

"Herkutellen Savossa – Eväitä vesien varrelta"

Kirjan kuvitus

Jaakko Laukkanen

Opinnäytetyö

Valitse kohde.

Koulutusala Kuopion Muotoiluakatemia			
Koulutusohjelma Graafinen viestintä			
Työn tekijä(t) Jaakko Laukkanen			
Työn nimi "Herkutellen Savossa – Eväitä vesien varrelta" – Kirjan kuvitus			
Päiväys	05.04.2012	Sivumäärä/Liitteet	58 s. / 1
Ohjaaja(t) Marja-Sisko Kataikko, Jouko Kivimäki			
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Savonia Matkailu- ja ravitsemisala, Kuopion Muotoiluakatemia			
Tiivistelmä <p>Pohjois-Savossa luonto edustaa vahvasti itseään kauneutensa ja ainutkertaisuutensa vuoksi. Savonian Matkailu- ja ravitsemisalan opettajat saivat idean kirjasta, joka tuo esiin paikallisen luonnon runsasvesistöistä estetiikkaa ja alueellista kulinaristista osaamista. Opinnäytetyöni aiheena on Savonian Matkailu- ja ravitsemisalan kirjajulkaisun kuvittaminen. Kirjan sisältö rakentuu vesistöalueiden johdattamana tarinalliseen muotoon, jossa esitellään paikallisia korkeassa virassa työskenteleviä henkilöitä, heidän maistuvimpia ruokareseptejään sekä elämyksellisiä kokemuksia savolaisen vesistön varrelta. Toteutin kuvituksen valokuvauksen ja kuvankäsittelyn keinoin kuvaamalla järvi-alueiden maisemakuvia, kirjassa esiteltävien henkilöiden muotokuvia sekä heidän valitsemiaan rakkaimpia ruokia. Raportissani tuon esiin kirjan kuvitukseen, kuvamateriaalin suunnitteluun sekä toteutukseen vaikuttaneita tekijöitä, joiden kautta pohdin hyvä valokuvan elementtejä. Kokonaisuuden on tarkoitus toimia kuvausteknisenä oppaana opiskelijalle, joka tuottaa omaa valokuvamateriaalia toimeksiannettuun projektiin.</p>			
Avainsanat valokuvaus, kuvankäsittely, luontokuvaus, muotokuvaus, ruokakuvaus, sommittelu			

Field of Study Kuopio Academy of Design			
Degree Programme Graphic Design			
Author(s) Jaakko Laukkanen			
Title of Thesis Illustration of the book 'Herkutellen Savossa – Eväitä vesien varrelta'			
Date	05.04.2012	Pages/Appendices	58 p. / 1
Supervisor(s) Marja-Sisko Kataikko, Jouko Kivimäki			
Client Organisation /Partners Savonia School of Tourism and Hospitality, Kuopio Academy of Design			
Abstract <p>The unique natural beauty of the North Savo region has inspired the teachers of the School of Tourism and Hospitality at Savonia UAS to produce a book that showcases the best lakes of the region while also demonstrating the culinary skills of the local population. The aim of my thesis was to illustrate this publication. The book explores the stories of those who live around the lakes of the North Savo region, with local people working in high-powered positions providing anecdotes of their experiences in the area and their thoughts on the most delicious food recipes. I illustrated the book by using landscape photographs of the North Savo lake areas as well as portraits of people and their favorite foods. Having utilized various photographic and image processing methods, I discuss what contributing factors and elements make an excellent photograph in relation to book illustration and artwork design. Thus, the purpose of this thesis is that by including appropriate technical details it will serve as a guide to students who intend to use their own photographs in publications or projects.</p>			
Keywords photography, image processing, nature photography, portrait photography, food photography, photographic design			

Sisällys:

1. Johdanto	7	4.4.2 Henkilökuvaus – Tarinaa ja luonnetta	35
2. Projektin kuvaus	7	4.4.3 Ruoka-annoksien kuvaus – Silmän ruokaa	38
2.1 Tavoitteet ja menetelmät	7	5. Kirjan kuvien käsittely	41
2.2 Toimeksianto ja työryhmä	10	5.1 Camera Raw	41
2.3 Oman työskentelyn lähtökohdat ja suunnittelu	11	5.2 Photoshop - työnkulku	44
2.4 Työskentelyprosessin vaiheet	13	5.3 Oman kuvankäsittelytekniikan kehittäminen	48
3. Valokuvaamisen tekniikkaa	14	5.4 Milloin kuvankäsittely on perusteltua?	53
3.1 Digitaalisen valokuvauksen elementit	14	6. Arviointia ja pohdintaa	54
3.2 Tallennusmuodon valinta	15	6.1 Projektin arviointi	54
3.3 Valkotasapaino ja ISO-herkkyys	15	6.2 Oman työskentelyn ja tulosten arviointi	55
3.4 Aukko	16	LÄHTEET	58
3.5 Suljinaika	18	KUVALUETTELO	58
3.6 Objektiivin valinta	18	LIITTEET:	
3.7 Soveltaminen käytäntöön	20	1. Valokuvauksen sanastoa	
4. Hyvän valokuvan elementit ja niiden toteuttaminen	23		
4.1 Dynamiikkaa vai staattisuutta?	23		
4.2 Semioottisin silmin	26		
4.3 Inspiraatiota etsimässä	27		
4.4 Esimerkkejä kirjan kuvituksesta	29		
4.4.1 Luontokuvaus-Valon hallintaa	30		

1. Johdanto

Eri vuodenaikoina Pohjois-Savon luonnossa esiintyvä visuaalinen kauneus herättää huomiota. Ympäröivässä järvimaisemassa näyttäytyvät pienet taianomaiset hetket aamuauringosta iltahämärään kiehtovat niin turisteja kuin meitä paikallisia asukkaita. Maustaen tämän kokemuksen herkullisilla eri makujen kokonaisuuksilla, tarjoaa se ikimuistaisen elämyksen. Tässä, jos jossain on ideaa kirjalle.

Opinnäytetyöni aiheena on Savonian matkailu- ja ravitsemisalan yksikön aloittama kirjaprojekti. Erityisenä punaisena lankana kirjassa ovat vesistöreitit, joiden mukana tarinallisuus kulkee teoksen läpi. Vesireittien varsilta esitellään alueen tunnettuja henkilöitä sekä heidän valitsemiaan ruokareseptejä hyödyntäen runsasta kuvamaailmaa.

Projekti sai alkunsa, kun Matkailu- ja ravitsemisalan yksiköstä otettiin yhteyttä Kuopion Muotoiluakatemiaan uuden kirjajulkaisuidean merkeissä. Työn toteuttamiseksi tarvittiin graafisen viestinnän opiskelijoilta valokuvaus, ulkoasun suunnittelu ja taitto. Opettajamme Marja-Sisko Kataikko otti minuun sekä luokkakaveriini Oona Luostariseen yhteyttä kesällä 2010 ja kysyi, olisimmeko kiinnostuneita tekemään aiheesta opinnäytetyön. Oonaa ehdotettiin tekemään kirjan taitto ja minua pyydettiin suunnittelemaan ja valokuvaamaan kirjan kuvitus. Otimme työn mielellämme vastaan, koska täysivaltaisessa kirjaprojektissa mukanaolo oli meille molemmille uutta ja kiehtovaa. Tämä lisäsi myös innokkuutta työskentelellymme. Lisäksi vaikuttavina tekijöinä suunnittelijan näkökulmasta olivat kirjan todennäköinen suuri huomioarvo ja sen mukanaan tuomat haasteet.

Valmista kirjaa markkinoidaan yrityslahjaksi sekä yksityishenkilöiden hankittavaksi, joten sen kohderyhmä tulee olemaan laaja. Tämä lisää kirjan arvoa ja luo vaatimuksen lopulliselle tuotteelle kuvien, taiton sekä painomateriaalien laadun suhteen.

Raportissani käyn läpi projektin eri vaiheita nostoen esille merkittävimpiä suunnitteluun, kuvaamiseen ja jälkikäsitteilyyn vaikuttaneita tekijöitä kuten kuvaustekniikkaa, sommittelua sekä erilaisia kuvankäsittelyn tyylejä. Lopuksi arvioin kirjaprojektissa onnistumistani suhteessa asettamiini tavoitteisiin sekä sitä, millainen merkitys työllä oli oman ammatillisen kasvuni kannalta.

2. Projektin kuvaus

Opinnäytetyönäni toteutin Savonian Matkailu- ja ravitsemisalan yksikön toimeksiantaman kirjajulkaisun kuvituksen. Siihen sisältyi kuvamateriaalin valokuvaaminen ja jälkikäsitteily painettavaan muotoon valmiiksi taittajalle. Kuvituksen sisältö rakentuu erilaisista luontokuvista, henkilökuvista sekä ruoka-annoskuvista, jotka luovat kirjalle monimuotoisen sisällön. Kirja toimii hyvänä esittelykierroksena pohjoissavolaisesta luonnosta, paikallisista korkeassa asemassa työskentelevistä henkilöistä sekä heidän valitsemistaan kulinaristisista herkuista. Tämä tekee kirjan kohderyhmästä laajan lisäten sen toimivuutta liikelahjana, matkamuiistona tai pelkästään keittokirjana. Kirjasta tullaan tekemään myös englanninkielinen käännös, joten ulkomaalaiset turistitkin pääsevät nauttimaan julkaisun luomasta savolaisesta elämyksellisyydestä.

2.1 Tavoitteet ja menetelmät

Projektin ja työryhmän tavoitteena oli tuottaa elämyksiä herättävä kirja, joka edustaa savolaisen luonnon kauneutta ja innostaa lukijoita koikeilemaan herkullisia ruokareseptejä kiinnostavien henkilötarinoiden siivittämänä. Edellä mainitsemani luonnehdinta kirjan konseptista loi työryhmällemme vaativat tavoitteet. Tämä edellytti tarkkaa organisointia

työtehtävien jaossa sekä tiivistä yhteydenpitoa palaverien ja sähköpostin keinoin. Suunnittelijan näkökulmasta tärkeintä projektimme edistämiseksi oli työryhmän kesken annettu avoin ja rehellinen palaute. Tämä auttoi jokaista viemään omalta osaltaan työtämme eteenpäin.

Yleisellä tasolla huomioituna projektityön onnistumisen kannalta on aina erittäin tärkeää, että jokainen työryhmän jäsen antaa täyden panoksensa projektiin ollen aktiivinen kuunnellen, kannustaen ja kritisoiden. Vain sen kautta on mahdollista saavuttaa toimeksiannolle asetettuja tavoitteita.

Kirjan kuvamaailman suunnittelun ja toteutuksen näkökulmasta luodaan tunnelma ja konteksti kirjan tekstisisällölle. Kuvien teknisellä ja taiteellisella toteutuksella on tällöin erittäin suuri merkitys. Kuva itsessään viestii jo hyvin vahvasti luoden mielikuvia ja merkityksiä, joten onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi projekti vaati minulta paljon niin valokuvauksen kuin kuvankäsittelynkin osalta. Tämä asetti opinnäytetyölleni lähtökohtaisesti korkeat tavoitteet. Maisemakuvien osalta tavoitteenani oli löytää eri vuodenaikoina Pohjois-Savon luonnossa näkyvä visuaalinen kauneus ja tuoda se näkyviin kuvissani kameratekniikan, sommittelun ja kuvankäsittelyn keinoin. Se vaati tarkkaa keskittymistä omaan ympäristöni luonnossa liikkuen ja etsien visuaalisesti kauniita hetkiä sekä yksityiskohtia. Suunnittelin omaa työskentelyäni pohtimalla millaista kuvauskalustoa käyttäisin ja minkä tyyllisiä kuvauskohteita haluaisin kuvata. Minulla oli jo tietty ideapohjainen runko kirjankuvituksesta olemassa, kun lähdin kuvaamaan. Henkilökuvien kohdalla asetin tavoitteekseni kuvattavan persoonan löytämisen kuvan sisällöksi. Tässä suurena apuna toimi työkokemukseni studiokuvaamisesta. Lisäksi olin mukana suurimmassa osassa kirjassa esiteltävien henkilöiden haastatteluita, joka auttoi minua saamaan tietyn käsityksen henkilön persoonasta. Kaikkien kuvattavien kanssa tämä ei ollut mahdollista. Esimerkiksi Kuopion kaupunginjohtajan Petteri Parosen kohdalla sain ainoastaan

15 minuutin kuvausajan. Tapasin henkilön ensimmäistä kertaa, joten silloin minun oli improvisoitava. Tällaisessa tilanteessa kuvaajan on oltava erittäin tarkkasilmäinen, hallita tekniikka sekä oltava sosiaalinen, jotta malli rentoutuu nopeasti. Kuvaustilanteet henkilökuvien osalta olivat niiden suunnittelun ja sommittelun osalta suurin osa hyvin erilaisia.

Ruoka-annoskuvien tuli puolestaan edustaa vahvasti itseään värikkyyden sekä ruokaisuuden kautta ja herättää lukijassa kiinnostusta niiden ohessa esiteltäviä reseptejä kohtaan. Ruokakuvien kuvaamisessa tärkeintä on oikean kuvakulman ja rajauksen löytäminen. Olen aikaisemmin tehnyt erilaisia ruoka-annoksien mainoskuvia ja tunsin, että tästä oli suurta apua hahmottaa kirjaan kuvaamieni annosten visuaalisuus. Näin ollen halusin raportissani tuoda työskentelyprosessini vahvasti esiin ja pohtia laaja-alaisesti sen osatekijöiden vaikutusta ja merkitystä suhteessa lukijan ja kuvallisen kerronnan vuoropuheluun. Tarkoitukseni oli rakentaa kokonaisuus, joka voisi toimia myös kuvausteknisenä oppaana opiskelijalle, joka lähtee mukaan valokuvauksen keinoin kuvitettavaan kuvitusprojektiin.

Olen tehnyt valokuvauksen ja kuvankäsittelyn tuntiopettajan töitä Kuopion kansalaisopistolla viimeisen neljän vuoden ajan ja tunsin, että siitä oli suurta apua kuvankäsittelyn ja valokuvauksen teknisen osuuden lähdemateriaalien valitsemisessa sekä soveltamisessa raportointiin. Pystyin paremmin hahmottamaan kuinka tiivistän asioita ja pystyn tuomaan niiden pääkohdat esiin tekstissäni niin, että kokonaisuutena se voi toimia opettavana lähteenä. Raportissani kerron myös kuinka lähdin luomaan omaa kuvankäsittelytekniikkaa kohderyhmän ja toimeksiantajan lähtökohdista sekä siitä, kuinka se muutti ennalta tekemiäni suunnitelmia. Se toimi mielestäni hyvänä esimerkkinä avarakatseisuudesta omaa työskentelyä kohtaan, joka on erittäin tärkeää myös suunnittelijan ammatillisesta näkökulmasta.

TAVOITTEET JA NIIDEN TOTEUTUMINEN

Kuva 1.

2.1 Toimeksianto ja työryhmä

Toimeksiantona toteutettavassa työssä suunnittelijan on oltava jatkuvasti vahvassa vuorovaikutuksessa asiakkaan ja muun työryhmän kanssa. Tämän kautta syntyy selkeä käsitys siitä, mitä ja miten projektia ollaan toteuttamassa. Yleisellä tasolla verrattaessa normaaliin toimeksiantoon erikoista opinnäytetyöprojektissamme oli, että toimeksiantaja oli osa toteuttavaa työryhmää. Näin ollen koko produktio tapahtui täysin Savonia ammattikorkeakoulun sisäisesti. Tämä mahdollisti aktiivisen yhteistyön halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Tavoitteenamme oli saada aikaan Pohjois-Savoa edustava kuvapainotteinen teos, jonka sisällöllisinä ja visuaalisina lähtökohtina olivat vesistöt sekä niiden mukana kulkeva tarinallisuus ja elämyksellisyys. Tarinoiden oli tarkoitus muodostua vesistöreiteistä, niihin liittyvistä tunnetuista henkilöistä sekä heidän valitsemistaan ruokaresepteistä.

Suunnittelijan näkökulmasta kirjan monimuotoinen sisältö loi heti alusta alkaen vahvasti kiinnostusta projektia kohtaan. Lisäksi tieto siitä, että kirjaa tullaan käyttämään pääsääntöisesti liikelahjana ja matkamuistona korostivat sen ulkoasun, sisällön, formaatin sekä materiaalivalintojen tärkeyttä. Kirjasta tehdään myös englanninkielinen painos, mikä laajentaa kohderyhmää entisestään. Laadukkuuden ja elämyksellisyyden tavoittelu olivat suunnittelumme ja valokuvaukseni tavoitteena koko projektin ajan. Tämän avulla pystyimme rakentamaan kokonaisuutta, joka tavoittaa kohderyhmänsä mahdollisimman hyvin.

Projektin merkittävänä vahvuutena oli suuri työryhmä. Tämän avulla saimme taittaja Oona Luostarisen kanssa jatkuvasti hyvin laaja-alaista palautetta työstämme eri alojen ihmisiltä, mikä ohjasi meitä tehokkaasti kohti haluttua lopputulosta. Työryhmään kuuluivat meidän lisäksemme opinnäytetyöohjaajamme Marja-Sisko Kataikko sekä Savonian julkaisutoimen edustajat Jouni Vornanen ja Tiina Hyttinen. Kirjan henkilö-

haastatteluista ja niiden pohjalta laadituista tarinoista vastasivat Ritva Itkonen, Ulla Pekkarinen ja Sari Häkkinen. Ruokareseptien laatimisesta ja malliannosten valmistamisesta vastasi puolestaan Sinikka Määttä. Palaverissa työryhmän mukana ideoimassa ollut Miia Aavela toimi sihteerinä laatien kokousmuistiot. Myöhemmin projektiin mukaan oikokijaksi ja englanninkielisen käännöksen tekijäksi tuli Irene Hyrkstedt. Kirjan kirjoittajat hoitivat pääsääntöisesti kirjassa esiintyvien henkilöiden kutsumisen haastatteluihin. He saivat pyydyksi mukaan erittäin kattavan ryhmän, joka edustaa laajasti eri toimialoja. Tämä tulee varmasti lisäämään kiinnostusta julkaisua kohtaan. Haastateltavat henkilöt jaettiin ryhmittäin vesistöalueiden mukaan, joita pitkin kirjan sisältö etenee. Kirjassa esiintyvän henkilön tarina liitetään vahvasti vesistöön, jonka kohdalla hänet esitellään.

Henkilöt jaettiin vesistöjen mukaan seuraavasti:

Kallavesi:

Tarja Tikkanen, aluejohtaja, Finnvera
Jari Tourunen, toimitusjohtaja / päätoimittaja, Savon Sanomat
Elina Pallonen-Eriksson, toimialajohtaja, PeeÄssä
Eija Vähälä, kehittämisspäällikkö, Savonia-amk
Tommi Lindbom, toimitusjohtaja, Junttan Oy
Anna Pitkänen, toiminnan johtaja, Kuopio Tanssii ja Soi
Jorma Uotinen, taiteellinen johtaja, Kuopio Tanssii ja Soi
Kalervo Väänänen, akateeminen rehtori, Itä-Suomen yliopisto
Petteri Paronen, Kuopion kaupunginjohtaja
Wille Riekkinen, Kuopion ev.l. hiippakunnan piispa

Pielavesi:

Arkkipiispa Leo, Suomen ortodoksinen kirkko

Sorsavesi:

Jussi Huttunen, maakuntajohtaja, Pohjois-Savon liitto
Riikka Manner, europarlamentaarikko

Suvasvesi:

Riitta Rissanen, vararehtori, Savonia-amk

Juurusvesi:

Kaija Sääski, osaamisaluejohtaja, Savonia-amk

Syväri:

Janne Airaksinen, Nilsiän kaupunginjohtaja

Laakajärvi:

Mervi Vidgren, vararehtori, Savonia-amk

Iisalmi:

Martti Harju, Iisalmen kaupunginjohtaja
Juha Vidgren, hallituksen puheenjohtaja, Ponsse

2.2 Oman työskentelyn lähtökohdat ja suunnittelu

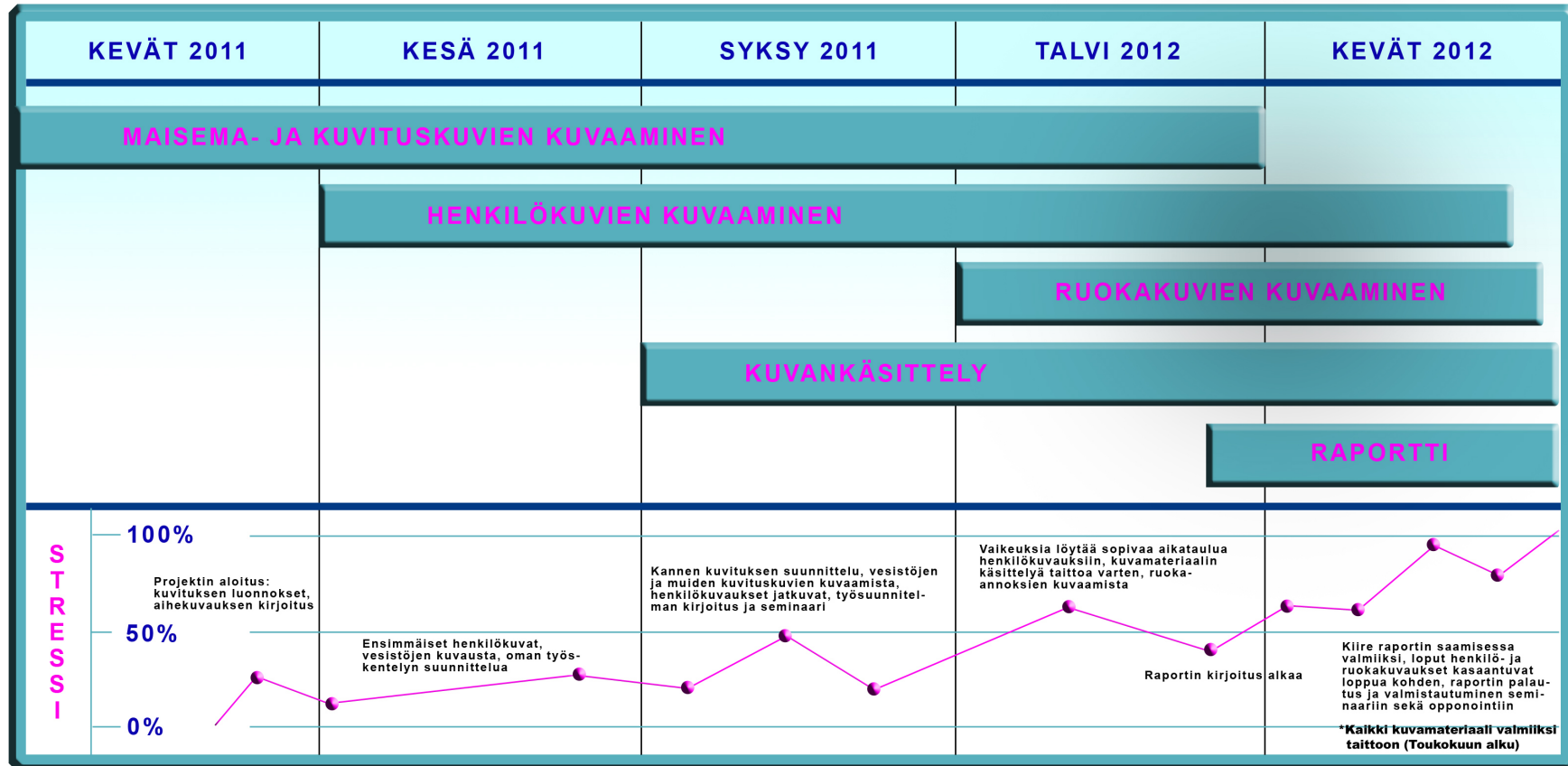
Ennen kuin paneudun varsinaiseen valokuvaamiseen, kerron lyhyesti omasta työskentelystäni projektissa ja siihen vaikuttaneista tekijöistä. Kirjan kuvapainotteisen ulkoasun suunnitteluun ja toteutukseen etsin inspiraationi suurimmaksi osaksi oman työskentelyni kautta. Käytännössä tämä tarkoitti eri medioiden laaja-alaista seuraamista luontoaiheiden osalta sekä jatkuvaa oman ”kuvapankin” keräämistä valokuvaten useana päivänä viikossa. Luonnossa liikkuminen on ollut aina lähellä sydäntäni ja se on toiminut rauhoittavana elementtinä, jonka kautta saa

aikaa omille ajatuksille sekä ideoille. Varsinkin tämän projektin osalta oli erittäin tärkeää havainnoida luonnonvalon käyttäytymistä eri vuorokauden aikoina. Luonnonvalon vangitseminen kuvaan on haastavaa, joten tuomalla mukaan omaa teknistä osaamistani pyrin löytämään kirjaan tunnelmallisen kuvallisen kerronnan.

Henkilökuvien toteutuksen osalta työkokemukseni studiokuvaamisesta auttaa haastattelu- ja kuvaustilanteissa luomaan näkemyksen kuvattavan henkilön persoonallisuudesta. On erittäin tärkeää, että saan kuvauksissa henkilön rentoutumaan ja tämän kautta pystyn välittämään kuvattavan persoonaa näkyviin myös itse kuvassa. Lisäksi olen kuluneina vuosina tehnyt tuotekuvauksia useille ruoka- ja ravintola-alan yrityksille, joten minulla oli heti projektin alkuvaiheessa selkeä näkemys siitä, kuinka kuvaukset toteutetaan ruoka-annoskuvien osalta.

Kuvauksien ohessa kuvankäsittely on suuressa roolissa kertynyttä materiaalia viimeistellessäni. Siksi haluan raportissa korostaa kuvien käsittelyä tavanomaisesta poikkeavien tekniikoiden kautta, jotka vahvistavat kuvien visuaalisuutta oikeaan, kohderyhmälle sopivaan suuntaan. Laajemman kuvankäsittelyn tulee mielestäni aina olla perusteltua ja yksilöityä, jotta se vaikuttaa positiivisesti yksittäisen kuvan tai kokonaisuuden tyyliin. Pidän tätä myös hyvin oleellisena esiintuotavana asiana kuvankäsittelyvaiheen raportoinnissa. Suunnittelu, kuvaus- ja kuvankäsittelytekniikat sekä sommittelu ovat opinnäytetyöraporttini ydinosaa ja avaavat niitä tarkemmin tulevissa luvuissa.

OPINNÄYTETYÖPROJEKTIN ETENEMINEN

Kuva 2.

2.3 Työskentelyprosessin vaiheet

Saimme Oonan kanssa jo projektin alkuvaiheessa kattavan mielikuvan julkaisun pääkriteereistä, kohderyhmästä sekä eri osapuolten roolituksesta. Tämän avulla pääsimme suunnittelutyössämme hyvin liikkeelle. Kirjan visuaalisuus ja sen linjaaminen kirjan sisältöön kuvamateriaalin, typografian ja taiton keinoin oli täysin meidän päätettävissämme. Tämä oli ihanteellinen tilanne lähteä työstämään konseptointivaiheen luonnoksia työryhmän arvioitavaksi. Toteutin kuvamateriaalia talven ja kevään 2011 aikana ottamistani valokuvista ja ideoin malleja siitä, kuinka kuvat voisi esittää taitossa. Tämän jälkeen Oona rakensi kolme tyyllisesti erilaista taittoluonnosta, joiden pohjalta seuraavassa asiakaspalaverissa päätimme yhdessä työryhmän kanssa kirjan lopullisen ulkoasun linjaukset, koon sekä arvioidun sivumäärän.

Alusta saakka tavoitteemme oli saavuttaa vahva ja omaleimainen visuaalinen tyyli, joka mukailee ajan henkeä kohderyhmään sopivalla tavalla. Kirjan sisältö oli tarkoitus tehdä hyvin kerronnalliseen muotoon. Kirjan kirjoittajat tulisivat laatimaan tekstiosuudet kesän ja syksyn 2011 aikana järjestettävien henkilöhaastattelujen pohjalta. Päätimme, että olen mukana haastatteluissa, koska siten minun oli huomattavasti helpompaa suunnitella tulevat henkilökuvaukset. Projekti eteni minun osaltani maisema- sekä kuvituskuvamateriaalin kartoituksella ja ensimmäiset henkilö- ja ruoka-annoskuvat kuvasin kesällä 2011.

Syksyn 2011 saavuttua, oli aika valmistella kirjan kansiin tuleva kuvitus, jotta se saatiin hyvissä ajoin työryhmälle hyväksyttäväksi ja tästä eteenpäin Oonalle kannen typografian suunnittelua varten. Ehdottamaani kirjan kanteen sekä sen yhteydessä esittelemiini kuvituskuviin oltiin tyytyväisiä ja projekti pääsi jatkumaan sujuvasti. Aika kului nopeasti ja syksy vaihtui talveksi. Pidimme jatkuvasti yhteyttä työryhmän kesken

sähköpostitse ja tapasimme aika ajoin palaverien merkeissä kartoittaaksemme työn etenemistä. Kuvauksien osalta pienimuotoiseksi ongelmaksi muodostuivat haastateltavien henkilöiden kiireelliset aikataulut. Tuntui välillä mahdottomalta löytää molemmille osapuolille sopivaa aikaa kuvauksia varten. Näin ollen muutamia kuvauksia jouduttiin ennakoidusti sopimaan jopa kevättalvelle 2012 saakka. Vuoden vaihduttua kuvituskuvamateriaali puolestaan kaipasi enää vain muutaman keväisen otoksen pohjoissavolaisesta järvimaisemasta. Kevättä 2012 odotellessa tämä oli hyvä vaihe alkaa työstämään kuvia viimeistelyyn muotoonsa, jotta Oona pääsi taittamaan kirjan malliauukeamat kirjapainotestausta varten.

Tähän mennessä olimme työryhmän kesken kutsuneet projektiamme ”MaRa-kirjaksi”, matkailu- ja ravitsemisalalan mukaan, mutta oli tullut aika päättää kirjan virallinen nimi. Pitkän pohdinnan ja lukuisten ehdotusten jälkeen valitsimme kirjan nimeksi vaihtoehdon, josta kaikki pitivät; ”Herkutellen Savossa – Eväitä vesien varrelta”.

Kuten kirjan nimi kertoo, ruokaresepteillä oli suuri merkitys kirjan sisällön rakentamisessa. Tämä kuului Sinikka Määttälän vastuualueeseen. Kun reseptit oli laadittu haastateltujen henkilöiden toiveiden mukaisiksi, pääsimme aloittamaan varsinaisten annoskuvien kuvaamisen. Pohdimme kuvaisimmeko annokset studiollani, mutta tässä ilmeni paljon ongelmia annosten rakentamisen osalta. Niinpä järjestimme kuvauspäivän Kuopion Mikroteknialla, Savonian ravintola-alan uusissa keittiötiloissa.

Annoksia oli kuvattavana lähes 20 eri kokonaisuutta, joten jaoimme urakan kahdelle eri ajankohdalle. Viikot kuluivat äärimmäisen nopeasti ja kiirettä lisäsivät lukuisat muut projektit työelämässäni. Illat venyivät pitkiksi suureksi kertynyttä kuvamäärää läpi käydessä. Lopulta, kun kokonaisuus kuvien osalta alkoi hahmottua, pääsin aloittamaan kuvankäsittelyn. Olin jo suunnitellut etukäteen millaista visuaalista suuntaa käsittelyllä haen, joten työskentelyni oli nopeaa ja määrätietoista. Sitä

mukaan, kun kuvia valmistui latasin ne verkkoasemalle, josta Oona pystyi helposti ottamaan ne omaan käyttöönsä taittoa varten.

Aikataulullisesti projektimme pitkittyi hieman ja keväällä 2012 työryhmä päätti, että kaikki materiaali tulisi olla Oonalla taitettavissa viimeistään toukokuun puoleenväliin mennessä. Tähän vaikutti eniten tekstien oikolukuun ja englanninkieliseen käännökseen kulunut aika. Omalla kohdallani oli myös vaikeuksia saada viimeiset henkilökuvaukset sovittua kuvattavien kiireisen aikataulun vuoksi. Lopulta sain järjestettyä kuvaukset maaliskuun ja huhtikuun aikana. Tämän jälkeen pystyin jaksottamaan oman työskentelyni kuvankäsittelyn ja opinnäytetyöraporttini viimeistelyn osalta.

3. Valokuvaamisen tekniikkaa

Tässä luvussa kerron valokuvauksen teknisistä ominaisuuksista ja niiden hyödyntämisestä käytäntöön. On erittäin tärkeää ymmärtää kokonaisuus, jonka erilaiset asetukset luovat tuottaen valokuvan. Se saattaa aloittelijasta tuntua hyvin tekniseltä, kun alkuhämmennystä on sotkemassa vielä kaiken lisäksi hurja määrä erilaisia, kameran rungossa sijaitsevia painikkeita. Paniikki on turhaa, koska ne ovat lähinnä vain pikavalintanäppäimiä tiettyihin ominaisuuksiin, jotka nopeuttavat kuvaamista. Lisäksi aina voi tukeutua automatiikkaan, mutta tavoiteltaessa valotukseltaan onnistunutta ja ainutkertaista kuvaa, silloin oikotietä onneen ei voi mielestäni löytää. Ymmärtämällä kuvan valottamisen periaatteet, pystyy kuvaaja tallentamaan ympäröivää maailmaansa juuri sellaisena kuin sen näkee. Kyseiset periaatteet eivät ole syntyneet digitaalisen aikakauden myötä, vaan ne ovat kuuluneet osaksi valokuvausta lähes sen syntyajoista saakka.

Valokuvaus omaa pitkät perinteet jo 1800-luvulta lähtien. Mielestäni sen merkitys on muovautunut aina ajan hengen mukaisesti ja ollut vahvasti sidoksissa myös yhteiskunnalliseen kehitykseen esimerkiksi teollistumisen aikakaudella toimien vahvana journalistisena kertojana. Taitteelliset arvonsa valokuvaus kuitenkin ansaitsi vasta viime vuosisadan aikana vakiinnuttaen vahvan asemansa muiden ilmaisumuotojen viereillä. Samalla myös mainosvalokuvaus yleistyi ja valtasi alan piirretyltä mainosgrafiikalta. Tekniikka on kulkenut käsi kädessä valokuvauksen kanssa aina sen alkuajoista saakka ja tämän tärkeys on vain lisääntynyt digitaalisuuden vallatessa alan. Uudistuneen tekniikan tuomat huimat parannukset laadukkaan kuvan tallentamiseen, optisiin ominaisuuksiin sekä rajattomiin jälkikäsitteilyn mahdollisuuksiin ovat tehneet valokuvauksesta sen, mitä se on tänä päivänä. Lisäksi 2000-luvun alun aikana kameroiden ja oheislaitteiden hinta/laatu-suhde on parantunut niin paljon, että ammattitason laitteistot löytyvät lähes jokaiselta alan harrastajalta. Ilokseni olen saanut huomata, että yhä useampi innostuu alasta ja alkaa harrastaa valokuvausta. Varsinkin nuorten keskuudessa tähän on todennäköisesti vaikuttanut sosiaalisen median mukanaan tuoma mahdollisuus jakaa omia kuvia ympäri maailmaa muiden nähtäväksi. Näin ollen uskallankin väittää, että valokuvauksesta on tullut ylivoimaisesti harrastetuin taidemuoto. Tässä luvussa tuon esille valokuvauksen teknisiä ominaisuuksia, välineistön merkitystä sekä niiden tuomia mahdollisuuksia. Kerron myös tilannekohtaisia esimerkkejä omista teknisistä valinnoistani tässä kirjaprojektissa.

3.1 Digitaalisen valokuvauksen elementit

Digitaalinen valokuva jo itsessään sisältää todella paljon erilaista informaatiota. Kun se luodaan käyttämällä järjestelmäkameraa, siihen tallentuu kaikki tarvittava tieto kuvaushetkestä, käytetyistä valotusasetuksista, optiikasta sekä se, millaisella kamerarungolla kuva on otettu. Näistä

tiedoista tärkeimmät ovat kuvaushetkellä säädetyt valotusasetukset, jotka ovat aukko, valotusaika, ISO-herkkyys ja valkotasapaino. Ne ovat neljä muuttujaa, jotka luovat digitaalisen kuvan. Näistä kuvan valoisuuden kannalta merkittävimmät ovat aukko ja valotusaika, joita säädetään sen mukaan millainen lopputulos halutaan saada aikaiseksi. Puolestaan ISO-herkkyys ja valkotasapaino ovat ominaisuuksia, jotka määrittävät kuvausympäristön mukaan ennen kuin varsinaista otosta aletaan suunnitella. Avaan raportissani seuraavaksi edellä mainitsemieni käsitteitä siinä järjestyksessä, kuinka kuvaushetkellä toimitaan oikeiden asetusten löytämiseksi.

3.2 Tallennusmuodon valinta

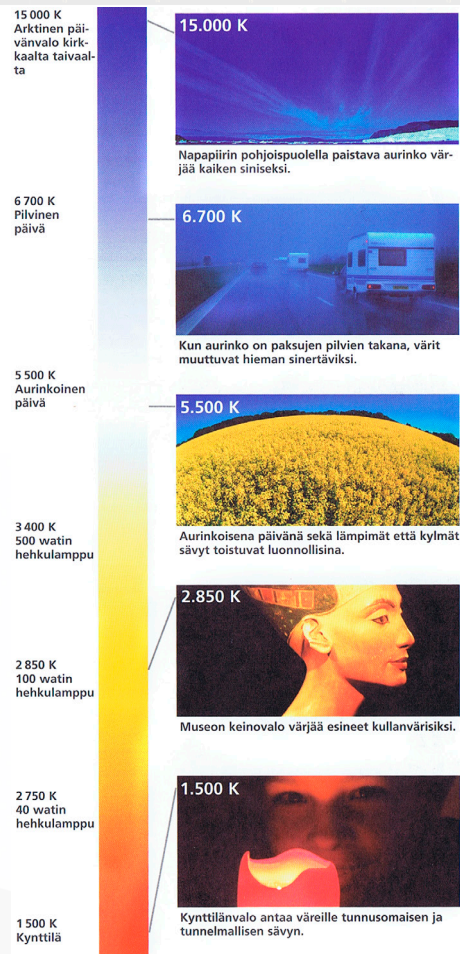
Ennen varsinaista kuvaamista kamerasta täytyy määrittää käytettävä väriavaruus sekä se, missä muodossa kuva tallennetaan. Väriavaruuksia on valittavana kaksi käyttötarkoitukseltaan toisistaan hieman poikkeavaa vaihtoehtoa; sRGB ja Adobe RGB. Näiden kahden vertailusta saa kuulla usein, mutta tosiasia on se, että ne on tarkoitettu toimimaan eri käyttöympäristöissä. sRGB-väriavaruus vastaa tietokoneen näyttöjen hyödyntämää väriympäristöä, kun taas sitä väriskaalaltaan laajempi Adobe RGB soveltuu paremmin tulostamiseen. Seuraavaksi on valittava tallennusmuoto, jossa kuvat siirtyvät muistikortille, myös tähän on olemassa kaksi vaihtoehtoa jpeg ja raw. Erona näillä kahdella on niiden kyky tallentaa valoa, pakkaantuvuus sekä fyysinen koko. Jpeg-tiedosto tallentuessaan pakkaantuu eli siitä häviää informaatiota kuvan väreistä ja yksityiskohdista. Näin ollen sitä ei käytetä ammattimaisessa kuvaamisessa, jolloin kuitenkin on aina tarkoitus päästä mahdollisimman laadukkaaseen lopputulokseen. Raakakuva eli raw-tiedosto on sen sijaan käytetyin ja paras laatuinen tallennusmuoto järjestelmäkameralla kuvattaessa. Nimensä mukaisesti se tallentaa kaiken mahdollisen kennolle

saapuvan informaation ja siksi sitä voidaankin verrata vanhan ajan kinefilmiin. Tämän vuoksi se täytyy aina ”kehittää” tähän tarkoitettuun purkuohjelmalla, jotta se saadaan editoitavaan muotoon. Purkuvaiheessa raw-kuvaa pystytään säätämään hyvin laaja-alaisesti ennen varsinaista kuvankäsittelyä ja näin ollen mm. paikkaamaan kuvaustilanteessa mahdollisesti tulleita valotusvirheitä. (Saiha 2006, 18-23.)

3.3 Valkotasapaino ja ISO-herkkyys

Ennen kuvaamista kuvaajan täytyy määrittää kamerastaan sen ominaisuudet vastaanottaa valoa. Valolla on aina värilämpötila, mikä määrittää vallitsevan valon värin. Alhainen lämpötila on kylmän sävyinen ja näkyy näin ollen sinertävänä, kun taas puolestaan lämmin valo näkyy keltaisena. Kamera saadaan reagoimaan vallitsevan valon väriin säätämällä valkotasapainoasetusta ympäristön mukaan. Tämän tavoitteena on saada värit toistumaan kuvassa realistisesti eli samalla tavalla, jolla ihmissilmä ne havaitsee. Useasti oikean asetuksen löytämiseen hyödynnetään kameran omaa automatiikkaa (AWB=Auto White balance), mutta se ei aina tuota täysin haluttua lopputulosta, tällöin säädöt on tehtävä joko manuaalisesti tai hyödyntämällä kamerasta löytyviä eri valaistuksille tarkoitettuja esiasetuksia. Pienet valkotasapainovirheet voidaan kylläkin korjata helposti jälkikäsitteilyssä, jos kameran tallennusmuotona on käytetty raw-tiedostoa. (Koli 2009, 12-13.)

Kuva 3.

Kuvausympäristössä vallitsevan valon mukaan on säädettävä myös kameran kennon herkkyys vastaanottaa valoa eli sen ISO-arvo. Lyhene tulee sanoista ”International Standardization Organization” ja sillä on ilmaistu filmin valoherkkyttä. Uudemmissa kameramalleissa ISO-arvoa saa muutettua yleisesti noin 50 – 6400 välillä, mutta on olemassa kamerarunkoja joiden kennon herkkyys nousee jopa yli 12000:n. Toimintaperiaatteena säädössä on, että mitä suurempi arvo asetetaan, sitä herkemäksi kenno muuttuu. Verrattaessa vanhanajan kinofilmiin

pystytään nykykameran kennoa säätämään hyvinkin herkäksi, mikä helpottaa kuvaamista hämärässä. Tällä on kuitenkin varjopuolensa, sillä kennon herkkyyttä kasvatettaessa kuvassa esiintyvä kohina lisääntyy merkittävästi. Tämä näkyy kuvassa puuromaisena pintana sekä pikseleissä esiintyvänä värivirheenä. Toisin sanoen kuvan laadun kannalta on aina parempi mitä matalammalla ISO-arvolla se on kuvattu. (Nykrog 2005, 92-93.)

3.4 Aukko

Kameran objektiivissa olevaa reikää, josta valo pääsee kulkemaan kameran kennolle, kutsutaan aukoksi. Käytettäessä kameraa käsisääteisesti eli manuaaliasetuksin pystytään tarkoin määrittämään kuinka paljon valoa pääsee kennolle. Aukkoarvo ilmoitetaan f-lukuna. Tämä on niin sanottu käänteisluku eli, mitä pienempi luku on asetettu (esim. f/2,8), sitä suurempi aukko on ja näin ollen kennolle pääsee enemmän valoa. Objektiivia valittaessa kannattaa kiinnittää aina huomiota sen suurimpaan mahdolliseen käytettävään aukkoarvoon sillä se kertoo objektiivin valovoiman. Tämä on tekijä, joka vaikuttaa merkittävästi myös objektiivin painoon sekä hintaan. (Hedgecoe 2005, 16-17.)

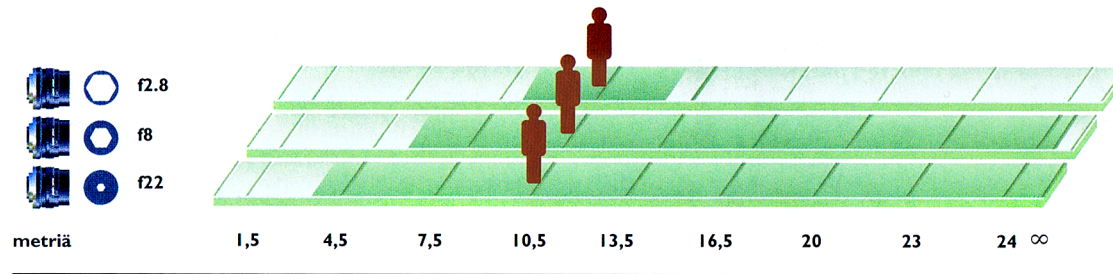
Aukkoarvolla on myös vaikutus kuvan syväterävyyteen eli siihen, kuinka pitkä on kuvan syvyysuuntainen terävyyssalue. Suuri aukko tuottaa lyhyen syväterävyyden eli sumentaa tarkennetun kohteen taustaa ja etualaa. Taasen aukkoa pienennettäessä saadaan syväterävyyttä kasvatettua. Yleisesti pientä aukkoa käytetään kuvattaessa maisemakuvia, joiden halutaan olevan tarkkoja kuvan etualalta jopa horisonttiin saakka. Aukkoarvon lisäksi syväterävyyteen vaikuttavat tarkennusetaisyys sekä käytettävän objektiivin polttoväli. Tämä tarkoittaa, että tarkennettaessa lähelle kuvan syväterävyys vähenee ja sama ilmiö tapahtuu, kun objektiivin polttoväli kasvaa. (Hedgecoe 2005, 16-17.)

TERÄVYYSALUEEN SÄÄTELY

Aukon muuttaminen

Kun objektiivin polttoväli ja tarkennusetäisyys pidetään samoina, terävyysaluetta voidaan muuttaa aukon kokoa säätämällä oikein kuvan osoittamalla tavalla. Terävyysalue ulottuu yleensä kauemmas kuvauskohteen taakse kuin sen etupuolelle (paitsi hyvin lähelle tarkennettaessa). Mitä pienempää aukkoa käytetään, sitä suurempi on syväterävyys.

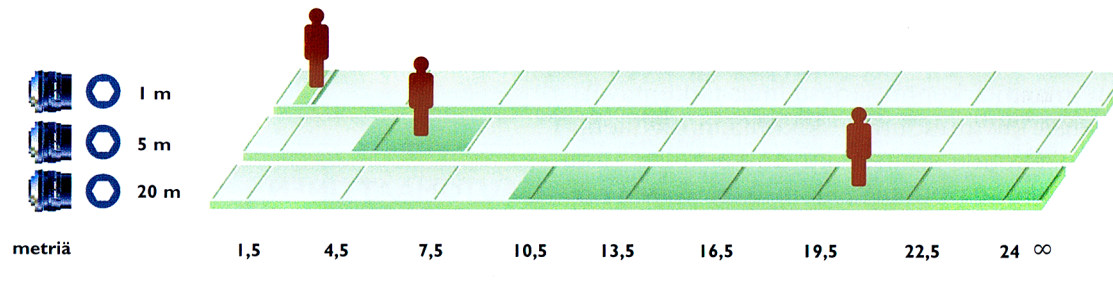
Aukko muuttuu (70 mm:n objektiivi tarkennettu 10 metriin)

Kuvausetäisyys

Oheinen kuvio osoittaa, että syväterävyys riippuu myös kuvauskohteen ja kameras välisestä etäisyydestä, vaikka käytettäisiin samaa polttoväliä ja aukkoa. Mitä lähempänä kohde on kameraa, sitä suppeampi on terävyysalue. Kun objektiivi tarkennetaan 20 metriin, saadaan suurempi terävyysalue kuin tarkennettaessa 1 metrin päähän.

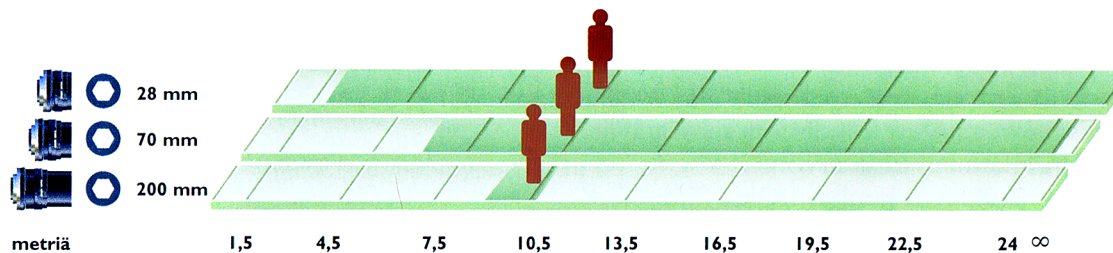
Tarkennusetäisyys muuttuu (70 mm:n objektiivi, aukko f8)

Objektiivin vaihtaminen

Kun kuvausetäisyys pysyy samana ja aukko pidetään ennallaan, terävyysaluetta voidaan säädellä objektiivin polttoväliä muuttamalla (vaihtamalla objektiivia tai zoomaamalla). Mitä lyhyempi polttoväli, sitä suurempi terävyysalue. Äärimmäisen laajakulmaisia (8–15 mm) objektiiveja käytettäessä kuvaa ei tarvitse tarkentaa lainkaan.

Polttoväli muuttuu (aukko f8, objektiivi tarkennettu 10 metriin)

Kuva 4.

3.5 Suljinaika

Kameran suljin- eli valotusaika on säätö, jolla määritetään kuinka kauan valo pääsee kulkemaan aukon läpi kameraselänteelle. Suljinaika on säädettävissä hyvin laajalla skaalalla minuuteista aina sekunnin tuhannesosaan saakka. Kuvattaessa tulee aina ottaa huomioon kohteessa mahdollisesti tapahtuva liike ja suhteutettava valotusaika sen mukaan kuinka terävänä liikkuva kohde halutaan kuvaan tallentaa. Vastaavasti hämärässä kuvattaessa on valittava tarpeeksi pitkä valotusaika, jotta kuva ei alivalotu liikaa eli jää tummaksi. Oikean arvon löytämiseksi kuvaajan on mitattava vallitsevan valon määrää. Manuaaliasetuksia käytettäessä, kameraseläntä katsottaessa näkyy valotusmittari, joka kertoo EV-valotusarvolla (Exposure Value) mihin suuntaan valotusaikaa on muutettava, jotta käytetyllä aukkoarvolla saadaan kuvattua mahdollisimman oikein valottunut lopputulos. (Rinne 04/2005.)

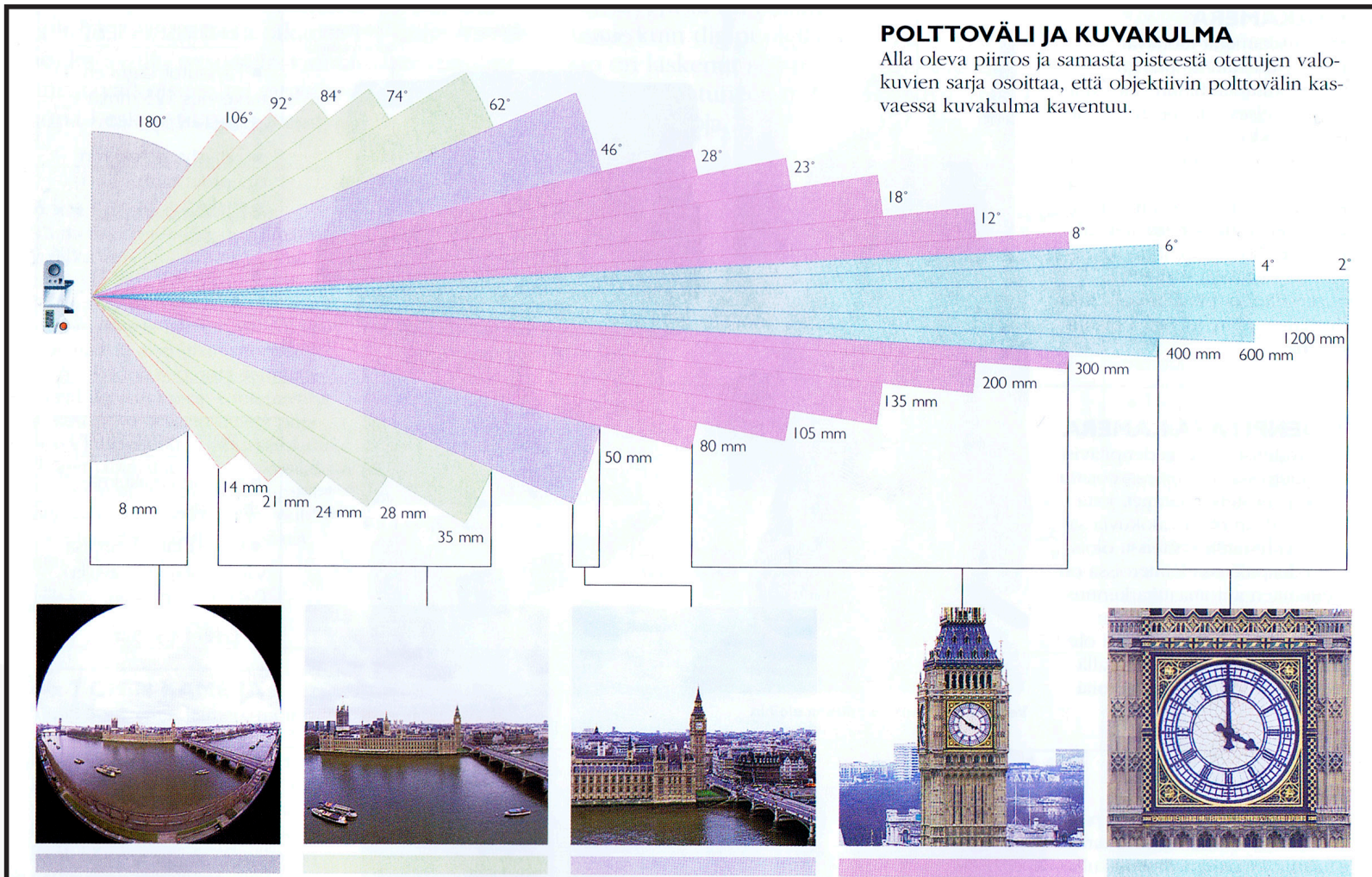
3.6 Objektiivin valinta

Valokuvaajalta löytyy kameralaukustaan useita erilaisia objekteiveja. Tämä johtuu niiden toisistaan poikkeavista optisista ominaisuuksista tuottaa kuvaa. Pääsääntöisesti objekteivit jaetaan millimetreinä esitetävän polttovälinsä mukaan laajakulma-, normaali-, ja teleobjekteiveihin. Lisäksi jokainen ryhmä jaetaan kiinteäpolttovalisiin sekä zoom-objekteiveihin. Erona näillä on, että zoom-objekteiveistä löytyy käsin säädettävä polttoväli esimerkiksi 70 - 200 mm välillä, kun taas esimerkiksi 100 mm kiinteäpolttovalista objekteivia käyttäessään kuvaajan on itse liikuttava saadakseen kuvaan haluamansa rajauksen. Polttoväli vaikuttaa siis kuva-alan laajuuteen.

Mahdollisimman suuri laajakulma (8 mm) tuottaa täysin pyöreän kuvan ja näin ollen vääristää kuvan laidoilla olevia kohteita erittäin voimakkaasti. Tällaisista objekteiveista käytetään nimitystä kalansilmäobjekteivit. Niitä hyödynnetään, kun halutaan kuvaan optista efektiä.

Polttovälin kasvaessa 14 - 35 mm välillä puhutaan laajakulmaobjekteiveista. Nämä ovat erittäin hyviä maisemakuvauksessa, kun halutaan saada mahdollisimman leveä kuvakulma kohteeseen. Ihmissilmän näkökenttää vastaava polttoväli on 50 mm, joka ei juurikaan tuota vääristymiä kuvan reunoille. Tällaisia objekteiveja kutsutaankin normaaliobjekteiveiksi ja ne ovat todella käytännöllisiä "jokapaikan"-objekteivejä hyvän valovoimansa sekä monikäyttöisyytensä vuoksi. Polttovälin kasvaessa tästä eteenpäin kuvakulma kaventuu ja päästään kauempaa lähemmäksi kohdetta, tällöin puhutaan teleobjekteiveistä. Nämä ovat erittäin suosittuja luontokuvauksessa sekä henkilökuvauksessa, koska ne eivät tuota lainkaan vääristymiä ja pehmentävät tarkennetun kohteen taustaa. Ainoana haittapuolena on, että objekteivin valovoima heikkenee polttovälin kasvaessa. Seuraavalla sivulla oleva esitysgrafiikka havainnollistaa edellä kerrotun polttovälin muutoksen vaikutuksen tallennettavaan kuva-alaan. (Hedgecoe 2005, 24-25.)

Kuva 5.

3.7 Soveltaminen käytäntöön

Kirjan kuvamateriaalia kuvatessani käytin Canon 7D ja 50D järjestelmäkamerarunkoja. Ne vastaavat molemmat laadultaan ammattitason välineistöä tuottaen laadukkaan 14-bittisen raw-kuvan. Tämä tarkoittaa käytännössä suurempaa dynamiikkaa kuvan varjoalueissa ja vähentää näin ollen mahdollisesti syntyvää kohinaa. Lisäksi molempien kameroiden kennot ovat megapikselimäärältään suuria, joten ne synnyttävät paljon pikseleitä digitaalisen kuvan leveys- ja korkeussuuntaan. Se on tärkeää, kun tuotetaan painotarkoituksiin käytettäviä valokuvia. Silloin kuvaa pystytään vielä rajaamaan tarpeiden mukaan ja välttämään kuvan koon keinotekoiselta kasvattamiselta eli interpoloinnilta.

Optiikan valinta kuvaustilanteen mukaan on aina tärkeää, koska tämän avulla saavutetaan haluttu lopputulos kuvakulman ja kuvan syväterävyyden suhteen. Leveissä panoraama-mallisissa kuvissa käytin Canon 10-24 mm laajakulmaobjektiivia sekä Tamron 18-270 mm monikäyttöobjektiivia. Molempien avulla pystyin tuottamaan laajan kuvakulman järjvaimaisemista. Tamronin objektiivia käytin myös kuvatessani muita kuvituskuvia, koska laajan polttovälin ansiosta minun oli helppo päästä lähelle kohdetta tai halutessani ottaa samalta etäisyydeltä kuvia useilla erilaisilla rajauksilla. Ruoka-annoksien ja lähikuvien kuvaamisessa hyödynsin puolestaan Sigma 150 mm makro-objektiivia. Tässä erityisominaisuutena on makro-tarkennus eli objektiivilla päästään tarkentamaan kohteeseen erittäin läheltä. Näin kohteen yksityiskohdat piirtyvät kuvaan suuressa koossa ja erittäin terävinä. Kuten olen edellä maininnut, lähelle tarkentaminen sekä pitkä polttoväli tuottavat lyhyen syväterävyyden. Tämän avulla sain ruoka-annoskuvien taustat sumentumaan hyvin pehmeiksi. Tämä nosti itse annoksen paremmin esiin kuvasta. Lisäksi Sigman objektiivi on linseiltään todella laadukas tuottaen värikylläisiä kuvia, mikä toi hienosti annoksien eri raaka-aineiden värit näkyviin.

Kirjaan haastateltuja henkilöitä kuvatessani valitsin käyttämäni optiikan kuvan sommitteluun sopivaksi. Tiettyjen henkilöiden kohdalla oli tarkoitus saada kuvaan myös maisemaa näkyviin eli tarvitsin objektiivin, jolla pystyin tallentamaan tarpeeksi suuren kuvakulman. Laajakulmaobjektiivin käyttö ei kuitenkaan tullut kysymykseen, koska se tuottaa kuvaan reuna-alueiden vääristymistä, eikä näin ollen sovellu henkilökuvaukseen. Toki tätä voidaan käyttää myös tehokeinona, mutta opinnäytetyöprojektini konseptiin se ei ollut sopivaa. Valitsin objektiivikseni jälleen Tamronin optiikan, jonka avulla sain toteutettua haluamani kuvat ilman vääristymiä. Osan henkilökuvista kuvasin studiotiloissa, jonka olin perustanut tuttavieni kanssa Kuopioon, Leväsen kaupunginosaan vuonna 2010. Studioissa kuvaaminen poikkeaa suuresti miljöössä työskentelystä, sillä vallitseva valo, sen suunta ja kovuus pystytään määrittelemään tarkoin salamavalojen avulla. Hyödynsin samaista Tamronin objektiivia myös studiossa, koska sen laajan polttovälialueen ansiosta pystyin käyttämään sitä myös 70-200 mm välillä, joka on keskimääräisesti käytetty polttovälialue studiokuvauksessa. Suurimmassa osassa kuvauksia käytin apunani myös kannettavaa tietokonetta varustettuna Adobe Lightroom ohjelmalla, johon kamerani oli kytketty. Tämän avulla näin reaaliajassa jokaisen kuvaamani kuvan tietokoneen näytöltä ja pystyin arvioimaan tarkasti kuinka säätää kameraa tai salamavalvoja.

Kameran kuvausasetusten osalta toimin johdonmukaisesti edellä mainitsemani teorian pohjalta. Valkotasapainon säädössä hyödynsin kameran omaa automatiikkaa, koska varsinkin luonnossa kuvatessa valo saattaa vaihtua hyvin nopeasti auringon paisteesta pilviseen ja muuttaa näin ollen vallitsevan valon väriämpötilaa. Tällaisessa tilanteessa minun ei tarvinnut välittää muutoksesta vaan kamera hoiti sen puolestani. Kameran kennon herkkyys on myös erittäin tärkeää asettaa kuvaustilanteeseen sopivaksi. Yleisesti käytin ainoastaan ISO-herkkyysarvoja 100 ja 400 väliltä, koska silloin kuvaan ei vielä synny kohinaa. Studiokuvauksissa on tärkeää huomioida, että herkkyudeksi riittää 100, koska tilan valo pystytään aina luomaan salamalaitteilla riittävän kirkkaaksi.

Luonnossa kuvatessa vallitseva valo ei aina riitä matalille herkkyyksille. Näitä tulee kuitenkin käyttää, koska kuvan valoisuutta voidaan lisätä suurentamalla aukkoa, eli pienentämällä f-lukua tai pidentämällä valotusaikaa. Valotusajan pidentämisessä täytyy tosin huomioida, että 1/30 sekunnin jälkeen kuvan tärähtämiskasvaa suureksi. Tällöin kamera on viisasta asettaa jalustalle. Mielestäni herkkyyden kasvattaminen on viimeinen vaihtoehto, joka tehdään vasta, kun muita asetuserämuutoksia on kokeiltu.

Erilaisissa kuvaustilanteissa vallitsevan valon arvioinnin jälkeen asetin haluamani aukko-arvon. Minun piti pohtia kuinka suureksi halusin kuvassa olevan syväterävyysalueen. Tähän vaikutti myös objektiivini polttoväli sekä etäisyys tarkennettavaan kohteeseen. Pääsääntöisesti käytin suuria aukkoja esimerkiksi f2,8 – f5,6 kuvatessani lähikuvia, kuten jääkiteitä ja vesipisaroita. Tämän avulla tausta sumentui voimakkaasti ja kohde nousi esiin terävyytensä ansiosta.

Pientä aukkoa kuten f11-f22 hyödynsin puolestaan kuvatessani maisemakuvia, joihin halusin tuottaa suuren syväterävyyden. Useassa maisemakuvassani hyödynsin vanhaa kuvausefektiä, joka tuotetaan mahdollisimman pientä aukkoa käyttäen kuvaamalla vastavaloon esimerkiksi niin, että aurinko näkyy kuvan reunassa. Se tuo valon säteet kuvaan näkyviin ja lisää tunnelmaa. Täytyy kuitenkin muistaa tarkkailla kamerasäätöjä ja säätää valotusaikaa niin, ettei kuva alivalotu ja jää liian tummaksi. Tämä efekti on myös erinomainen kuvattaessa öistä kaupunkinäköä, koska silloin kaikkiin valon lähteisiin, kuten katuväliin piirtyvät pienet tähdet.

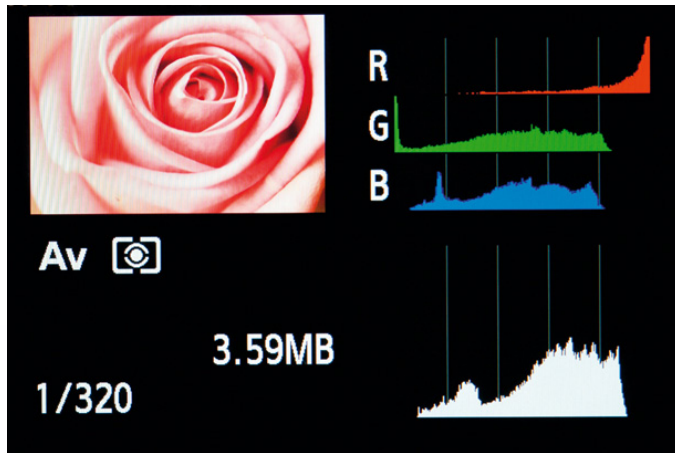
Studiossa otettuihin henkilökuviin aukon osalta en lähtenyt luomaan mitään erikoisuuksia, koska tarkoitus oli ainoastaan kuvata mahdollisimman laadukas lopputulos ja tehdä taustan pehmennykset vasta jälkikäsiteltyssä. Tähän tarkoitukseen sopivinta oli käyttää neutraalia aukkoa f7,1 – f9 välillä. Studiokuvauksessa on tosin huomioitava valotusajan

osalta, että käytetään aikoja 1/100 – 1/250 sekunnin väliltä, koska muuten tulee ongelmia salamavalon välähdysnopeuden synkronoinnissa suljinnopeuteen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että liian nopeilla suljinajoilla valot eivät ehdi välähtää ja kuva jää lähes mustaksi.

Ulkona luonnonvalossa kuvattaessa tilanne valotusajan osalta on hyvin erilainen, koska silloin on pakko kiinnittää jatkuvasti huomiota valotusmittarin liikkeisiin, jotta kuvan saa valottumaan oikein. Tilanne muuttuu vielä entisestään, jos ympäristössä on jokin liikkuva kohde, joka halutaan pysäyttää kuvaan. Silloin valotusaikaa on pakko nopeuttaa niin paljon, että liike pysähtyy. Esimerkiksi 50 km/h liikkuva auto pysähtyy noin 1/250 sekunnin valotusajalla, kun taasen lentävä lintu saattaa vaatia jopa 1/500 sekunnin valotusajan. Kun kohde vaatii jonkin tietyn asetuksen valotusajalta, silloin kuvan valoisuutta on säädettävä aukkoa muuttamalla. Kuten aikaisemmin jo totesin, vasta aukon suurentamisen jälkeen, jos valo ei vielä riitä, kannattaa nostaa ISO-herkkyys. Kaikissa kuvaustilanteissa suurena apuna toimii kamerasäätötilasta nähtävä histogrammi, joka kertoo käyrällä kuvan valoisuuden jakautumisen tummille ja vaaleille alueille. Itse hyödynnän sitä lähinnä mahdollisesti syntyneiden ylipalaneiden alueiden tarkastukseen. Käyrää on suhteellisen helppo tulkita. Vasemmasta reunasta löytyvät tummat sävyt ja oikeasta reunasta puolestaan vaaleat sävyt. Käyrän korkeuden puolesta määrää sävyalueella esiintyvien pikselien määrä. Esimerkiksi, jos kuva on ylivalottunut, käyrä pakkautuu oikeaan laitaan ulottuen korkeussuunnassa pohjalta ylös saakka. Alivalotetun kuvan käyrä piirtyy samaan tapaan, mutta sijoittuu kuvan vasempaan reunaan. Ihanne tilanteessa käyrän tulee kattaa vaakasuunnassa mahdollisimman laaja alue niin, että osa käyrästä piirtyy myös pystysuunnassa lähes ylös saakka. Pystysuunnan korkeus ei saa ulottua niin ylös, että käyrä katkeaa, koska silloin kaikki käyrän ulkopuolelle jäävät sävyt leikkautuvat pois. Lisäksi tietyissä kameramalleissa pystytään histogrammia tarkastelemaan myös kuvan RGB-värien jakautumisen näkökulmasta.

KAMERAN HISTOGRAMMITAULUKKO

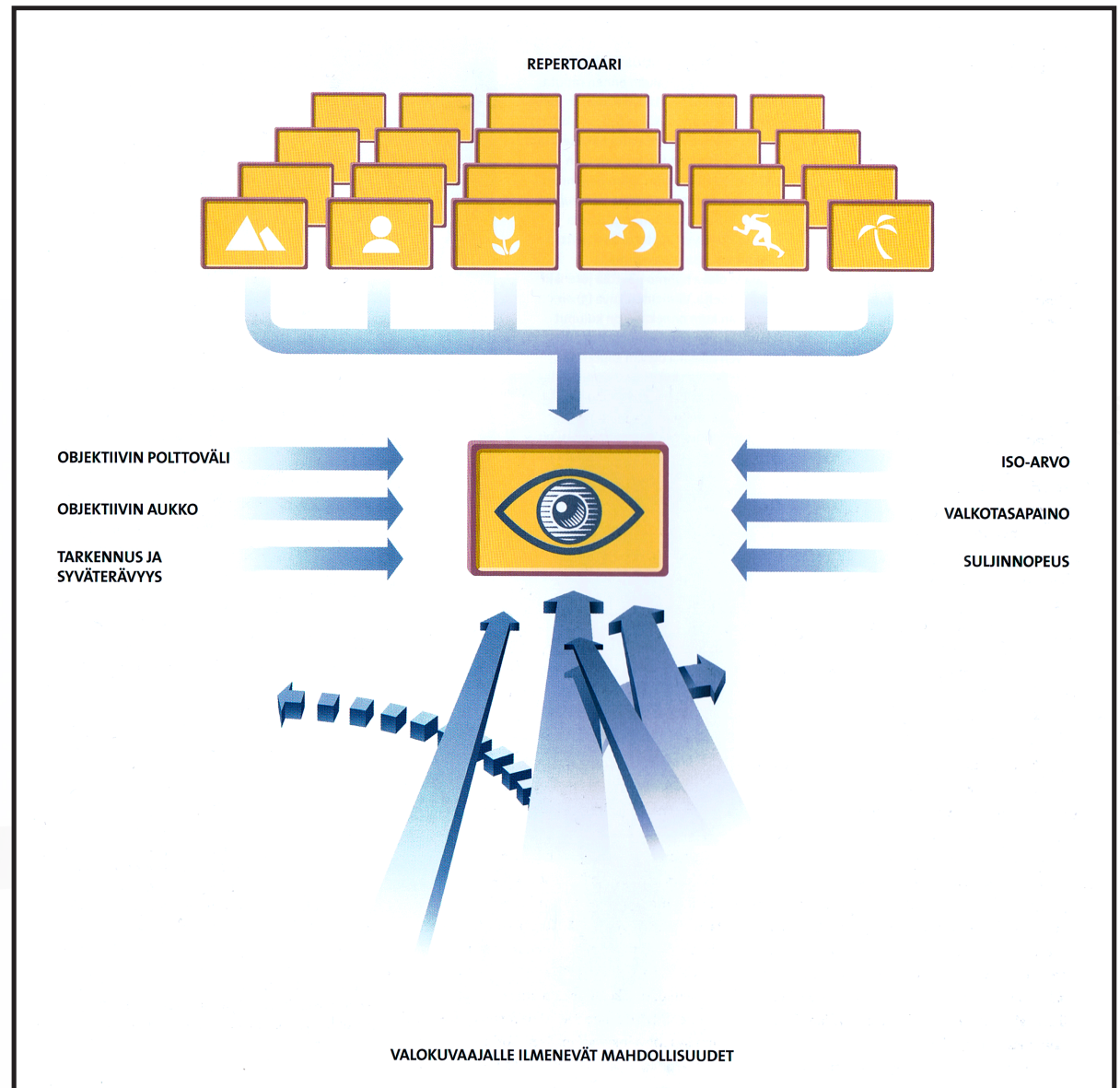

Kuva 6.

Yläpuolella esitetyssä kuvassa (kuva 6.) näkyvät kamerasta katsottavat kuvan histogrammit, jotka ovat erittäin hyväksi avuksi valokuvaajalle. Näiden avulla voi tarkastella jokaisen kuvan osalta eri värikanaville (RGB) jakautuvien pikselien määrää sekä kuvan valoisuusarvoja, jotka on esitetty valkoisella käyrällä. Tummat sävyt sijoittuvat käyrien vasempaan reunaan ja vaaleat taasen oikeaan reunaan.

Oikealla esitetty kaavio (kuva 7.) kuvastaa valokuvaajan toimintaa ja siihen vaikuttavia kuvausteknisiä tekijöitä käytännön tilanteen näkökulmasta.

VALOKUVAAJA KÄYTÄNNÖN TILAANTEESSA

Kuva 7.

4. Hyvän valokuvan elementit ja niiden toteuttaminen

Valokuva on mielestäni olemukseltaan moniulotteinen. Se voi olla dokumentaarinen kertoen tarinaa tematiikkansa eli aiheisältönsä kautta. Pienen hetken, sekunnin murto-osan kestänyt kauneus voi myös olla valokuvan visuaalisena lähtökohtana erittäin toimiva. Vaihtoehtoisesti tämä kaikki voidaan ilmaista puhtaasti abstrakteista, oman tunteen ilmaisun lähtökohdista. Vanha sanonta "Kauneus on katsojan silmissä." pitää osittain paikkansa, sillä kuva tarvitsee aina katsojansa. Voidaan toki kyseenalaistaa pyrkiikö valokuvaaja miellyttämään katsojia vai tuomaan ainoastaan oman näkemyksensä ilmaisun kautta esiin, kuten modernilla kuvataiteella on tapana.

Toisaalta ainakin omalla kohdallani valokuvaaminen on myös osittain pyrkimystä täydellisyyteen. Tämä syntyy halusta vangita kuvaan ainutlaatuisia hetkiä, valoa ja muotoja, joita ympäristössä esiintyy. Se vaatii tarkkailevaisuutta sekä oikealaista avoimuutta omalle ympäristölleen. Lisäksi kuvauksellisen hetken tullessa on laitettava kaikki luovuutensa peliin ja keksittävä ratkaisu tapaan, kuinka tilanne kerrotaan visuaalisin keinoin. Kuten raportissani on edellä mainittu, valokuvaus nojaa vahvasti myös tekniseen toteutukseen. On siis tunnettava sen tuomat mahdollisuudet ja ongelmat, jotta pystyy tuomaan oman visionsa esiin. Tavoitteena on kaikesta huolimatta aina hyvä valokuva. Tässä luvussa kerron kuvan rakentamiseen, suunnitteluun ja kerronnalliseen sisältöön liittyviä seikkoja, jotka ovat mielestäni valokuvauksen näkökulmasta keskeisimpiä tavoiteltaessa onnistunutta lopputulosta.

4.1 Sommittelu - Dynamiikkaa vai staattisuutta?

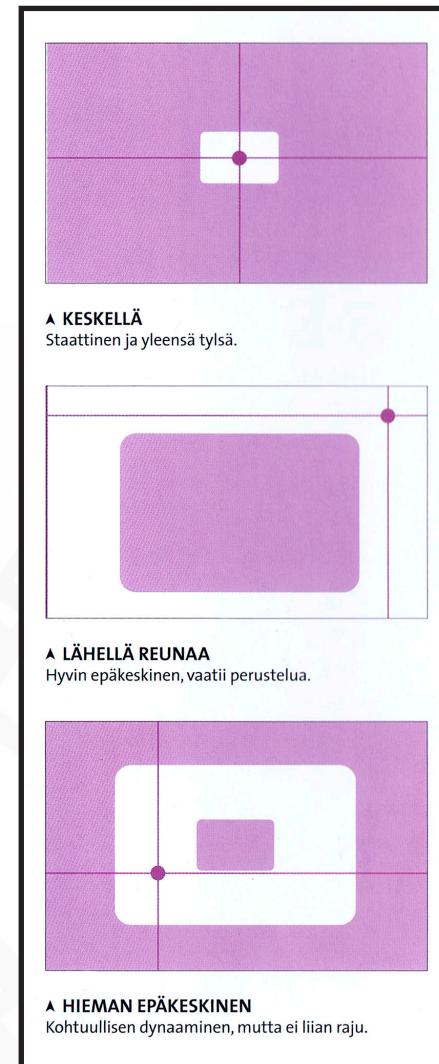
Kuvallinen ilmaisu on usein vahvasti sidoksissa sommitteluun. Antti Koli kirjassaan *Kuvaa luovasti lähiluonnossa* tuo asian esiin mielestäni hyvin; "Sommittelu on suunnilleen sama, kuin kuvan järjestäminen. Sommittelun seurauksena kuvalla on rakenne. Järjestäminen ei kuitenkaan tarkoita kaavoittamista, vaan rytmittämistä, korostamista, selkeyttämistä ja voimistamista. Se on hieman kuin säveltäisi todellisuuden kuvaksi ja toimivaksi teokseksi." (Koli 2009, 20.)

Sommittelussa on siis kyse kuva-alan kaikkien eri elementtien järjestelämisestä. Tunnettu valokuvausalan kirjailija Michael Freeman vertaakin mielenkiintoisesti kuvaa kieleen. "Kuva-ala on konteksti, suunnittelun perusasiat ovat kielioppi, graafiset elementit ovat sanasto ja työskentelyprosessi on syntaksi - tapa, jolla valokuvauksessa käsiteltävät muodot kootaan yhteen ja joka viime kädessä määrittelee sen luonteen." Tämä auttaa mielestäni ymmärtämään sen tosiasian, että sommittelussa on olemassa objektiivisia periaatteita, jotka puolestaan auttavat luomaan onnistuneen kuvan. Kaikki ei siis ole vain henkilökohtaisten mieltymysten varassa rakennettua vaan niiden avulla voidaan saada aikaan oletettavasti haluttu visuaalinen vaikutus, joka tuottaa elämyksen katsojassa. (Freeman 2008, 33-45.)

Freeman (2008) nostaa esiin kaksi merkittävintä periaatetta; kontrasti ja tasapaino. Kontrastilla tarkoitetaan kahden eri elementin erojen korostamista esimerkiksi valoisuusarvojen, värisävyjen tai muotojen kautta. Tämä perustuu Johannes Ittenin Bauhaus-koulukunnan aikaiseen suunnitteluteoriaan. Niin sanottuja Ittenin kontrastipareja ovat esimerkiksi; suuri/pieni, kova/pehmeä sekä paljon/vähän. (Freeman 2008, 33-45.)

Myös tasapaino liittyy hyvin vahvasti kontrastiin, mutta se korostaa eri elementtien välistä suhdetta niiden keskinäisen tasapainon näkökulmasta. Kuvassa vallitseva tasapaino rauhoittaa ja luo staattisuutta, kun taas vallitseva epätasapaino lisää jännitteitä ja liikkeen dynaamisuutta. Näiden molempien ominaisuuksien ääripäillä ja sopivalla suhteuttamisella kuvattavaan aiheeseen ja haluttuun tyyliin pystytään tuottamaan kuva, joka viestii kuvaajan haluamia asioita. (Freeman 2008, 33-45.) Mielestäni on myös tärkeää ottaa huomioon, että joskus sääntöjen tarkoituksenmukainen rikkominen voi avata tuoreita näkökulmia ja lisätä näin ollen kuvan visuaalista uutuusarvoa.

Edellä mainitut tehokeinot ovat mielestäni enemmän sisällöllisiä tehokeinoja kuvan elementtien luomiseksi. Varsinainen sommittelu tapahtuu kuitenkin kuvaushetkellä kuvakulman ja kuvan rajauksen avulla varsinkin silloin, kun kyseessä on kuvaustilanne, jota ei ole lavastettu. Olen huomannut vuosien kuluessa, että mitä enemmän kuvaan, sitä vahvemmin alkaa kameran etsimen läpi katsoessaan nähdä kuvattavan kohteen linjakkuuden ja perspektiivin. Myös Freeman ottaa asian esille kirjassaan ja sanoo, että kuvan voi pääsääntöisesti sommitella kolmella eri tapaa; huomiopisteen, linjan tai muodon mukaan. Nämä ovat keinoja, jotka luovat kuvaan rytmiä, antavat liikkeelle ja katseelle suunnan sekä vahvistavat kuvan elementtien välisiä jännitteitä. Kaikkein yksinkertaisin tilanne kuvaajalle on sommitella kuva, jossa on vain yksi pääkohde ja tausta, esimerkiksi taivaalla lentävä lintu. Tällöin hyödynnetään huomiopisteen mukaan tapahtuvaa sommittelua (kuva 8.). Klassinen malli tästä on kuva-alan kolmasosajaon mukaan tapahtuva rajaaminen, jota kutsutaan myös kultaiseksi leikkaukseksi. Tämä luo tyhjää tilaa ja antaa näin ollen liikkeelle suunnan lisäten dynamiikkaa. Freeman tuo esille myös kaksi muuta tapaa soveltaa huomiopistettä; keskelle sommiteltu, joka on staattinen ja mahdollisesti myös tylsä sekä lähelle reunaa rajattu, joka puolestaan on jo hieman kokeilevampi, mutta saattaa vaatia perusteluja. (Freeman 2008, 65-70.)

Kuva 8.

Kuvan sommittelu linjojen mukaan on myös varteenotettava tapa luoda kuvaan rytmiä ja syvyyttä (kuva 9). Sen vuoksi niitä hyödynnetäänkin hyvin usein esimerkiksi maisemakuvissa voimistamaan perspektiiviä. Linjat voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään; vaaka eli horisontaalilinjoihin, pysty eli vertikaalilinjoihin sekä vinoihin eli diagonaalilinjoihin. Jos kuvassa on paljon saman suuntaisia linjoja ne vahvistavat toisiaan selkeyttäen suunnan vaikutusta kuvaan. Puolestaan tätä ehkä hieman liiankin harmonista vaikutelmaa on erittäin tehokasta rikkoa vastakkaissuuntaisella tai vinolla linjalla. (Freeman 2008, 72-79.)

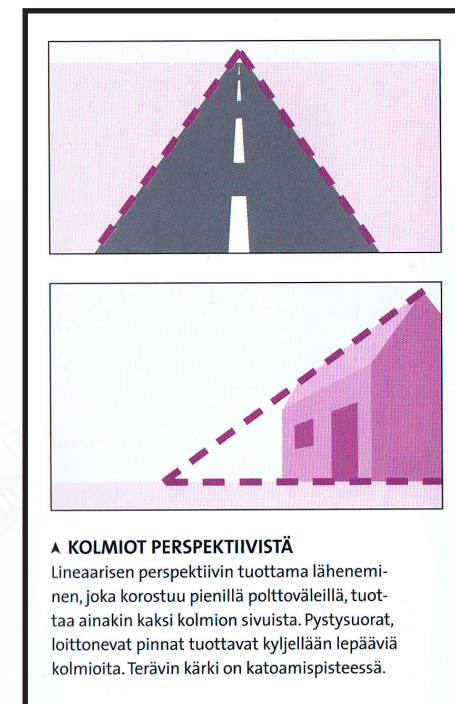

Kuva 9.

Kuva-alaa rajattaessa on myös erittäin tärkeää havainnoida pystytäänkö eri elementtien rakennetta suhteuttamaan geometrisiin muotoihin. Kaa-ret, ympyrät, kolmiot sekä suorakaiteiset muodot voivat toimia erinomai-sena pohjana sommittelulle (kuvat 10. ja 11.). (Freeman 2008, 80-89.)

Kuva 10.

Kuva 11.

4.2 Semioottisin silmin

Katsoessamme kuvaa luemme sitä, etsimme merkityksiä ja peilaamme niitä omaan maailmankatsomukseemme. Oma historiamme, kulttuurimme sekä tietoperustainen sivistyksemme vaikuttavat siihen, kuinka tulkitsemme kuvassa olevia elementtejä. Tulkinta on näin ollen usein hyvin henkilökohtainen. Valokuvaajan kannalta, kuvallaan katsojalle lähettämät visuaaliset viestit ovat vahva apuväline tehdä kuvasta onnistunut kokonaisuus. On siis erittäin tärkeää, että kuvaaja osaa pohtia kuvaushetkellä kohdettaan myös siltä kantilta, millaisia viestejä hän haluaa sillä kertoa.

Tieteen alaa, joka tutkii erilaisia merkkejä, niiden järjestelmiä sekä merkityksien muodostamista kulttuurillisessa kontekstissa kutsutaan semiotiikaksi. Janne Seppänen kirjassaan *Katseen voima* tuo esiin eri tutkijoiden näkemyksiä merkityksen muodostamisesta prosessina. (Seppänen, 2008, 175-184) Mielestäni semiotiikan tutkijoiden tekstit ovat hyvin monitulkintaisia ja useasti samat asiat on kuvattu keinoin, jotka saattaa tulkita väärin.

Valokuvaajan silmin tarkastellessani asiaa kaikkein helpoiten ymmärrettäväksi ja hyödynnettäväksi nousee amerikkalaisen filosofin Charles S. Piercen teoria merkityksen syntymisestä merkkikolmion kautta. Kolmion kärjet muodostuvat tulkitsimesta, itse merkistä sekä näiden kohteesta, joiden välillä vallitsee kaksisuuntainen vaikutus. Tämä tarkoittaa, että ne kaikki ovat riippuvaisia toisistaan. Merkki tarkoittaa viittausta johonkin ulkopuoliseen kohteeseen, esimerkiksi valokuvassa esiintyvään elementtiin. Tulkitsin on puolestaan käsite, joka syntyy merkistä ja sen käyttäjän henkilökohtaisista kokemuksista. Tulkitsimen kautta syntynyt persoonallinen havainto on siis valokuvan katsomisesta syntyneiden elämyksellisten kokemusten ydin. (Seppänen 2008, 175-184.)

Kirjailija John Fiske kirjassaan *Merkkien kieli* avaa Piercen käsitystä merkeistä. Hänen mukaansa merkit jaetaan kolmeen eri tyyppiluokkaan; ikonit, indeksit sekä symbolit. Ikoni on kuva tai kuvan elementti, joka muistuttaa kohdettaan, esimerkiksi kaikki kirjanprojektin henkilökuvat on ikonisia kuvia kuvatuista henkilöistä. Indeksiksi on puolestaan merkki, jolla on suora, todellinen kytkös kohteeseensa. Kirjassa mainitaan esimerkkinä, että savu on tulen indeksinen merkki. Kolmas merkkien tyyppi on symboli, joka perustuu ennalta sovittuun merkitykseen ja on näin ollen yleisesti tiedossa. Symboleita ovat muun muassa liikennemerkkit. (Fiske 2005, 60-72.)

Mielestäni indeksinen merkki on valokuvan kannalta kiinnostavin. Se ei kerro asioita suoraan vaan viittaa niihin ja jättää näin ollen visuaalisen kerronnan tulkinnalle tilaa. Toimiessaan kuvan katsoja oivaltaa kohteeseen viittaavan merkin, samalla tämä rakentaa kuvaan sisällöllistä merkitystä.

Pohdin asiaa suunnitellessani kirjaan haastateltujen henkilöiden kuvauksia. Haasteena oli, kuinka saan henkilöiden persoonan kuviin näkyviin niin voimakkaasti, että se voisi toimia jopa indeksisenä merkinä kohteestaan. Useissa tilanteissa tähän auttoi haastatteluissa mukana oleminen. Ehdin ennalta tutustua henkilöön ja saamaan mielikuvan hänen persoonastaan. Kuinka siinä onnistuin, on hyvin vaikeata tietää tarkoin. Parhaina tuomareina tässä toimivat varmasti kuvattavien henkilöiden omaiset ja ystävät, jotka voivat havaita kuvasta mahdollisesti löytyviä indeksisiä merkkejä tunnistettavista persoonallisista piirteistä.

Maisemakuvien ja erilaisten luontoaiheisten kuvituskuvioiden kohdalla pyrin pääsemään lopputulokseen, joka edustaisi hyvin klassisella tavalla itseään. Valokuvahan on aina omalla tavallaan ikoninen kuva kohteestaan. Semioottisesta näkökulmasta katsottuna tarkoitan klassisella kuvalla, sen visuaalista kerrontaa, joka nojaa vahvasti perinteikkyyteen

ja ehkä jopa kansallisromanttiseen maalausmaisuuuteen. Eli sellaiseen käsitykseen, joka meillä on mielikuvissamme puhuttaessa esimerkiksi suomalaisesta järvimaisemasta. Uskallankin väittää, että usea meistä, joka pitää parhaana vuodenaikana kesää, näkee mielessään puolipilvisen taivaan, sinertävän järven ja vihreät koivut. Melkein voimme jo tuntea lempeän kesätuulen. Toiset, jotka pitävät enemmän talvesta saattavat kuvitella itsensä siniviolettien sävyjen ympäröivälle talviselle hiihtoretkelle.

Nämä ovat meidän sisäisiä kuviamme todellisuudesta, joihin liittyy useasti jokin muisto tai tunnetila. Tämä on kuvaajan näkökulmasta yksi mahdollisuus luoda elämyksellinen sidos katsojaan ja tuottaa omalle teokselleen visuaalista ja sisällöllistä arvoa. Yhdessä tehokkaan sommittelun kanssa semioottinen näkökulma kuvattavaan kohteeseen saattaa olla avainasemassa, kun etsitään hyvän kuvan elementtejä.

4.3 Inspiraatiota etsimässä

Kuvaaminen luonnossa ei ole vain ympäristön tallentamista kameran keinoin. Luonto tarjoaa loputtomiin hienoja hetkiä, valon leikkejä sekä uniikkeja muotoja, jotka voivat inspiroida kuvaajaa. Luontokuvaaja Antti Koli perustelee ajatukseni hyvin kirjassaan *Kuvaa luovasti lähiluonnossa*. Hän luonnehtii, että luontokuvassa on aina ilmaisu mukana. Se on ikään kuin kuvan henkinen puoli kaiken visuaalisuuden rinnalla. Kuten tiedämme, luonto on jo itsessään luova muokkautuen ja uudistuen kaiken aikaa. Kuvaajan täytyy olla vain rehellinen itseään kohtaan, rauhoitua hetkeksi ja kuunnella sekä katsella. Rehellisyydellä Koli tarkoittaa lähinnä mielen avoimuutta ja samaistumista luontoon. Sen kautta voi saavuttaa mielen avoimuuden ympäristölleen, joka tuottaa uusia näkökulmia ja saa kuvaajan huomaamaan lukuisia visuaalisesti hienoja, ainutkertaisia yksityiskohtia. Tämä kaikki tapahtuu kuvaajan mielessä,

josta se siirtyy käsien kautta kameraan toteuttaen idean. Itsensä ilmaisemiseen tarvitaan siis inspiraatiota, mikä on jokaiselle hyvin henkilökohtaista. Auringon lasku, linnun laulu, tuulen humina puiden oksistossa ja mitä ikinä vain voimme keksiä. Kaikki nämä aistejamme ruokkivat elämykset ovat jo iät olleet luovuutemme lähteenä. Kuvauskohteita luonnosta etsiessä riittää, että on läsnä, rentoutuu ja heittäytyy osaksi ympäristöä. Tähän ajatukseen viitaten Koli yhdistää Pablo Picasson sanonnan “En etsi, vaan löydän.” Mielestäni se kiteyttää hienosti kokonaisuuden, mistä koko luovassa valokuvaamisessa on pohjimmiltaan kyse. Eli sillä ei ole väliä missä olet tai milloin, vaan kuinka näet ja sisäistät ympäristöä. (Koli 2009, 38-50.)

Mainitsin opinnäytetyöraporttini “Projektin kuvaus”-osiossa tavoistani hakea inspiraatiota oman työskentelyni kautta. Se rakentuu pitkälti edellä mainitsemistani, Antti Kolin esille tuomista elementeistä. Mielestäni on tärkeää, että kuvatessa miljööstä huolimatta, pystyy samastumaan ympäristöön ja luomaan itselleen oman sisäisen tunnelman. Tämä auttaa keskittymään yksityiskohtiin, joista löytyy ainutkertainen esteettisyys. Se voi olla mies juomassa kahviaan rähjäisessä torikojuksa tai vastaavasti aurinko, joka luo viimeiset säteensä sen maalaamaan tulipunaiseen taivaanrantaan. Visiointi omien ideoiden pohjalta on aina hyvin palkitsevaa, mutta kaikkien kuvaustekniikkaan tai tyyliin sitä ei voi suoranaisesti soveltaa. Projektin ohessa tulleet ruoka-annoksien kuvaukset olivat hyvä esimerkki siitä. En voi toki väittää, ettei oikeiden kuvausasetusten tai kuvakulman löytäminen tietyille annokselle vaadi kuvaajalta tarkkasilmäisyyttä ja luovuutta, jotta se näyttäisi hyvälle. Omalla kohdallani löysin inspiraationi kyseisiin kuvauksiin lähinnä aikaisemmin erilaisille ravintola- tai ruokatoimittajayrityksille tekemiäni tuotekuvauksen kautta. Se loi varmuuden siitä, että tiesin milloin tietyn tyyppinen kattaus näyttää visuaalisesti hyvälle kuvassa. Pääasiana oli kuitenkin vain korostaa annoksen raaka-aineet, jotta ne herättävät kiinnostuksen reseptiin. Tämän tyyppisillä kuvauksilla ei välttämättä kannata lähteä

luomaan varsinaista taidevalokuvaa vaan kuunnella tarkkaan asiakasta, suhteuttaa hänen pyyntönsä kohderyhmään ja luoda siitä ehyt kokonaisuus.

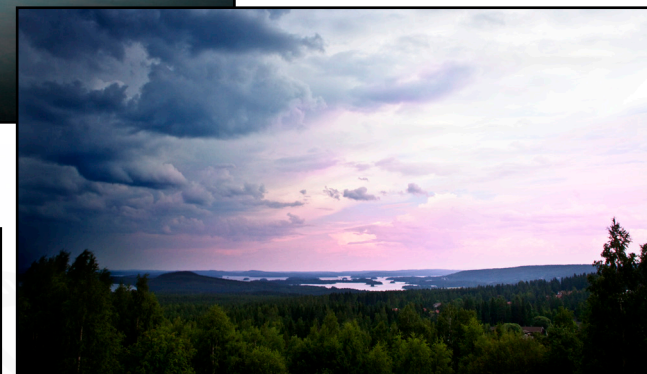
Studiassa ja miljöössä kuvattujen henkilökuviin suhteen luovuus oli puolestaan hyvin erilaisessa roolissa. Laajemmasta näkökulmasta henkilökuviin suunnittelu ja sommittelu lähtee liikkeelle siitä hetkestä, kun tapaa henkilön ensimmäistä kertaa. Silloin kuvaajalla täytyy olla käsitys, millainen kokonaisuus on mahdollista tuottaa kyseiseen toimeksiantoon tai kuvattavaan nähden. Sosiaalisuus on aina hyvä lisä valokuvaajalle, joka antaa aikaa kuvaustilanteessa niin sanotulle ”hetken mielijohteelle”. Tällä tarkoitan lähinnä spontaanien hetkien kuvaamista ja kuvattavan rentouttamista, joista lopputuloksena saadaan hyvin uniikkeja valokuvia. Mielestäni se on käytettävien keino luoda kuva, jossa henkilön persoonallisuus tulee näkyviin.

Itse opin varsinaisen muotokuvaamisen puhtaan harjoittelun kautta. Olessani töissä valokuvaamo Studio Liisassa yrityksen omistaja, palkittu valokuvaaja Liisa Pulkkinen opetti minulle yli 30 vuoden kokemuksellaan klassisen muotokuvan elementit. Ennen tätä tiesin kyllä kuinka kuvata henkilöitä, mutta studiossa kuvaaminen ja klassisen muotokuvan kuvaaminen eivät olleet yhtä vahvalla pohjalla. Henkilökuvauksen perusteet ovat, että kamerateknisesti tarkennetaan kasvoihin, asetellaan malli hieman kulmittain kameraan nähden, noudatetaan sommittelun saanelemia sääntöjä ja hallitaan valaistuksen luomisen studiossa. Kuvatesaasaan valokuvaajan täytyy liikkua jatkuvasti hakien oikeaa kuvakulmaa ja rajausta polttoväliä säätämällä. Kuva on aina hyvä rajata niin, että kuvankäsittely vaiheeseen jää tarpeeksi tilaa. Pääsääntöisesti kuitenkin henkilökuva rajataan seuraavilla periaatteilla; kuvakulma luodaan hieman kuvattavan silmien tason yläpuolelta, nivelien kohdalta ei saa rajata, kultaisen leikkauksen tyhjä tila jätetään aina katseen suuntaan sekä täytyy muistaa luoda tarpeeksi tilaa kuvattavan yläpuolelle. Ku-

van yläosaan jätettävän tilan voi ajatella kaksinkertaisena suhteessa linjaukseen, joka on tehty kuvan tiukemmin rajatulle puolelle. Jos kuva rajataan niin, että henkilö ”katkeaa” kuvan toiseen reunaan, täytyy kuvattavan yläpuolelle jättää tyhjää tilaa vähintään yksi viidesosa kuvan kokonaispituudesta. Kuten edellä mainitun perusteella saattaa päätellä, muotokuvien kuvaaminen on hyvin kaavamaisista eikä jätä luovuudelle niin paljon tilaa kuin puhtaasti vapaa valokuvaaminen. Mielestäni muotokuvaamisen luova puoli rakentuukin lähinnä valaistuksen, mallin asettelun sekä lavastuksen suunnittelusta.

4.4 Esimerkkejä kirjan kuvituksesta

Seuraavissa alaluvuissa 4.4.1 - 4.4.3, esittelen kuvanäytteitä teke-
mästäni kuvituksesta. Esimerkeiksi suuren kuvamäärän joukosta olen
kerännyt mielestäni havainnollisimpia malleja, joissa toteutuvat edelli-
sissä luvuissa mainitsemani kuvaustekniset, sommitellulliset sekä sis-
ällölliset seikat. Lisäksi kuvien vieressä on esitetty info-laatikko, joka
kertoo pääkohtia, joihin kuvaushetkellä kannattaa kiinnittää huomiota
onnistuneen lopputuloksen saavuttamiseksi. Kuvat on jaettu alalukui-
hin tyyliensä mukaan, eli luontokuvat, henkilökuvat ja ruokakuvat. Tällä
sivulla kollaasin omaisesti esitellyt kuvat kuuluvat myös osaksi kirjan
kuvitusta.

Kuva 12.

4.4.1 Luontokuvaus - Valon hallintaa

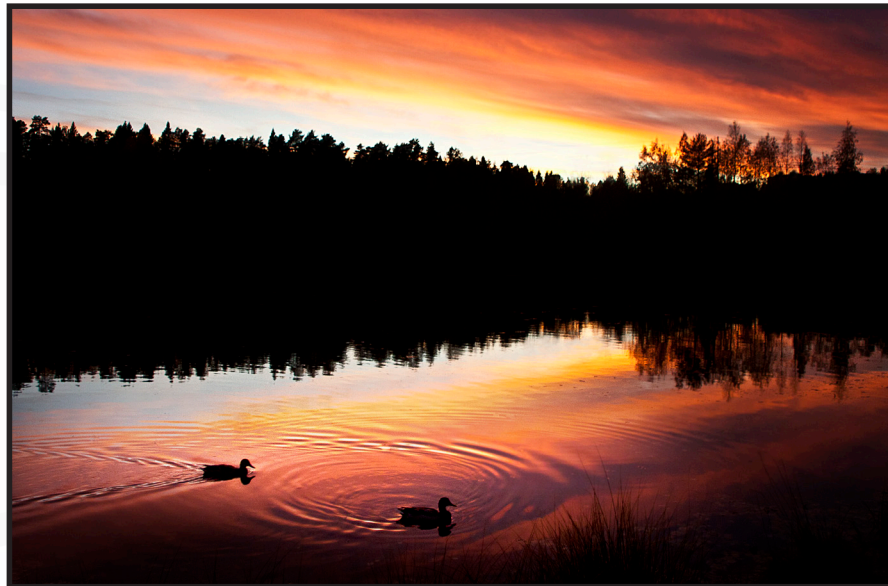
Kuva 13.

TÄRKEÄÄ:

- * ISO - herkkyys mahdollisimman alhainen kohinan välttämiseksi
- * Kameran valotusmittarin ja kuvien histogrammien seuraaminen oikean valotuksen löytämiseksi
- * Luonnon valon hyödyntäminen kuvassa (myötävalo / vastavalo efektinä)
- * Sommittelun hyödyntäminen kuvan elementtien ja perspektiivin korostamiseksi (kultainen leikkaus ja kuvattavan kohteen linjat apuna)

Kuva 14.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

Kuva 18.

Kuva 19.

Kuva 20.

Kuva 21.

Kuva 22.

Kuva 24.

Kuva 23.

Kuva 25.

Kuva 26.

Kuva 27.

4.4.2 Henkilökuvauus - Tarinaa ja luonnetta

Kuva 28. Jorma Uotinen

Kuva 29. Tarja Tikkanen

TÄRKEÄÄ:

- * Mallin ohjaaminen kuvaustilanteessa
- * Sosiaalisuus kuvattavan rentouttamiseksi
- * Kuvaa ei kannata rajata liian tiukaksi kuvausvaiheessa, jotta rajauksen hienosäädölle ja muulle kuvankäsittelylle jää tilaa.
- * Muista, että studiovaloja käytettäessä kuvan valoisuus luodaan valoilla, ei kameraasetusten keinoin.
- * Tarkennus aina mallin kasvoihin
- * Laajakulmaobjektiivin käyttö henkilökuvassa täytyy olla perusteltua, koska se aiheuttaa optista vääristymää.
- * Kuvakulma lähellä silmien tasoa
- * Klassisessa muotokuvassa mallia käännetään hieman toinen hartia eteenpäin
- * Miljöössä kuvatessa hyödynnä ympäristön elementtejä luomaan kuvaan rytmiä ja syvyyttä

Kuva 30. Mervi Vidgren

Kuva 31. Eija Vähälä

Kuva 32. Jari Tourunen

Kuva 33. Petteri Paronen

Kuva 34. Juha Vidgren

Kuva 35. Riikka Manner

4.4.3 Ruoka-annoksien kuvaus - Silmän ruokaa

Kuva 36.

TÄRKEÄÄ:

- * Kiinnitä huomiota kuvakulmaan, rajaukseen ja tarkennuspisteen valintaan
- * Hyödynnä tekniikan luomaa lyhyttä syväterävyyttä varsinkin lähikuvissa
- * Valota kuva mahdollisimman hyvin, jotta kuvankäsittelyvaiheessa on helpompaa nostaa eri raaka-aineiden yksityiskohdat ja värit esiin.
- * Käytä salamaa apuna, jos kuvaustilassa ei ole käytettävissä studiovaloja tai tilan oma valaistus on heikko. Salaman avulla saa myös luotua pintoihin kiiltoa.
- * Ruoka-annoksia kuvatessa päätarkoitus on löytää kuvaan houkutteleva ilme

Kuva 37.

Kuva 38.

Kuva 39.

Kuva 40.

Kuva 41.

Kuva 42.

5. Kirjan kuvien käsittely

Kautta koko valokuvauksen historian, valotettu materiaali on vaatinut oman kehitysprosessinsa ennen valmista kuvaa. Digitaalisuuskaan ei ole vähentänyt työn määrää merkittävästi puhuttaessa ammattimaisesta kuvaamisesta ja kuvankäsittelystä. Mielestäni asian voisi luonnehtia olevan päinvastainen, tämä tosin vaatii hieman selitystä. Vielä 90-luvun alussa kuvattiin pääosin kinofilmille. Kun kuvattu filmi kehitettiin kemiaaleilla ja heijastettiin suurennuskoneella valoherkälle materiaalille, työnkulku oli hyvin mekaanista ja vaati osakseen paljon käsityötä eikä jättänyt jälkikäsitteilyn luovuudelle kovin paljoa sijaa. Filmiaikana tosin tehtiin erilaisia valotuksen, värjäyksen ja yhdistelmäkuvienvariaatioita jo hyvin aikaisessa vaiheessa, mutta ne vaativat osakseen paljon vaivaa ja ammattitaitoa. Myös kuvan laadulliset vaatimukset olivat matalammat painoteknologisen rajoittuneisuuden vuoksi. Tänä päivänä asia on toisin. 2000-luvun aikana digitaalisuuden hurja kehittyminen, joka on näkynyt esimerkiksi kameratekniikassa, atk-laitteistoissa sekä ohjelmistoissa on avannut oven täysin uuteen maailmaan. Se on muokannut yhteiskuntaamme ja tapaamme viestiä huomattavasti visuaalisempaan suuntaan. Vain mielikuvitus on rajana. Lukemattomat jälkikäsitteilyn mahdollisuudet sekä erikoiset painomateriaalit ja tekniikat luovat alan ammattilaisille aivan uudet työkalut suunnitella ja toteuttaa kokonaisuuksia, jotka ennen jäivät vain haaveeksi. Kuten tässä kappaleessa aikaisemmin totesin, digitaalisuuden myötä taitavan valokuvaajan ja kuvankäsittelijän työn määrä on lisääntynyt. Se johtuu mielestäni yleisen vaatimustason kasvamisesta sekä siitä, että jokaisen ammattitaitoisen henkilön on tunnettava suuri määrä jatkuvasti lisääntyviä erilaisia tekniikoita ja niiden soveltamisen mahdollisuuksia. Nähtäväksi jää, mitä tulevaisuudessa tapahtuu teknisen kehittymisen osalta. Jatkuuko kehitys saman suuntaisena tuoden jatkuvasti mukaan uusia vaihtoehtoisia työnkulun ratkaisumalleja, vai luodaanko tietyt standardit, joiden

mukaan materiaalit tuotetaan eri sovelluksia varten. En näe tätä mahdollomana, koska standardien luominen asettaisi kiinteät laatuksiteerit, rajaisi työnkulun vakiinnuttaen oikeaoppiset tekniikat sekä laajentaisi eri tiedostomuotojen ja ohjelmistoalustojen yhteensopivuuden soveltamista.

Tässä luvussa tuon esiin opinnäytetyöprojektiini kuvaamieni valokuvien jälkikäsitteilyosuutta, jonka toteutin Adobe Photoshop CS5- ohjelmalla. Lisäksi pohdin, miksi valitsin tietyt tekniikat ja perustelen valintojani kuvaesimerkkien kautta.

5.1 Camera Raw

Raporttini kolmannessa luvussa Valokuvaamisen tekniikkaa, kerroin raw-tiedostomuodon käyttämisen tärkeydestä. Se on lähtökohtainen osa häviöttöntä kuvankäsittelyä pakkautumattomuutensa sekä väritietojen tallennuskykynsä puolesta. Häviöttömällä kuvankäsittelyllä tarkoitetaan työskentelytapaa, jolla ei hukata kuvassa olevia väritietoja tai yksityiskohtia missään vaiheessa käsittelyä. Mielestäni kuvankäsittelyn päätarkoitus on viedä kuvaa aina jollain tapaa visuaalisempaan ja käytettävämpään suuntaan. Näin ollen oikeat tavat valokuvata ja käsitellä kuvia ovat erittäin tärkeitä. Raw-tiedosto vaatii aina yhteensopivan ohjelman, jotta sen saa ylipäänsä avattua ja siitä eteenpäin muokattavaan muotoon. Photoshop-ohjelmistossa tämä on toteutettu Camera Raw-lisäosalla.

Tunnettu muotokuvaaja Martin Evening kirjassaan Photoshop & Raw valokuvaajille vertaa Camera Raw:n vanhoja versioita uudempiin tuoden selvästi esiin viime vuosina tapahtuneen kehityksen. Erittäin hyvänä lisänä mukaan on tullut paljon ominaisuuksia, jotka on jouduttu ennen tekemään vasta Photoshop-ympäristössä. Lisäksi Camera Raw:lla pys-

tyy käsittelemään myös jpg- ja tiff-muotoisia kuvia, joten on hyvin käytännöllistä aloittaa kuvankäsittely myös niiden tiedostomuotojen osalta aina Raw-lisäosan kautta. Pääsääntöisenä syynä ovat lisäosan erittäin tehokkaat säädöt kuvan valoisuus- ja väriarvoihin. Seuraavaksi esittelen Eveningin ohjeet Camera Raw-työnkulkuun. Näillä periaatteilla saadaan maksimaalinen hyöty. (Evening 2009, 117-120.)

Aseta valkotasapaino / White balance ja Temperature - säädöillä voit korjata kuvan valkotasapainon heittoa säätämällä kuvan väriämpötilaa. Virhe näkyy joko sinertävänä tai kellertävänä sävytyksenä ja se on erittäin tärkeä korjata, jotta kaikki sävyt toistuvat oikein.

Aseta vaalea ja tumma pää / Exposure - säädöllä korjataan kuvan valotusta haluttuun suuntaan.

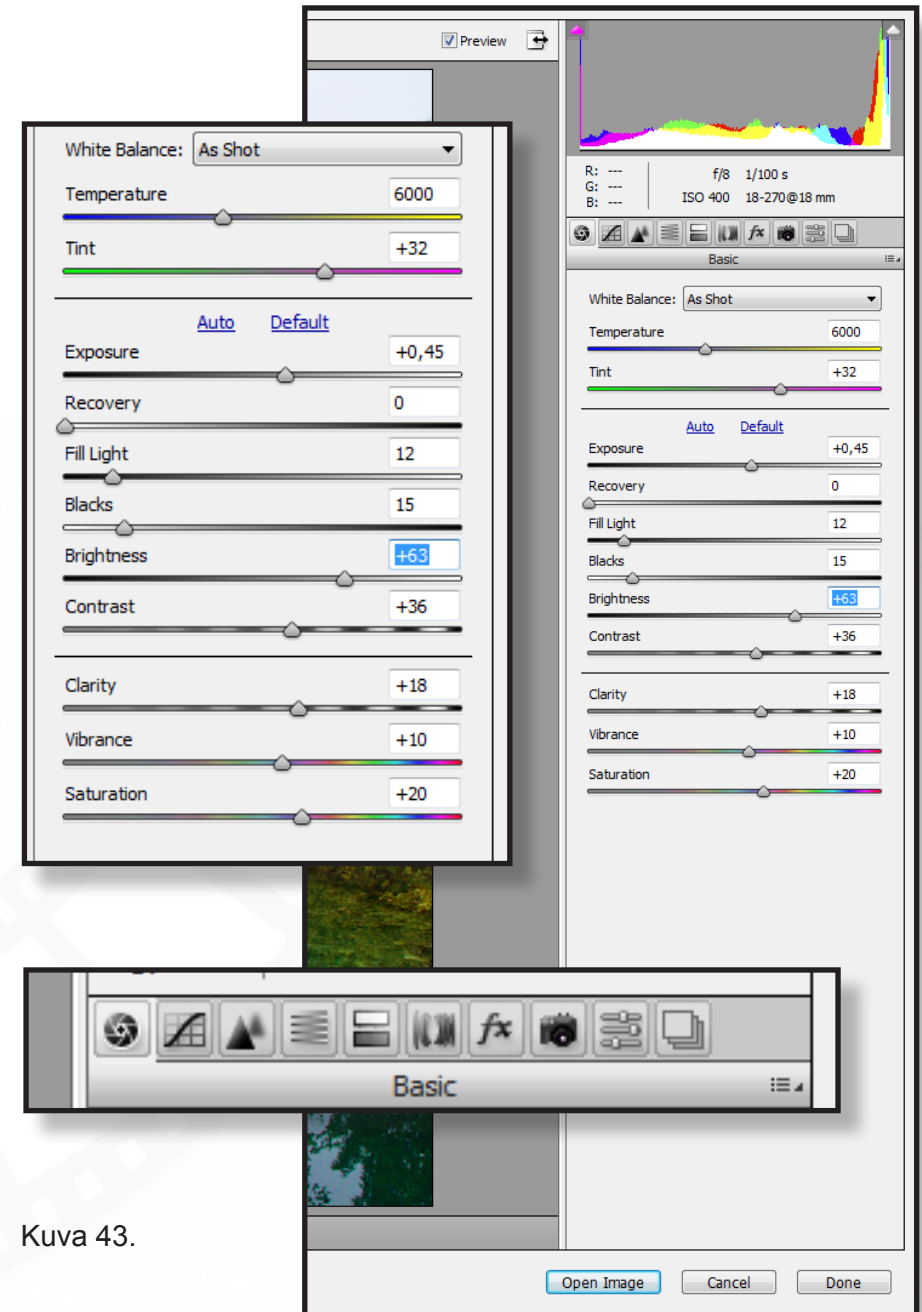
Palauta kirkkaan pään yksityiskohdat / Recovery - säädöllä saadaan palautettua yksityiskohtia ylipalaneisiin kohti. Näitä syntyy helposti varsinkin silloin, kun exposure-säätöä nostetaan voimakkaasti.

Säädä tumman pään yksityiskohtien täytevalo / Fill Light - säädöllä luodaan lisää valoisuutta kuvan varjoalueisiin.

Tee kirkkauden ja kontrastin perussäädöt / Brightness ja Contrast - säädöillä korostetaan kuvan kirkkautta ja tummien ja vaaleiden alueiden voimakkuutta. Nämä säädöt voimistavat kuvaa, mutta niitä tulee käyttää maltillisesti.

Selkeyttä keskialueen kontrastia / Clarity - säätö voimistaa kuvan keskialueen tummien ja vaaleiden alueiden välistä suhdetta. Toimii hyvänä tehokeinona esimerkiksi mustavalkokuvissa.

Hienosäädä sävykäyrän kontrastia / Tone Curve - välilehdeltä löytyvillä säädöillä voidaan hienosäätää kuvan kontrastia.

Kuva 43.

Hienosäädä värien kylläisyyttä ja eloisuutta sekä HLS-värit / Saturation ja Vibrance - säädöllä muutetaan värien voimakkuuta. Kun kuvan värikylläisyys poistetaan saadaan harmaasävykuva. HLS-välilehdellä voi hienosäätää tehtyjä kylläisyysäättöjä tai sitä voidaan käyttää myös itsenäisesti värien säätämiseen. HLS-välilehdellä saadaan myös luotua harmaasävykuva (Convert to grayscale).

Korjaa kromaattinen poikkeama ja vinjetointi / Lens Corrections - välilehdellä pystyy korjaamaan kuvatessa aika-ajoin syntyviä, kuvassa näkyviä värivirheitä. Ilmiötä kutsutaan kromaattiseksi poikkeamaksi, joka aiheutuu objektiivin virheestä kohdistaa valon eri värejä samaan kohtaan. Lisäksi välilehdellä voidaan vääristää kuvaa tai lisätä kuvaan vinjetointia eli reuna-alueiden tummennusta. Itse teen kevyen vinjetoinnin kuvaan lähes aina.

Poista täplät kloonaavalla tai korjaavalla siveltimellä / Spot Removal - sivellin löytyy Camera Raw-ikkunan vasemmassa yläkulmassa sijaitsevasta työkalupalkista. Sivellin on kätevä poistamaan kuvaan tallentuneet täplät, jotka syntyvät kameran kennolle menneestä pölystä. Asetuksena siveltimelle löytyy kaksi eri tapaa korjata kuvaa; Heal tai Clone. Ominaisuudet tulevat suoraan Photoshoptyökaluista. Heal-ominaisuus määrittelee korjattavan kohdan ja korvaa sen ympärillä olevien pikselien väriarvoilla laskien näiden keskiarvon. Clone-ominaisuus perustuu työtapaan, jossa valitaan ensin korjattava kohta ja tämän jälkeen sen korvaavat pikselit.

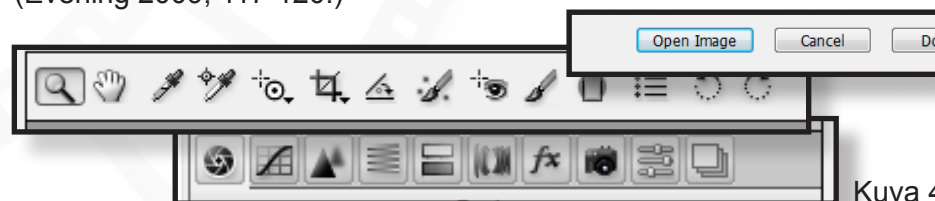
Tee kohdistetut säädöt (säätösivellin tai asteittainen suodatin) / Adjustment Brush - siveltimellä voi tehdä Basic-välilehdeltä löytyviä muokkauksia kuvan eri osiin. Tämä työkalu on erittäin käytännöllinen, jos haluaa välttyä suurelta määrältä Photoshopin säätömaskeja. Kuvan erilaiset valo-ominaisuudet omaavat kohdat on aina hyvä käsitellä erikseen, kuten taivas, vesi ja maa. Tämä luo kuvaan sävydynamiikkaa.

Koko kuvan terävöitys ja kohinan vaimennus / Detail - välilehdeltä löytyvät terävöitys (Sharpening) sekä kohinan vaimennus (Noise Reduction). Terävöitys kannattaa tehdä lähes aina. Kaikki tällä välilehdellä tehtävät muutokset vaativat esikatselukuvassa näkyäkseen, että kuvan alla sijaitsevan zoomin täytyy olla vähintään 100%. Kuvat, joihin on syntynyt kohinaa voidaan vielä pelastamaan voimakkaan kohinan vaimennuksen avulla.

Tee kameran kalibroinnin mukaiset hienosäädöt / Camera Calibration - Välilehdeltä voi tehdä halutessaan muutoksia käytettävään kalibrointiin. Tämä vaikuttaa eri värikanavien (RGB) sävy- ja kylläisyysarvoihin. Kalibroinnin hienosäätöä tarvitsee käyttää harvoin. Ammatillisessa kuvaamisessa sillä voidaan esimerkiksi poistaa kameran tuottamaa sävyvirhettä.

Tee rajaus / Crop tool - rajaustyökalu löytyy työkaluvalikosta. Rajatesa on aina hyvä palauttaa mieleen sommittelun perusteet! Kuvasta tulee visuaalisuuden näkökulmasta huomattavasti tehokkaampi.

**Avaa Photoshopissa jatkokäsittelyä varten / Open image - painike (Evening 2009, 117-120.)

Kuva 44.

Aina, kun raw-muotoinen kuvatiedosto käsitellään Camera Raw:n kautta, ohjelma luo automaattisesti xmp-tiedoston samaan kansiosijaintiin. Se on tiedosto, joka pitää sisällään tiedot kuvalle tehdyistä säädöistä. Camera Raw:ssa ei siis koskaan muokata itse kuvaa vaan annetaan sille komentoja säätöjen keinoin, jotka tallentuvat omaan tiedostoon. Näin ollen alkuperäinen kuva säilyy aina koskemattomana.

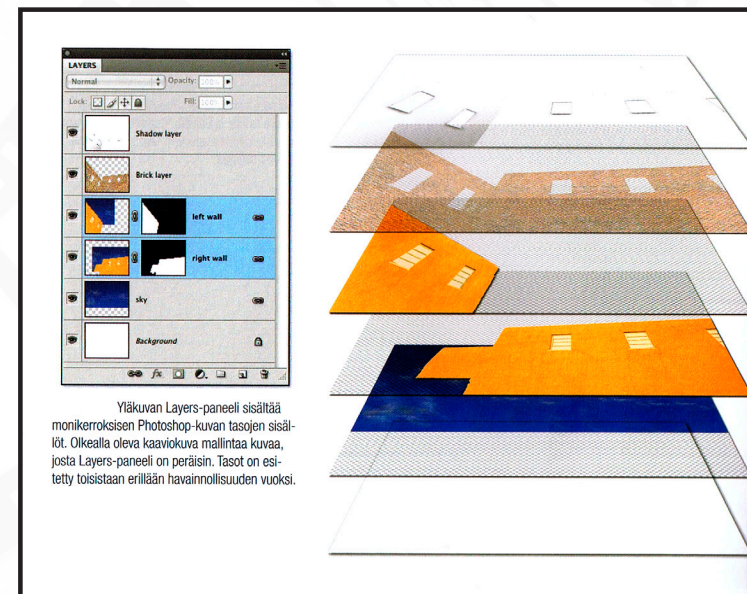
5.2 Photoshop -työnkulku

Parhaimmassa tapauksessa työskentely Photoshop-ohjelmalla on hyvin johdonmukaista. Se kuitenkin vaatii, että tuntee ohjelman työkalut, säädöt ja niiden toimintaperiaatteet. Työskentely voi tällöin olla hyvinkin luovaa. Pääasia on, että tietää mitä on tekemässä, silloin kuvankäsittelyllä viedään kuvaa oikeaan suuntaan. Liiallinen tai harkitsematon kuvankäsittely saattaa joskus jopa pilata kuvan, joka muuten olisi jo itsessään sisällöllisten ja sommittelullisten elementtiensä puolesta ollut toimiva. Kuvankäsittelyssä ei siis kannata lähteä tekemään ns. ylilyönöntejä ellei se ole tarkoituksellisenä lähtökohtana kuvalle. Tänä päivänä laajempaa kuvankäsittelyä ja manipulointia käytetään hyvin usein mainoskuvien käsittelyssä, kun halutaan luoda erottuvampaa, jopa hieman surrealistista tunnelmaa. Toisaalta, usein riittää, että kuva on ainoastaan käsitelty toimivaksi mm. värisävyjensä puolesta sille tarkoitettuun formaatissa. Esimerkkinä tästä voidaan pitää asiapitoisia lehti tai kirjajulkaisuja, kuten Suomen kuvalehti tai jotkin luontokirjat. Silloin kuvankäsittelyn päätarkoitus on saada kuva toistumaan painossa kontrastinsa, värisävyjen ja niiden kylläisyytensä puolesta mahdollisimman oikein.

Tässä luvussa tuon esille mielestäni tärkeitä seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon Photoshop-työnkulussa. En niinkään lähde käymään läpi sen kaikkia työkaluja, säätöjä tai muita ominaisuuksia vaan keskityn mielestäni olennaisimpiin toimintaperiaatteisiin, joilla saa tehtyä valokuvastaan tehokkaamman. Haluankin korostaa, että täytyy aina huomioida millaista kuvaa ollaan käsittelemässä, koska se sanelee pääsääntöisesti sen, mitä kuvalle täytyy tehdä. Keskitynkään tässä luvussa enemmän yleistekniikoihin, jotka on aina hyvä tehdä kuvalle. Kuinka paljon säätöjä joudutaan Photoshop-ympäristössä tekemään, määräytyy sen mukaan, miten paljon Camera Raw-sovelluksessa kuvaa on jo etukäteen muokattu. Useat valokuvaajat nimittäin käyttävät ainoastaan Raw-ympäristöä kuvan muokkaukseen ja siirtyvät Photoshop-työskentelyyn vasta, kun

tarvitaan vaativampaa kuvankäsittelyä esimerkiksi alueellisten terävöitysten tekemiseksi tai yhdistelmäkuviin rakentamista varten.

Photoshop työskentelyn etuna on tasojen käyttö. Niiden avulla kuva voidaan jakaa esimerkiksi palasiin, jotka ovat erillisillä päällekkäin sijoitettavilla kerroksilla. Hyötynä tästä on, että käsiteltäessä tiettyä tasoa vain sillä sijaitsevat elementit muuttuvat. Taso voi olla kopio pohjakuvasta, valintatyökaluilla irrotettu osa tai jokin toisesta tiedostosta mukaan tuotu kuvaelementti (kuva 45.). Omiksi tasoikseen muodostuvat myös tekstit, vektoripohjaiset elementit sekä kuvalle tehdyt säädöt. Layers-valikkoikunan ylälaidasta voidaan muokata jokaisen tason ominaisuuksia kuten sekoitustilaa, joka käytännössä sekoittaa valitun tason sisällön sen alapuolella olevaan tasoon. Lisäksi tärkeitä muokattavia ominaisuuksia ovat peittävyden ja täytön säätö. Nämä ovat erittäin tärkeitä ominaisuuksia, kun halutaan hienosäätää tasojen vaikutusta kuvaan. (Evening 2009, 46.)

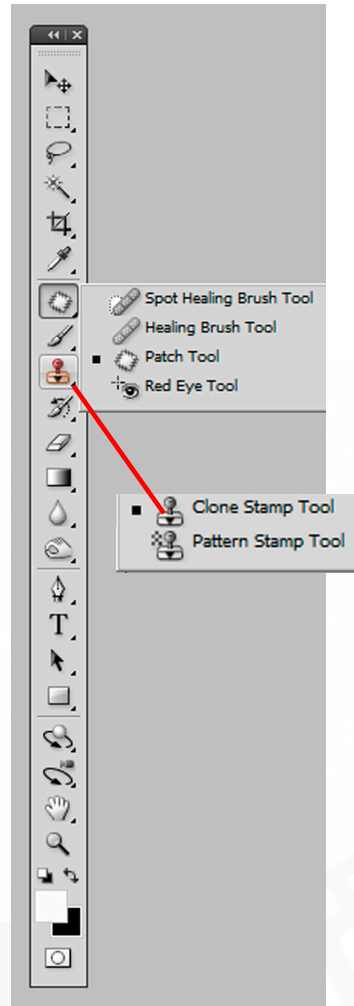
Yläkuvan Layers-paneeli sisältää monikerroksisen Photoshop-kuvan tasojen sisällöt. Oikealla oleva kaaviokuva mallintaa kuvaa, josta Layers-paneeli on peräisin. Tasot on esitetty toisistaan erillään havainnollisuuden vuoksi.

Kuva 45.

Kuvankäsittely Photoshop-ohjelmassa on hyvä aloittaa aina ensimmäiseksi rajaamalla kuva, jos tätä ei ole tehnyt jo Camera Raw-työvaiheessa. Rajatessa on aina erityisen tärkeää palauttaa mieleen sommittelun perusteet kuten kultainen leikkaus, koska kuvan rajauksella on äärettömän suuri merkitys sen ilmaisuun. Seuraavaksi järkevintä on aloittaa kuvan korjailu poistaen mahdolliset roskat, ylimääräiset elementit ja kameras mahdollisesti aiheuttamat täplät, jotka erotuvat helposti tasaisilla värialueilla kuten taivaassa. Tähän työvaiheeseen Photoshop-ohjelman erilaiset kuvan korjailuun tarkoitetut työkalut ovat kehittyneet melkoisesti viimeisten vuosien aikana. Tästä mainittakoon esimerkiksi työkalupalkista löytyvään korjaussiveltimeen tullut Content Aware-ominaisuus, joka tarkoittaa sisältötietoista täyttöä. Se avulla pystytään esimerkiksi poistamaan kohde kuvasta muutamalla klikkauksella niin, että ohjelma analysoi kohdetta ympäröivät pikselit ja korvaa niillä kuvasta valitun kohteen. Ominaisuus ei vielä toistaiseksi toimi virheettömästi, jos tausta on kovin monimutkainen. Mielestäni voidaan todeta, että vanhassa vara parempi, kun halutaan tuottaa mahdollisimman siistiä, lähes virheetöntä kuvan korjailun jälkeen.

Martin Evening kirjassaan Photoshop & Raw valokuvaajille puolustaa mielipidettä vanhojen hyväksi havaittujen kuvankorjaustyö-

Kuva 46.

kalujen puolesta. Hän nostaa vahvasti esiin Clone Stamp Tool-työkalun eli kloonavan leimasimen (kuva 46.). Työkalun periaatteena on, että alt-näppäin pohjassa valitaan kuvasta halutut pikselit ottamalla niistä näyte, jonka jälkeen ne voidaan maalata toiselle kuvan alueelle. Tämä työkalu on ollut käytössä jo Photoshopin alkuajoista saakka. Se on havaittu niin hyväksi kuvan retusointityössä, ettei sitä ole vuosien aikana lainkaan muutettu. Muutamia vuosia sitten kloonavasta leimasimesta tehtiin kaksi erilaista variaatiota sen rinnalle. Nämä olivat korjaussivellin (Healing Brush Tool) ja paikkaustyökalu (Patch Tool). Korjaussiveltimen käyttö vastaa hyvin lähelle kloonavaa leimasinta, mutta erityispiirteensä on ominaisuus, joka sekoittaa siveltimen reunoilla olevat pikselit taustaan. Tämän avulla voidaan saada aikaan lähes täydellisyyttä hipova korjausjälki. Korjaussiveltimestä on olemassa myös toinen vaihtoehto Spot Healing Brush, joka on suunniteltu erityisesti täplien poistoon. Sitä käytettäessä ei tarvitse muuta kuin klikata kuvassa olevaa virhettä ja työkalu korvaa alueen sitä ympäröivillä pikseleillä. Paikkaustyökalu puolestaan toimii samalla tavalla kuin korjaussivellin, mutta sillä korjattava alue valitaan samalla tapaa kuin lasso-valinta työkalulla eli vapaasti kädellä piirtäen. (Evening 2009, 44.)

Photoshop-ohjelman työnkulussa kuvan värien ja valoisuuden säätäminen toteutetaan säätötasojen avulla, jotka löytyvät joko ohjelman yläpalkista kohdasta Image / Adjustments tai kätevästi Layers-ikkunan alalaidasta. Niiden laajalta käytöltä kuitenkin vältytään, jos kuva on esikäsitelty Raw-ympäristössä. Omassa työskentelyssäni teen useasti kaikesta huolimatta viimeiset tiettyihin alueisiin koskevat säädöt vasta Photoshopissa juuri tasotyöskentelyn säätöominaisuuksien ja maskien hyödyntämisen vuoksi. Maskien käyttöä ja siitä saatua hyötyä tuon esille raportissani tämän luvun lopussa.

Tietokirjailija Katrin Eismann kirjassaan Valokuvien korjailu & viimeistely tuo mielestäni kattavasti esiin säätötasojen tärkeyttä ja käytön moni-

puolisuutta. Säättötasot mahdollistavat kuvan väri- ja valoisuus arvojen muokkaamisen ilman, että ne muuttavat itse alkuperäisen kuvan tietoja. Säädoillä toteutettu korjauskomento jää ikään kuin kellumaan kuvan päälle ohjaten sen pikseleitä. Tämän ansiosta erilaisten variaatioiden kokeilu samaan kuvaan on helppoa. Kuvadata muuttuu vasta, kun säättötasot ja pohjana oleva kuvataso yhdistetään yhdeksi itsenäiseksi tasoksi. (Eismann 2006, 37.)

Mielestäni tärkeimpiä säätöjä valokuvan perusmuokkaamisen kannalta ovat:

Levels / Tasot

Voidaan säätää kuvan tumma ja vaalea pääty sekä keski-sävyt. Säätö voidaan toteuttaa joko pipeteillä poimimalla sävyt tai säätämällä liukusäätimiä. Itse pidän enemmän liukusäätimistä, joiden toimintaperiaatteen hyvä muisti sääntö on ottaa tyhjä tila pois histogrammin molemmista päädyistä ja hienosäätä keskiharmaata muuttamalla. Valitsemalla jonkin värikanavan(RGB) erikseen, voi säädöllä muokata myös värikanavan sävyä.

Curves / Käyrät

Säädöllä on sama vaikutus kuin Tasot-säädöllä, mutta toteutus tapahtuu käyrää vääntämällä asetettujen tukipisteiden avulla. Valitsemalla jonkin värikanavan(RGB) erikseen, voi säädöllä muokata myös värikanavan sävyä. Kannattaa huomioida, että Tasot- ja Käyrät-säädöillä saadaan kuvan kontrastia säädettyä huomattavasti tarkemmin kuin varsinaisella Kirkkaus ja kontrasti (Brightness & Contrast) säädöllä.

Hue/Saturation / Sävy ja kylläisyys

Säädöllä voidaan muokata kuvan sävyä sekä värien kylläisyyttä eli voimakkuutta. Muokattaessa kannattaa huomioida, että säädöt voi tehdä

eri värikanaville. Värikylläisyyden poistolla saadaan aikaan harmaasävykuva (Grayscale), mutta tähän suosittelemme käytettävän enemmän alla mainittua Black&White-säätöä sen monikanavaisen säätömahdollisuutensa vuoksi.

Color Balance / Väritasapaino

Säädöllä voidaan neutralisoida kuvan sävyvirhettä tai vastaavasti tuottaa sävyä. Se perustuu digitaalisten vastavärien ominaisuuteen neutralisoida toisiaan. Vastaväriparit ovat: syaani-punainen, magenta-vihreä ja keltainen-sininen. (CMY – RGB)

Selective Color / Selektiivinen värikorjailu

Säädöllä voidaan muokata kätevästi eri värikanavien sävyjä ja näin ollen saada värikuvan sävy maailma juuri sellaiseksi kuin halutaan.

Black & White / Mustavalko

Black & White on monipuolinen ja yksi laadukkain säätö mustavalkokuvan luomiseen. Sen avulla saadaan säädettyä useita värikanavia, joiden kautta määräytyvät harmaan eriasteiset sävyt. Kannattaa muistaa, että tekniseltä nimeltään tällaista kuvaa kutsutaan harmaasävykuvaksi (Grayscale).

Eismanin määritelmä säätötason käytön eduista:

- Ne mahdollistavat sävynkorjailun muuttamatta tai heikentämättä originaalikuvan laatua, kunnes tasot yhdistetään.
- Ne tukevat läpinäkyvyyttä. Sävy- tai värikorjauksen voimakkuutta voidaan vähentää pienentämällä säätötason peittävyyttä (Opacity).
- Ne tukevat sekoitustiloja. Sekoitustila on matemaattinen kaava, joka sekoittaa tason pikselien väriarvot alla olevan tason pikselien väriarvojen kanssa. Niistä on suurta apua kuvankäsittelyssä, sillä niiden avulla voidaan nopeasti parantaa sävykkyyttä.
- Ne ovat resoluutiosta riippumattomia, joten niitä voi vetää ja pudottaa myös kuvasta toiseen kuvakoosta riippumatta.
- Ne sisältävät tasomaskin, jonka avulla sävynkorjausta voidaan hienosäätää minkä tahansa maalaustyökalun avulla.
- Ne ovat erityisen käyttökelpoisia paikallisia sävyn-, kontrastin ja värikorjailuja tehtäessä.
- Mikäli säätö ei miellytä, heitä säätötaso tasopaletin roskikseen ja aloita alusta.

(Eismann 2006, 37-38.)

Kuten edellä esitellyssä listassa Eismann mainitsee maskien käytön ominaisuudesta hienosäätää kuvaa, haluan myös itse korostaa niiden hyödyntämisen tärkeyttä. Tasoon liitettyllä maskilla tarkoitetaan ominaisuutta, joka on ikään kuin näkymätön, tason peittävyteen vaikuttava oma tasonsa. Esimerkiksi sivellin työkalun avulla mustaa väriä käyttäen voidaan säädön vaikutusta maalata piiloon ja vastaavasti valkoista väriä käyttäen tuoda sitä takaisin näkyviin. Maskit eivät ole vain säätötason ominaisuus, sillä maskeja voidaan luoda mille tahansa taselementeille, joita Photoshopissa käytetään. Tämä on erittäin tärkeä ominaisuus

kuvankäsittelyssä, kun luodaan esimerkiksi yhdistelmäkuva, jossa kuvaan tuotuja eri elementtejä halutaan häivyttää. Lisäksi kuvatason maskien käyttö yhdessä esimerkiksi terävöitys- ja sumennussuotimien kanssa ovat avain asemassa studiossa kuvattuja henkilökuvia käsiteltäessä. Niiden avulla saadaan kuvaan luotua muotokuvalla ominainen samettinen pehmeys, joka ei kuitenkaan vaikuta kuvan teräviin alueisiin, joita ovat useasti silmät ja korut. Tällä saadaan luotua kuvaan voimakasta terävyysalueen kontrastia.

Lisäksi säätötasoilla on myös mielenkiintoinen erittäin käyttökelpoinen ominaisuus. Kun jollain valintatyökalulla aktivoidaan tietty alue kuvasta ja tämän jälkeen luodaan haluttu säätö, valittu alue siirtyy suoraan säätötason maskille. Näin ollen tehdyt säädöt vaikuttavat vain valittuun alueeseen. Tämän jälkeen vaikuttavaa aluetta voidaan hienosäätää maalaamalla maskille siveltimellä käyttäen mustaa tai valkoista väriä. Itse hyödynnän usein tekniikkaa maalaamalla koko maskin mustaksi, tällöin säätö häviää kokonaan näkyvistä. Tämän jälkeen vaihdan valkoisen värin käyttöön ja säädän siveltimen juoksutuksen matalaksi, jolloin minulla on haluamani säätö suoraan siveltimessä. Kyseinen tekniikka on mielestäni erittäin hyvä esimerkiksi maisemakuvien taivaan muokkaamisessa. Tämän avulla voin ikään kuin maalata kerroksittain taivaaseen haluamani sävyt ja tummuusasteet. Hyvänä apuna tällaisessa työskentelyssä toimii piirtopöytä, joka luo maalaamisprosessin luontevammaksi verrattuna hiiren käyttöön. Tuon maskien käytön luovaa soveltamista sekä käytännön esimerkkejä enemmän esille raporttini seuraavassa luvussa.

Väri- ja valoalueiden valitsemiseen ja sen kautta niiden säätämiseen tai muuhun soveltamiseen on useita erilaisia keinoja. Yksi parhaimmista ja ehkä nopeimmista on Color Range-valintakomento. Myös Martin Evening tuo kyseisen ominaisuuden esiin kirjassaan. Useasti nopein tapa luoda valinta on käyttää työkaluvalikosta löytyviä pikavalinta työkalu-

ja kuten taikasauva-työkalu (Magic Wand), mutta heikkoutena niissä on, että ne perustuvat värin kirkkauteen eikä niillä sen vuoksi saada tarkkoja valintoja tehtyä, ellei alue erotu selvästi ympäristöstä. Color Range-komento perustuu taasen valinnan luomiseen samankaltaisten väriarvojen perusteella. Select-valikosta löytyvää komentoa pystytään säätämään erittäin tarkoin. Avautuvasta säätöikkunasta voidaan valita tarkkaan millaiselle väriskaalalle valinta tehdään. Apuvälineenä tässä toimii pipettityökalu, jolla voidaan poimia lisättäväksi tai vähennettäväksi värejä valinnasta. Lisäksi Fuzziness-liikusäätimellä on erittäin kätevää asettaa valittujen pikselien määrä sekä Range-liikusäätimellä niiden etäisyys alkuperäisestä valinnasta. Oikeiden asetusten löytämiseksi ikkunan alareunasta voidaan asettaa esikatselunäkymä kuvaan parhaiten sopivaksi, jotta valittu alue erottuu selkeämmin. Sävy säätöjä tehtäessä täytyy muistaa, että jos kyseessä on väriavaruuden käänös RGB:stä CMYK-tilaan, täytyy hyödyntää ns. toistoalvaroitinta (Gamut Warning). Gamut Warning-varoitin löytyy yläpalkin View-painikkeen alta. CMYK-väriavaruus on toistoalaltaan kapeampi kuin RGB, joten värejä säätäessä on oltava tarkka saadakseen kaikki toistumaan oikein. (Evening 2009, 32-33.)

Edellä mainitun kiteyttämiseksi voin todeta, että on erittäin tärkeää opetella hallitsemaan Photoshop-ohjelmisto niin, että osaa säätää kuvan sävyt ja elementit erikseen. Tarkoitan tällä esimerkiksi tilannetta, jossa käsiteltävänä olisi järvimaisemakuva, joka on kauttaaltaan hyvin sinisävyinen. Kuvan etualalla olisi puolestaan punainen vene ja keltaisia kukkia. Kuvaustilanteessa kuva olisi valotettu taivaan mukaan, joten etuala on jäänyt liian tummaksi. Tämä on klassinen esimerkki kuvasta, joka vaatii täsmällisempää kuvankäsittelyä, jotta päästään värikylläiseen ja valotukseltaan dynaamiseen kuvaan. Ratkaisuna tämän kaltaiseen ongelmaan olisi käsitellä kuvan etuala, järvimaisema sekä taivas kaikki erikseen luoden niistä omat tasonsa maskeineen. Tämän jälkeen jokaisen osan värikanavat ja valoisuusarvot käsiteltäisiin itsenäisesti. Kuvan ollessa valmis, voidaan vielä katsoa tarvitseeko kuvaa terävöittää tai

sumentaa tietyiltä alueilta, tähän hyödynnettäisiin Photoshopin erilaisia suotimia (Filters). Yleisimmin käytettyjä ovat Unsharp Mask-terävöitys ja Gaussian Blur-sumennus. Erilaisia suotimia löytyy paljon muitakin, joilla jokaisella on omat ominaisuutensa luoden efektiä, kuten esimerkiksi Motion Blur, joka luo liike-epäterävyyden kaltaista sumennusta.

Kuvankäsittelyn ollessa valmista täytyy vielä tarkistaa kuvan koko ja sen resoluutio käyttötarkoituksen mukaiseksi. Kuvan koon ja resoluution saa esiin yläpalkissa sijaitsevasta Image-valikosta. Valokuvatulostuksessa sekä kirjapainoissa digitaalisen kuvan resoluutio eli pikselitiheys on 300ppi (pixels per inch). Painotuotteista puhuttaessa käytetään useasti kuitenkin mittayksikkönä tulostinten, painokoneiden sekä skannereiden pistetiheyttä, jonka lyhenne on dpi (dots per inch). Lopuksi huomio keskittyy tallennusformaatin valintaan. Web-käyttöön tuleville kuville löytyy oma tallennusvaihtoehtonsa (Save for Web & Devices), joka optimoi kuvan pienentäen sen sopivaan tiedostokokoon esimerkiksi nettisivustoa varten. Tulostukseen ja painokäyttöön kannattaa taasen käyttää tiff-tiedostomuotoa. Se on häviötön tallennustapa eikä siten hävitä informaatiota kuvasta kuten jpeg-muoto. Tiff-tallennukseen kannattaa lisätä lzw-pakkaus, koska se pienentää hieman tiedostokokoa huonontamatta kuitenkaan laatua.

5.3 Oman kuvankäsittelytekniikan kehittäminen

Työsuunnitelmaseminaarissani kerroin aiikeistani kuvankäsittelyn ja valokuvauksen osalta hyödyntää HDR-tekniikkaa sekä sen vaatimaa kameran valotushaarukoinnin käyttöä kuvaushetkellä. Laatiessani alkuperäistä työsuunnitelmaa tuntui mielekkäältä ajatella toteuttavani kirjan kuvitus HDR-kuvin. Kyseisellä tekniikalla oikeaoppisesti toteutetut kuvat ovat visuaalisesti hienoja korkean dynaamisen sävyalansa ja vahvojen

väriensä vuoksi. Visuaalisesti ne näyttävät hyvin käsitellyiltä ja ehkä jopa keinotekoisilta. Pohdittuani suunnitelmaani vielä toiseen kertaan ja verrattuani sitä toimeksiantoon ja sen määrittelemään kohderyhmään ymmärsin, että olen vienyt ajatuksiani väärään suuntaan.

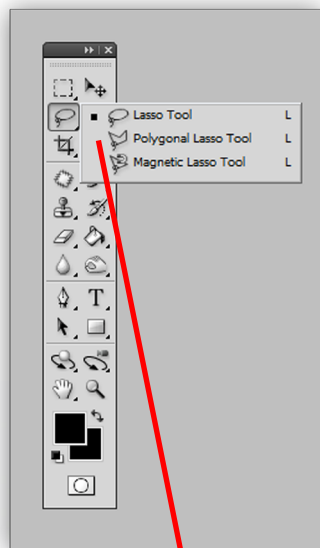
Työryhmämme tavoitteena oli kuitenkin tuottaa kirjajulkaisu, joka olisi yhtenäinen kokonaisuus kuvituksen ja tekstin suhteen viestien vahvasti elämyksellisyyttä savolaisessa hengessä. Lisäksi kohderyhmien tavoittamisen näkökulmasta kirjan olisi tarkoitus toimia yrityslahjana tai tulla myydyksi Pohjois-Savossa vieraille turisteille. HDR-tekniikalla rakennettu kuva viestii kylläkin vahvaa visuaalisuutta, mutta kysymys kuuluu; viestikö se oikeaa kieltä kertoakseen savolaisen luonnon kauneudesta. Valokuvauksen oikeaoppisuuteen verraten HDR- tekniikan haittapuolella oli hieman ”muovimainen” lopputulos, joka saattaa miellyttää useita katsojia, mutta sopii paremmin ehkä julistetyyppiseen grafiikkaan tai nuoremmalle kohderyhmälle suunnattuun julkaisuun. Lisäksi halusin, että kuvitus tulisi olemaan hyvin yhtenäinen kokonaisuus. Tämä puolusti ajatustani hylätä HDR-tekniikan käyttö. Suurin syy tähän oli, etten voinut hyödyntää tekniikkaa varsinkaan henkilökuviin sen luoman grafiikkamaisuuden vuoksi. Myös ruoka-annos kuvien tuli näyttää mahdollisimman luonnollisille ja houkutteleville herättäen kiinnostusta reseptejä kohtaan. Ennen kaikkea kirjan yhtenäisen kuvituksen tuli olla jatkuvassa vuoropuhelussa tekstisisällön kanssa, joka oli linjattu tyyliään hyvin perinteikkääksi. Näin ollen suunnitelmani lopulta muuttuivat.

Mielestäni pohjoissavolainen luonto on jo itsessään kaunis sellaisena kuin sen näemme ja koemme. Tästä lähti ajatukseni rakentaa kuvankäsittelytekniikka, joka vastaa mahdollisimman lähelle sitä, kuinka ihmissilmä näkee katsottavan kohteen. Käytännössä on mahdotonta tämänhetkisen kameratekniikan voimin tuottaa originaalikuva, joka olisi yhtä yksityiskohtainen ja kontrastikas verraten näkemäämme ympäristöön. Ja näin ollen luonnossa valokuvatessa ongelmaksi osoittautuikin taivaasta ja maasta heijastuvien valojen suuret kirkkauserot. Maisema-

kuvaa kuvatessa on siis valittava valottaako sen taivaan vai maa-alueiden mukaan tai joillain asetuksilla niiden väliä. Valotettaessa taivaan mukaan maa-alueet ja kuvan etuala jäivät helposti liian tummiksi, kun taas ympäristön mukaan valotettaessa taivas palaa puhki eli jää liian vaaleaksi. Molemmissa tapauksissa menetetään tilanne, jonka kuvaaja on silmin nähnyt.

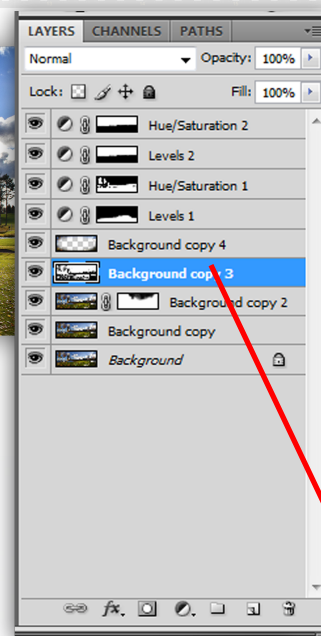
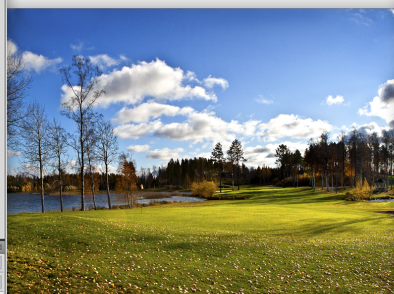
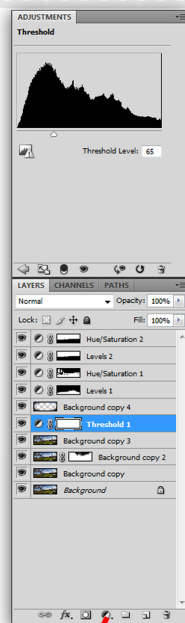
HDR- tekniikan luonut ajatus pohjautuu myös tähän tavoitteeseen, jota yritettiin tavoitella jo kinofilmi-aikana yhdistellen samaan valotettavaan materiaaliin eri valotusarvoilla kuvattuja negatiiveja. Digitaalisella järjestelmäkameralla HDR-kuvaa valotushaarukoinnilla (EV-haarukointi) kuvatessa otetaan kuvia eri valotuksilla yli- ja alivalottaen kohdetta, jotka yhdistetään lopulta ohjelman keinoin päällekkäin yhdeksi kuvaksi. Tällöin lopulliseen kuvaan kirkkaiden alueiden yksityiskohdat muodostuvat alivalotetuista kuvista, kun taas tummien alueiden yksityiskohdat rakentuvat ylivalotetuista kuvista. (Nightingale 2010, 7-16.) Tätä tekniikkaa on myös hyödynnetty tämän päivän peliteollisuudessa, kun on haluttu rakentaa mahdollisimman ihmissilmän näköaistia vastaava ympäristö.

Kuvankäsittelytekniikkani lähtökohtana oli, että saan valotettua alkupe-
räisen kuvan niin hyvin kuin mahdollista käyttäen alhaista ISO-arvoa (100), jotta välttyisin enimmältä kohinalta. Kameran asetusten osalta valotin kuvan niin, ettei taivas ylivalottuisi ja saisin kerättyä mahdollisimman paljon väri-informaatiota sen sävyistä. Tiesin kuvatessani, että 14-bittinen raw-kuva kerää itseensä paljon tietoa ja tämän avulla voisin kuvankäsittelyn keinoin nostaa tummat kohdat esiin. Ajatukseni kuvan korkean valoisuusdynamiikan rakentamisesta perustui lähinnä Photoshop-ohjelmiston keinoin tehtyyn kuvan eri osien paloitteluun ja niiden erillisten osien histogrammien, värisävyjen ja -kylläisyyksien sekä terävöityksien tarkkaan muokkaamiseen. Työskentelyn tavoitteena oli siis luoda illuusio reaalitylanteesta, joka ikään kuin avaa ikkunan elämykselliseen savolaiseen järvimaisemaan.

Kuvan eri alueiden paloitteluun voi käyttää eri valintatyökaluja kuten Aluevalitsinta (esim. Rectangular Marquee Tool), Lassoa (Lasso Tool) tai Reitti kynää (Pen Tool). Kun valinta on tehty otetaan käyttöön haluttu säätö "Create a New Adjustments Layer"-painikkeesta Tasot-ikkunan alalaidasta. Kannattaa huomioida, että shift- ja alt-näppäimillä pystyy, joko lisäämään tai vähentämään osia valinnasta.

Samoin on hyvä toimia, kun luodaan eri alueille omanlaisiaan terävöityksiä tai sumennuksia Filters-valikon suotimilla. Niitä tehdessä täytyy huomioida, että suodin tehdään aina kuvatasolle, joten pohjakuvasta kannattaa tehdä kopio (Duplicate Layer) ja vasta tämän jälkeen paloitella se osiin. Näin ollen alkuperäinen kuva säilyy varmuuskopiona.

Kuva 47.

Monimutkaisien aluevalintojen, kuten horisontin ja puiden tekemiseen kannattaa hyödyntää Threshold-säätöä, jolla erotellaan kuvan elementit mustiksi ja valkoisiksi alueiksi.

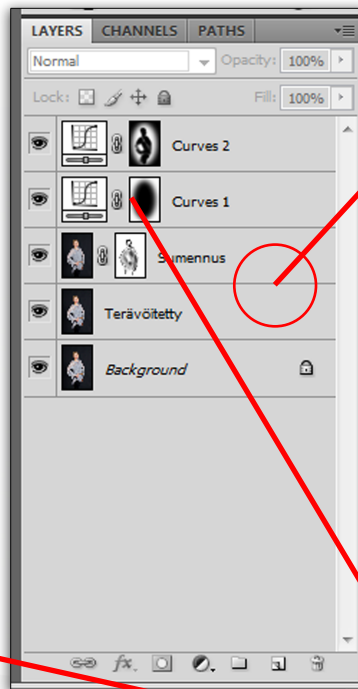
Kun säätö on tehty se kannattaa yhdistää sen alapuolelle luotuun taustakuvan kopioon, jonka seurauksena siitä tulee yksityiskohtaisempi. (Hiiren oikeapainike ja valikosta Merge Down)

Luodun kuvatason mustista alueista saadaan kätevästi tarkka valinta Magic Wand - työkalulla. Kun valinta on luotu, Threshold-säädöllä tehdyn tason ottaa pois näkyvistä ja tehdä haluamansa säädöt valitulle alueelle. Kannattaa hyödyntää myös käänteistä valintaa käsiteläessä valitun alueen ulkopuolisia osia. (Select-valikosta löytyvä Inverse-komento)

Kuva 48.

Muotokuvien käsittelyssä tasomaskeilla on erittäin suuri merkitys. Niiden avulla on erittäin kätevää saada sävytysten tai terävöityksen ja sumennuksen yhteisvaikutus halutun laiseksi.

Ensimmäiseksi kuvaa korjailaan korjaustyökaluilla mm. ihon osalta. Korjailut kannattaa tehdä aina pohjatason kopiolle, ei itse kuvaan, jotta alkuperäinen taso säilyy koskemattomana. Seuraavaksi kuvan korjatusta pohjatason kopiosta luodaan kaksi tasoa, joista alempi terävöitetään ja ylempi sumennetaan. Sumennetulle tasolle luodaan noin 50 % peittävyysasetus, jonka jälkeen tehdään kuvatason maski, jolle maalataan siveltimellä mustaa väriä käyttäen. Maskille maalaaminen tuo alapuolella olevan terävöitetyn tason näkyviin. Silmät, vaatteiden saumat sekä korut on aina hyvä maalata teräviksi.

Tällä tavoin saadaan kuvan mallille tuotettua tuotettua pehmeää iho ja samalla sumennettua taustaa. Sumennetun ja terävöitetyn kuvan yhteiskäyttö lisää kuvan voimakkuutta ja elävyyttä.

Samalla tekniikalla on myös hyvä sävyttää kuvan eri osia, kuten mallin kasvoja, vaatteita ja kuvan taustaa. Henkilökuvissa on myöskin erittäin suositeltavaa käyttää reunojen tummennusta eli vinjetointia. Tämä nostaa kuvan henkilön paremmin esiin ja luo kolmiulotteisuutta. Vinjetoinnin voi luoda usealla eri tapaa, mutta nopeasti sen saa tehtyä ovaalilla valintatyökalulla asettamalla reunan häivytyksekseen 250 px, jonka jälkeen kuvan henkilön ympärille piirretään halutun kokoinen kehä. Valinta muutetaan vielä käänteiseksi, jotta se vaikuttaa kuvan reunoihin. Tämän jälkeen valituille reunoille tehdään tummennussäätö esimerkiksi Curves-käyrällä.

Kuva 49.

Kuva 50.

Hyödynsin tasomaskeja myös eri kuvaelementtien yhdistämisessä toisiinsa. Tästä esimerkkinä yläpuolella oleva kirjan kansikuvitus (kuva 49.).

Samaa häivyttämistä on hyödynnetty myös muutamilla aukeamilla kirjan sisällössä. Vasemmalla kirjassa (kuva 50.) Laakajärvestä kertovan osuuden kohdalla tekstelementtien takana sijaitseva kuvituskuva.

5.4 Milloin kuvankäsittely on perusteltua?

Kuvankäsittelytekniikoiden yleistyessä mainonnan käytössä kiihtyvällä vauhdilla herää väijäämättä kysymys niiden hyödyntämisen todellisista tarpeista. Mainonnan ja graafisen alan ammattilaisen näkökulmasta on tietysti antoisaa pystyä toteuttamaan viltimpiä visioita luonnostellessa kuvallista materiaalia asiakkaan arvioitavaksi. Voiko tällä olla myös kompastuskivensä? Mielestäni kaikki täytyy aina suhteuttaa jollain tapaa käytäntöön ja todellisiin tarpeisiin. Suunnittelijan on projektia toteuttaessaan hyvä pysähtyä hetkeksi inspiraationsa syövereistä ja kysyä itseltään: mitä, kenelle, miksi toimeksiantoa ollaan toteuttamassa. Mainonnan alan ammattilaisen pohjimmainen tarkoitus on kuitenkin vastata markkinoiden kysynnän tarpeisiin, eikä tuottaa vain kiiltokuvaista jälkeä, joka näyttää ”kivalle”. Se ei ole sitä, mitä asiakas välttämättä haluaa. Tietysti suunnittelijan on hallittava uusimmat tekniikat ja osattava soveltaa niitä luovasti tarpeen vaatiessa. Täytyy myöntää, että aika-ajoin saadessani toimeksiannon, jossa on oikeastikin tarkoitus revitellä kuvankäsittelyn tai esimerkiksi videoeditoinnin keinoin on todella hauskaa. Kylmä totuus on kuitenkin se, että suunnittelijan arjessa vastaavanlaista saa kokea suhteellisen harvoin.

Kuten sanotaan; asiakas on aina oikeassa, on fraasi, joka on hyvä muistaa. Asiakas on se henkilö, joka maksaa ja hänen toimialansa ja tuotteensa ovat ne, jotka sanelevat kohderyhmän. Suunnittelijan tavoitteena on aina saavuttaa asiakkaan mieltymys omaan työhönsä ja projektin toteuduttua saada palautetta kuullakseen, että tehty työ on tavoittanut kohderyhmänsä ja edistänyt asiakkaan toimintaa. Tärkeintä suunnittelijan näkökulmasta on suhteuttaa työssä käytetyn kuvamanipulaation ja efektimäisyyden määrä asiakkaan määrittelemiä toiveisiin ja projektille ennalta asetettuun kohderyhmään. On hyvä muistaa, että pienikin voi olla kaunista ja joissain tapauksissa jopa tyylikästä.

Olen vahvasti sitä mieltä, että hyvä kuvankäsittelyn taito ja sen laaja sovellettavuus ovat tämän hetken graafisen suunnittelun ydintä. Kuvankäsittelyohjelmistot, kuten Photoshop ovat pääasiallinen mainonnan eri formaateissa käytettävien elementtien rakennusympäristö. Ollaan sitten toteuttamassa www-sivustoa, taittoa tai tv-mainosta, kuvankäsittely on aina jollain tapaa osana työnkulkua. Kuvankäsittely on siis vahva visuaalisen viestinnän rakentaja, jota tulee hyödyntää hillitysti ja tyylikkäästi. Kuten muunkin sisällöntuotannon suhteen pidän myös valokuvauksen hallitsemista erittäin tärkeänä osana graafikon ammattitaitoa. Tällöin suunnittelija pystyy luomaan omia uniikkeja pintoja ja elementtejä työstämäänsä kokonaisuuteen. Joskus jopa yksi visuaalisesti kaunis kuva saattaa toimia koko konseptin rakentamisen keskiönä. Kuten tiedämme, kuvapankkien tarjonta on joka tapauksessa kaikkien saatavilla ja omaleimaisen kokonaisuuden saavuttamiseksi niiden käyttö ei ole aina paras vaihtoehto. Lisäksi tuotannollisessa tekemisessä resurssit ovat yleensä rajalliset ja varsinkin mainonnan toteutuksessa valokuvauksen ulkoistaminen esimerkiksi tuotekuvauksien vuoksi on todella kallista. Mielestäni voidaankin sanoa, että graafisen suunnittelijan tulisi osata toteuttaa laadukasta valokuvaa sekä tuottamaan niiden pohjalta rakennettuja, harkiten ja trendikkäästi suunniteltuja kokonaisuuksia eri mediaformaatteihin.

6. ARVIOINTIA JA POHDINTAA

Tässä opinnäytetyössä oli tavoitteena tuottaa kirjan kuvitusmateriaali valokuvaten Savonian Matkailu- ja ravitsemisalalan yksikön toimeksiantamaan projektiin. Projekti toteutettiin Savonian sisäisesti Matkailu- ja ravitsemisalalan yksikön sekä Kuopion Muotoiluakatemia kesken. Kirjan tarkoituksena on esitellä Pohjois-Savon luontoa, paikallisia tunnettuja henkilöitä sekä heidän valitsemiaan ruokareseptejä. Heti alusta alkaen kirjan monimuotoinen sisältö sekä visuaalisuuden ja elämyksellisyyden tavoittelu herättivät minussa mielenkiintoa valokuvaamisen näkökulmasta, joten lähdin mielelläni projektiin mukaan kuvittamaan kirjaa. Kirjajulkaisun tekstisisällöstä vastasivat Matkailu- ja ravitsemusalan yksikön opettajat ja taittajana toimi luokkakaverini Oona Luostarinen, joka on tehnyt taittotyöstään myös opinnäytetyön.

Valokuvaamisen sisällöllisen pohdinnan ja teknisten ominaisuuksien esittelyn lisäksi kuvankäsittely on opinnäytetyöraporttini ydinosaa. Tässä luvussa arvioin kokonaisuuden onnistumista ja asetettujen tavoitteiden täyttymistä projektin, oman työskentelyni sekä raportointini näkökulmista.

6.1 Projektin arviointi

Suurimpina tekijöinä kiinnostukseeni lähteä kirjaan projektiin mukaan kuvittajaksi oli oman kokemuksen kerryttäminen uuden kirjajulkaisun tekemisestä. Lisäksi olen aina pitänyt työryhmässä työskentelystä sosiaalisen luonteen vuoksi. Se kehittää suunnittelijaa hyvin laaja-alaisesti mm. oman viestinnän vuorovaikutteisuuden kehittämisessä sekä avaa uusia suuntia omalle työskentelylle palautteenannon kautta. Mielestäni

yksi tärkeimmistä piirteistä suunnittelijalle on haasteista nauttiminen ja niiden rohkea kohtaaminen. Aikaisemmin tehdyistä projekteista poikkeavat toimeksiannot tarjoavat uutuusarvonsa kautta aina mielenkiintoisen lähtökohdan suunnittelijan työhön.

Opinnäytetyöprojektiä arvioidessani haluan ensimmäisenä tuoda esiin hyvän työryhmämme, joka on aina lähtökohtaisesti tärkein edellytys halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Jokainen ryhmämme jäsen toi kokemuksen omalta osaamisalueeltaan projektiin mukaan. Tämän kautta roolimme projektissa olivat hyvin selkeät ja näin ollen työtehtävien organisointi kävi luontevasti vieden työskentelyämme eteenpäin. Lähtökohtaisesti koko projektin tavoitteena oli tietysti tuottaa kirjajulkaisu, joka tavoittaa kohderyhmänsä mahdollisimman tehokkaasti välittämällä samalla lukijalle haluamamme viestin. Teimme heti alussa tyylillisiä linjauksia kirjan sisältöön, jotka toivat pääosin esiin elämyksellisyyden tavoittelua. Päämäärän selkeys johdatteli työryhmäämme hyvin eteenpäin työssämme. Tämän edellytys oli kuitenkin aktiivinen yhteydenpito palaverien ja sähköpostiryhmän avulla. Mielestäni onnistuimme tässä hyvin. Vielä on vaikea sanoa tavoitimmeko asettamamme sisällöllisen päämäärän kirjan tekstien, kuvituksen ja taiton vuoropuhelusta kohderyhmän näkökulmasta, koska kirja julkaistaan vasta vuoden 2012 loppupuolella. Luulen kuitenkin tämän onnistuvan, koska lähtökohtaisesti kirjan konsepti oli erittäin hyvä enkä ole ennen vastaavanlaiseen itse törmännyt. Mielestäni konseptin sisällöllinen monipuolisuus eli sen toimiminen keittokirjana, henkilötarinoiden kertojana sekä savolaisen luonnon kauneuden kuvaajana rakentavat vahvasti uutuusarvoa ja näin ollen toivon suuresti kirjan saavuttavan suosiota esimerkiksi yrityslahjana Pohjois-Savon yritysten keskuudessa.

Toimeksiannon toteutuksen tavoitteena on yleensä aina aikataulussa pysyminen. Hyvin usein, kuten myös tämän projektin osalta, suurimmaksi haasteeksi osoittautui aikataulussa pysyminen. Vaikuttavin tekijä oli kirjan tekstien myöhästyminen sovitusta aikataulusta ja niiden vii-

meistelyn siirtyminen keväälle 2012. Tämä vaikeutti taiton suunnittelua ja lopullisten kirjan kuvien valintaa. Toinen merkittävä tekijä oli kirjassa esiteltävien henkilöiden kiireelliset aikataulut, jotka hankaloittivat merkittävästi haastattelujen ja kuvauksien sopimista sekä tarkkaa aikataulutamista. Lopulta tämä johti kirjan painoon toimituksen lykkääntymiseen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan kirjan valmis taitto piti toimittaa painoon jo toukokuussa 2012. Viivästymisien myötä taitto kuitenkin pääsee vasta alkamaan silloin ja näin ollen kirja saadaan painoon vasta heinä-elokuussa. Kaikesta huolimatta, kokonaisuutena tähänastinen projektityöskentelymme onnistui hyvin ja henkilökohtaisesti odotan suurella innolla tulevaa syksyä, jotta pääsen näkemään vuoden kestäneen haasteellisen projektimme hedelmän.

6.2 Oman työskentelyn ja tulosten arviointi

Ensimmäisen asiakaspalaverin jälkeen aloitin oman työskentelyni aikatauluttamalla ja kartoittamalla tulevia työvaiheita. Tämä on suunnittelijalle aina erityisen tärkeää, jotta työn toteutus käynnistyy sujuvasti ja alusta saakka kiinnitetään huomiota oikeisiin asioihin. Minun tuli määrittellä millainen kuvamateriaali sopisi parhaiten kirjaan tukien sen konseptin ydinajatuksia ja soveltuisi arvioituun kohderyhmään. Tiesin, että kirjan tekstien sekä taiton tyylillisenä pääpiirteenä oli elämyksellisyyden tavoittelu, minkä tuli näkyä myös vahvasti kuvamateriaalissani. Kvaliteettien elementtien hahmottelun aloitin selaamalla tuhansia valokuvia vanhoista arkistoistani. Poimin mallikuvia lähiluonnosta, joiden pohjalta rakensin luonnokset seuraavaan palaveriin. Olin tyytyväinen syntyneestä visuaalisesta kerronnasta, joka oli lisäksi myös koko työryhmän mieleen. Kuvituksen pääpiirteiset linjat olivat hahmottuneet ja aloitin valokuvaamisen toteuttaen tätä linjaa myötäilevää materiaalia kierrellen ympäri Pohjois-Savon luontoa. Kuvatessani kiinnitin jatkuvasti huomiota sommittelun eri keinoihin sekä kameratekniikan hyödyntämiseen, jotka

toimivat työskentelyni perustana koko projektin ajan. Luonnossa kuvaaminen sujui aina ongelmitta ja itse tekeminen oli todella mielekästä. Erilaisten luontokohteiden kuvamateriaalia syntyi todella paljon, joiden joukossa oli myös muutamia niin sanottuja helmiä, joihin olen erityisen tyytyväinen. Lisäksi tällä suurella kuvamäärällä on varmasti käyttöä myös muissa töissäni esimerkiksi esitteiden tai vaikkapa www-sivustojen taustagrafiikkana. Mielestäni onnistuin hyvin säilyttämään projektin alussa suunnittelemani visuaalisen linjan kautta koko materiaalin, joka tekee lopputuloksesta yhtenäisen. Lisäksi valintani kuvankäsittelyn hillitystä, mutta kuitenkin tarkkaan harkitusta ja monipuolisesta teknisestä toteutuksesta osoittautui mielestäni onnistuneeksi. Luontokuvat ovat realistisen näköisiä ja kertovat ympäristöstämme sellaisena kuin se todellisuudessa on. Liiallinen kuvankäsittely, esimerkiksi HDR-tekniikan käyttö olisi todennäköisesti pilannut tämän vaikutelman keinotekoisella ulkoasullaan. Nyt kuvat tukevat tekstejä visuaalisuudellaan ja viestivät elämyksellisyyttä sekä luonnossa esiintyvää kauneutta sellaisena kuin me sen itse näemme.

Henkilö- ja ruokakuvauksien osalta työni tulokset vastasivat työryhmän ja itseni asettamia tavoitteita. Pääkohtana työskentelyssäni kiinnitin huomiota yhtenäisen materiaalin toteutukseen, jotta kaikki henkilö- ja ruokakuvat esiintyvät kirjassa ikään kuin samanarvoisina. Toteutus kuitenkin poikkesi luontokuvien kuvaamisesta paljon, koska niiden osalta ilmaisullisen lopputuloksen rakentaminen oli rajoittuneempaa. Tarkoitan tällä lähinnä kuvakulmien ja kameratekniisten ominaisuuksien suppeampaa hyödyntämistä. Henkilökuvien osalta haasteena oli saada malli rentoutumaan ja tuoda tämän kautta hänen persoonansa kuvaan mukaan. Joidenkin henkilöiden kohdalla tämä oli suhteellisen haasteellista, mutta näin jälkikäteen kuvia katsellessani ehkä pieni pidättyväinen tunnelma kuvauksissa on saattanutkin olla osa henkilön luonnetta. Tällä hetkellä raporttia kirjoittaessani henkilökuvaukset puuttuvat vielä muutaman henkilön osalta. Kuvauksien ajankohdat on kylläkin jo sovittu, eivätkä ne vaikuta projektin aikatauluun. Kaikkien kuvattujen henkilöiden osalta

olen suhteellisen tyytyväinen kuvamateriaaliin, vaikkakin sitä voi arvioida tarkemmin vasta sitten, kun kuvat on asemoitu taitossa kokonaisuudeksi. Kirjan aukeamilla henkilöt esitellään siten, että taustat rakentuvat erilaisista luontokuvista, joiden yhteyteen on liitetty henkilökuva sekä ruoka-annoksen kuva. Näin jälkikäteen ajateltuna ihanne tilanne olisi ollut päästä toteuttamaan kaikki henkilö- ja ruokakuvaukset studiossa, mutta tämä oli mahdotonta kiireellisten aikataulujen sekä pitkien välimatkojen vuoksi. Toisaalta, jos esimerkiksi kaikki henkilökuvaukset olisi toteutettu studiossa, se olisi saattanut tehdä kuvista liian samankaltaisia.

Myös ruokakuvien kuvaamisen osalta pätee samat asiat kuin edellä mainitsin eli niin sanottu taiteellinen toteuttaminen oli huomattavasti pienemmässä roolissa niiden osalta. Pää tarkoituksena oli tuottaa kuvamateriaalia, joka tuo eri raaka-aineet tehokkaasti esiin ja herättää lukijassa kiinnostusta kuvan yhteydessä esiteltyyn reseptiin. Mielestäni toteuttamani kuvamateriaali täyttää nämä vaatimuksen ja saan olla siihen tyytyväinen. Tosiasia on, että toki omia kuvia katsoo aina erittäin kriittisin silmin ja jälkikäteen nousee useita ajatuksia siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin. Mielestäni on aina erittäin tärkeää arvioida omaa työtään tarkkaan ja tämän kautta oppia virheistään sekä nauttia onnistumisistaan. Se on paras tapa rakentaa omaa osaamistaan tehdystä työstä tulleiden kokemusten kautta.

Näin projektin loppusuoralla on hyvä suunnata katse menneeseen ja arvioida kulunutta vuotta. Noudatin koko projektin ajan sen alussa teemmääni oman työskentelyn suunnitelmaa ja aikataulutusta, jotka johtivat hyviin lopputuloksiin. En aluksi uskonut, että projekti olisi niin työläs kuin se on lopulta ollut. Suurimpana vaivana oli saada kaikki henkilökuvaukset toteutumaan. Se vaati aktiivista yhteydenpitoa kuvattavien kanssa sekä organisointia oman aikatauluni kanssa. Useat henkilökuvauksista olivat Kuopion ulkopuolella sekä eri vesistöalueet täytyi saada kuvattua, joten jouduin liikkumaan paljon ympäri Pohjois-Savo. Useasti sää

ei suosinut sovittuna kuvauspäivänä, joten jouduin tekemään reissun uudelleen saadakseni myös maisemakuvat kuvattua. Ajokilometrejä kertyi yli tuhat, joten voin sanoa, että olen nyt iloinen, kun lopullinen kuvamateriaali alkaa olla kasassa. Ruoka-annoksen kuvien kuvaaminen ei tuottanut paljoa vaivaa, sillä järjestimme kuvauspäiviä Mikroteknialla ravitsemisalun uusissa tiloissa, jolloin kuvasimme usean eri annoksen kerrallaan. Alunperin olin suunnitellut, että kuvaukset tapahtuisivat studiollani, mutta se olisi ollut hankalaa annosten valmistamisen sekä niiden rakentamisen kannalta. Studiossa kuvaamisen hyvä puoli olisi ollut, että valaistuksesta olisi saanut rakennettu juuri sellaisen kun haluaa. Tästä huolimatta sain kuvaukset onnistumaan ja lopputulos oli hyvä. Lisäksi työnsarkaa teetti kuvamateriaalin karsinta ja käytettävien kuvien valinta. Tämän jälkeen seurasi valokuvien käsittelyvaihe, joka eteni johdonmukaisesti kohti viimeistelyä lopputulosta. Käyttämäni tekniikat eivät ehkä olleet nopeimpia, mutta niiden avulla sain haluamani käsittelyjäljen kuviin. Mielestäni työskentelyni lopputuloksena on syntynyt yhtenäinen, visuaalisesti toimiva kokonaisuus, joka tukee kirjan konseptiä. Näin ollen projektin alussa asettamani tavoitteet ovat täyttyneet.

Opinnäytetyöni kannalta tärkeä osuus oli tietysti raportointi. Tämän osalta minun olisi tullut aloittaa kirjoittaminen aikaisemmin, jotta loppua kohden ei olisi tullut niin kiire. Tein virheen jaksottaessani kirjoitusvaiheen keväälle, joka minun olisi pitänyt aloittaa jo heti tammikuussa 2012. En osannut arvioida, että työelämäni muuttuu keväällä entistä kiireisemmäksi. Tämän aiheuttivat kaksi laajaa projektia mainostomistossamme sekä ilta-aikaan olleet opettamiset Kansalaisopistolla. Keväällä, hieman ennen kuin opinnäytetyöraporttini jättöpäivä lähestyi, jouduin kirjoittamaan pitkän öitä, joka puolestaan kostautui päivisin töissä. Kaikesta huolimatta sain raporttini palautettua ja mielestäni se on suhteellisen hyvä kokonaisuus aiheesta. Tavoitteenani oli rakentaa opinnäytetyö, joka toimisi myös hyvänä oppaana valokuvausprojektia toteuttavalle opiskelijalle. Valitsin lähdemateriaalini tarkkaan, jotta sain kerättyä niiden pohjalta mahdollisimman oleelliset tiedot käsittelemistäni

aiheista. Kirjoittaessani pyrin jatkuvasti tuomaan asiat esiin niin, että niiden kautta on mahdollista poimia teorian tietoa osaksi omaa työskentelyä. Tähän keskityin erityisesti valokuvaamisen tekniikasta kertovassa luvussa. Kokonaisuutta arvioidessani olen lopputulokseen tyytyväinen, toki asioita voi aina käsitellä laajemmin ja useasta eri näkökulmasta, mutta lähestymistapani opinnäytetyöni aiheeseen on mielestäni tarpeeksi kattava. Kuvankäsittelystä kertovaa osuutta ja sen laajuutta jouduin pohtimaan tarkoin, koska jo pelkästään siitä olisi voinut kirjoittaa itsenäisen raportin. Päädyin tuomaan käsittelyosuuden työnkulun tärkeimmät vaiheet ja niiden toimintaperiaatteet esiin. Mielestäni se oli riittävää, koska raportointini ulkopuolelle jääneistä asioista löytyy lisää tietoa käyttämistäni lähdekirjoista. Tämä myös säilytti yhtenäisen, tiivistetyn linjan raportin muiden osioiden kanssa. Näin ollen raportti toimii paremmin tasapainoisena kokonaisuutena.

Opinnäytetyöprojektini toimi erinomaisena kokemuksena ammatillisesta näkökulmasta katsottuna ja antoi kattavan esimerkin siitä, kuinka kirjajulkaisu toteutetaan vaihe vaiheelta. Minulla ei ollut vastaavanlaisesta aikaisempaa kokemusta, joten kokemukseni kartuttaminen olikin yksi merkittävin syy haluuni liittyä työryhmään mukaan. Tämän projektin lisäksi toteutan yhtäaikaisesti myös toista kirjaa, joka kertoo Kuopion puistoista ja puutarhoista, joten voidaan sanoa, että kirjan kuvittajan rooli on tullut hyvin tutuksi kuluneen vuoden aikana. Lisäksi on aina mukavaa saada omia valokuvia muiden ihmisten nähtäville. Laadun ja visuaalisuuden ollessa huomiota herättäviä toimivat tällaiset projektit hyvänä referenssinä suunnittelijalle ja saattavat poikia aina jotain uutta työn alle. Lopussa kiitos seisoo, kuuluu vanha sanonta, jonka johdattelemana minun on hyvä jättää vähitellen tämä projekti taakseni ja jäädä odottamaan uusia haasteita sekä tietysti valmiin kirjan ilmestymistä painosta.

Lähteet

- Eismann, K. 2006. Valokuvien korjailu & viimeistely. Docendo. 37.
- Evening, M. 2009. Photoshop & Raw valokuvaajille. Dosendo. 117-120.
- Fiske, J. 2005. Merkkien kieli. Gummerus. 60-72.
- Freeman, M. 2008. Valokuvaamisen taito. WSOY. 33-45, 65-89.
- Hedgecoe, J. 2006. Valokuvaajan suuri tietosanakirja. WSOY. 16-17, 24-25.
- Koli, A. 2009. Kuvaa luovasti lähiluonnossa. WSOY. 12-13, 20, 38-50.
- Nightingale, D. 2010. HDR – Luoville kuvaajille. Docendo. 7-16.
- Nykrog, T. 2005. Digikuvaajan käsikirja. WSOY. 92-93.
- Rinne, O. 2005. Tee se itse-Valotuksen käsisäätö. nro. 4. Pikseli. [viitattu 1.3.2012].
- Saiha, M. 2006. Kiehtova luontokuvaus. Docendo. 18-23.
- Seppänen, J. 2008. Katseen voima. Gummerus. 175-184.

Kuvaluettelo

1. & 2. Itse tehdyt kaaviot
3. Nykrog, T. 2005. Digikuvaajan käsikirja. WSOY. 19.
4. & 5. Hedgecoe, J. 2006. Valokuvaajan suuri tietosanakirja. WSOY. 16, 24.
6. <http://www.photoplusmag.com/2012/02/18/canon-tutorias>
7. Freeman, M. 2008. Valokuvaamisen taito. WSOY. 157.
8. - 11. Freeman, M. 2008. Valokuvaamisen taito. WSOY. 66, 72, 76, 80, 84.
12. - 42. Omia valokuvia
43. & 44. Itse tehtyjä ruutukaappauskuvia
45. Evening, M. 2009. Photoshop & Raw valokuvaajille. Docendo. 46.
46. - 48. Itse tehtyjä ruutukaappauskuvia
49. & 50. Omia valokuvia

Liitteet

1. Valokuvauksen sanastoa

A/D-muunnin

Analogia-digitaalinen -muunnin. Laite, joka muuttaa kennosta saatavat valonmäärää esittävät jännitearvot numeroarvoiksi. A/D-muuntimen bittimäärä kertoo suurimman luvun, mitä se voi tuottaa. Luku saadaan nostamalla luku 2 bittimäärän ilmoittamaan potenssiin ja vähentämällä 1. Esim 12-bittinen A/D-muunnin tuottaa lukuja nollan ja 4095 (= $2^{12}-1$) välillä.

AdobeRGB

Väriavaruus, joka on hiukan laajempi kuin sRGB ja josta löytyy enemmän painovärejä. Sinänsä painoväriavaruudet ovat usein pienempiä kuin sRGB:kin.

Anturi

Jotain ilmiötä mittaava komponentti tai laite. Digikameran kennossa olevat anturit mittaavat valon määrää.

Aukko

Kameroissa voidaan valonmäärää säätää kameran etulinssin ja kennon välissä olevalla säädettävällä aukolla. Aukon kokoa kuvataan yleensä ns. f-luvulla, joka tyypillisesti on välillä 1-32. Se merkitään esim. f:5,6 tai f/8. Pieni luku on suurempi aukko, joka päästää enemmän valoa kennolle.

Aukon esivalinta

Kameran kuvaustila, jossa kuvaaja valitsee käytettävän aukon. Kamera mittaa valotuksen ja säätää automaattisesti suljinajan sopivaksi.

Automaattivalotuksen säätö

Kameran kuvatessa automaattisella valotuksen säädöllä voidaan kameraa ohjata käyttämään suurempaa tai pienempää valon määrää.

Säätö löytyy useimmista kameroista. Säädöllä voidaan määrätä kamera käyttämään yleensä pari EV:tä enemmän tai vähemmän valoa. Yleensä tämä säätö vaikuttaa valotusaikaan. Säätö ei ole ehdoton tapa lisätä kuvan valoisuutta pimeässä. Jos kameran aukot, ajat tai herkkyudet loppuvat, niin kuva tulee joka tapauksessa pimeänä.

Bajonetti

Objektiivin kiinnitys kamerarunkoon. Bajonetti lukitsee objektiivin paikalleen ja välittää ohjauksen kamerasta tarkennukseen ja valotuksen asetuksiin. Bajonettityypit ovat usein kameramerkkikohtaisia.

Bayer-värisuodattimet

Normaalin digikameran kennon anturi mittaa vain valon voimakkuutta. Jotta väritkin saataisiin havaittua, asetetaan anturien eteen värisuodattimia. Yhdellä anturilla voidaan täten mitata yhden värialueen voimakkuutta, muut värikomponentit saadaan viereisten anturien mittauksesta. Yleensä suodattimet asetetaan ns. Bayer-matriisiin, jossa vihreät, punaiset ja siniset suodattimet vuorottelevat.

CCD

Charge Coupled Device

Vanhin ja vieläkin yleisin kennonvalmistustekniikka.

CMOS

Complementary Metal Oxide Silicon

Pitkään käytetty sähköisten mikropiirien valmistustekniikka, jota on alettu käyttämään myös digikameroiden kennojen valmistukseen.

DPI

Dots per inch, mustepisteitä tuumalla

Dark current

Lämpösätelyn aiheuttama virhe kennon keräämässä valoisuustiedossa. Aiheuttaa kohinaa kuvaan.

Densitometri

Densitometri mittaa väriä. Varin sävyä, voimakkuutta ja valoisuutta.

Detalji

Yksityiskohta

Digiscoping

Digikuvausta, jossa käytetään kaukoputkea tai kiikaria 'teleobjektiivinä'. Kamera on kiinnitetty kaukoputken okulaariin. LCD-näytön avulla voidaan kuva rajata. Suositua varsinkin lintuharrastajien parissa - heillä on kaukoputki muutenkin mukana.

Dioptri-säätö

Kameroiden optisen etsimen tarkennusta voi usein säätää. Tällä saadaan korjattua silmän pienet taittovirheet ja etsintä voi käyttää ilman silmälaseja. Säätöä kutsutaan linssisuurenoksen yksikön mukaan dioptri-säädöksi.

Dynamiikka, kennon

Kennon dynamiikalla tarkoitetaan sen kykyä erottaa tummat ja kirkkaat sävyt. Liian kirkas valo 'polttaa' kuvan, sen väriä tai sävyjä ei pystytä enää mittaamaan. Liian tummaa kohtaa ei taas enää pysty erottamaan kohinasta. Dynamiikkaa mitataan kameroissa usein aukkoina. Yksi aukko on valon voimakkuuden kaksinkertaistuminen. Digikameroista saadaan tyypillisesti 4-7 aukon dynamiikka, isokennoisista järjestelmäkameroista ehkä hiukan enemmänkin.

Dynamiikka, kuvan

Dynamiikalla tarkoitetaan sitä valoisuuseroa, jonka kamera pystyy tallettamaan kuvaan. Dynamiikka riippuu kennon suurimmasta valonkeräskyvystä, kennon kohinasta ja joskus myös numeerisen tallennuksen käyttämästä bittimäärästä.

EV, Exposure Value

EV on valon määrän yksikkö. Yhden EV:n muutos tarkoittaa valon määrän kaksinkertaistumista. Suljinajan kaksinkertaistaminen lisää valoa yhden EV:n. Aukkoluvun kaksinkertaistuminen vähentää valon neljäsosaan. Yleensä EV:tä käytetään suhteellisena yksikkönä. Esimerkiksi kameran tarkentamista hämärässä kuvatessa voidaan käyttää absoluuttista EV-asteikkoa. Tällöin EV 0 on valo, jolla voidaan kuvata arvoilla ISO100, f/1.0 ja 1 sek oikein valottuneita kuvia.

Epäsuora salamavallo

Salamanvalo heijastetaan seinästä tai katosta valaisemaan kohdetta.

FAT

File Allocation Table - levyvaraustaulukko. Tapa jolla muistikortille tai levyille talletetaan tiedot sen sisältämistä tiedostoista ja siitä mihin kohtaan muistia tieto on talletettu. FAT on alunperin Microsoftin kehittämä tapa tehdä tämä. Siitä on digikamerakäytössä kaksi eri versiota FAT16 ja FAT32. Jälkimmäistä tarvitaan yli 2 gigatavun muistikorteissa. Mikäli tällaista korttia haluaa käyttää, niin on varmistuttava, että kamera tukee tätä järjestelmää.

Flash-muisti

Flash-muistitekniikka mahdollistaa luettavan ja kirjoitettavan muistin, joka säilyttää tietonsa, vaikka käyttöjännite poistuu. Tekniikkaa käytetään yleisesti kameroiden muistikorteissa.

Fotoni

Nykyfysiikka käsittelee valoa pieninä hiukkasina, joita kutsutaan fotoneiksi. Näillä ei ole painoa, vaan ainoastaan energiaa valon muodossa. Muunmuassa valodiodilla voidaan todeta, että valo saapuu pieninä osasina eikä jatkuvana virtana.

Fps

Frames per second, kuvaa sekunnissa - sarjakuvauksen nopeusyksikkö.

Full Frame -kenno

Kennossa ei ole sähköistä suljinta, jolla kerätyt varaukset suojattaisiin valolta. Koko kennon pinta-ala voidaan käyttää valoakerääviin antureihin.

Histogrammi

Kuvan valoisuusarvot esitetään pylväskaaviona, jossa vasemmalta oikealle esitetään pikselien määrät tummimista vaaleimpiin. Kamerasi voi näyttää histogrammin jo tähtäysvaiheessa tai otetulle kuvalle. Tästä on helppo tarkistaa onko kuva valottunut liian tummaksi tai vaaleaksi.

IDE

Integrated Drive Electronics on oikeastaan yleisnimi kovalevyjen liitäntäpiireille. Yleensä IDE-liitännällä tarkoitetaan ATA IDE:ä joka on 40 piikkinen liitäntä AT-PC:ssä käytetylle kovalevyliitännälle. Tätä samaa liitäntää käytetään nykyään Compact Flash -muistikorteissa.

ISO-herkkyys

Digikameran kennon herkkyyttä valolle voi säätää. Kuva saadaan valotumaan lyhyemmällä valotusajalla nostamalla herkkyyttä. Herkkyysten nosto kuitenkin lisää kuvan kohinaa. Tämä näkyy kuvassa lumisademaisena häiriönä. Periaatteessa ISO 50-200 on sopiva ulkokuvaan päivänvalossa ja ISO 200-800 sisäkuviin.

Interferenssi

Aaltoliikkeen käsite, jossa toisiaan lähellä olevat suuret taajuudet saavat aikaan pienitaajuuksisia yhdistelmiä, jotka erottuvat helpommin tai häiritsevästi signaalista. Kun valon aallonpituus lähestyy kennon pikselin kokoa, niin niiden yhteisvaikutuksena kuvaan ilmestyykin näkyviä virheitä esimerkiksi ylimääräisiä värijuovia tms.

Interline Transfer -kenno

Kennon on luotu sähköinen suljin - kerätyt varaukset siirretään valolta suojattuihin siirtorekistereihin. Kennon pinta-alasta puolet kuluu sulkiin.

JFET

Junction Field Effect Transistor. Nikonin D2H-kamerassaan käyttämä kennonvalmistustekniikka. Vastaavanlainen nimike kuin CCD tai CMOS.

Kameran ja aiheen välinen kuvakulma, camera angle

Mistä suunnasta aihetta kuvataan: Päältä, yläviistosta alaviistosta, alta, suoraan edestä tai vinosti sivulta?

Kalansilmälinssi

Kalansilmälinssillä voidaan ottaa kuva lähes puolipallon kokoiselta kuva-alalta. Lopputulos näyttää huomattavan vääristyneeltä reuna-alueiltaan.

Kohina

Digikuvan kohina syntyy kennon epätarkkuuksien ja sähköisten häiriöiden seurauksena. Kuvan pikselien arvot eivät olekaan aivan tarkkoja, vaan niissä esiintyy satunnaisia heilahteluja. Tämä näkyy kuvan tasaisissa väripinnoissa eräänlaisena 'lumisateena'. Varsinkin kuvan tummat kohdat voivat kärsiä kohinasta. Kohina lisääntyy ISO-herkkyttä nostettaessa ja valotusaikoja pidennettäessä.

Kompaktikamera

Kompaktikameralla tarkoitetaan kameraa, jossa kaikki tarvittava on yhtenä kiinteänä kokonaisuutena. Toisin sanoen linssi ei ole vaihdettavissa ja kamera on usein pienempikokoinen, ainakin isoon taskuun mahtuva. Sanaa käytetään usein järjestelmäkameran vastakohtana. Taskukameralla useimmiten tarkoitetaan selkeästi pientä kameraa, joka mahtuu jo housujen tai paidan taskuun.

Kontrasti

Kontrasti tarkoittaa kuvan vaalean ja tumman erottumista toisistaan. Pienikontrastinen kuva vaikuttaa harmaalta. Jos kuvassa on liian suuret kontrastit, niin varjoiset kohdat ovat jo liian pimeitä. Histogrammissa pienikontrastinen kuva näkyy kapeana kiilana. Jos kuvassa on liian kirkkaita ja tummia kohtia, niin histogrammi levittäytyy vasemmalle ja oikealle reunoille.

Konversio, konvertointi

Muuttaminen muodosta toiseen.

Kromaattinen aberratio

Kameran objektiivi voi taittaa eriväristä valoa hiukan eri kohtaan. Tämä tulee usein esille kuvan reuna-alueilla, jossa terävissä tumman ja vaalean reunoissa näkyy punaisia varjoja. Digikameran kennon rakenne ja värien interpolointi voi vahvistaa tätä ilmiötä. Ilmiötä kutsutaan joskus myös purppurareunaisuudeksi.

Kultainen leikkaus

Kuvan pinta-ala jaetaan pysty- ja vaakatasossa kolmeen osaan. Jakaviin viivojen leikkauspisteet muodostavat kultaisen leikkauksen pisteet.

Käsivaralta kuvaaminen

Käsivaralta kuvataan ilman jalustaa tai muuta tukea, tukien kameraa pelkästään käsin.

Käyräsäätö

Curves-säätö. Säätö, jolla voidaan värien toistokäyrää muuttaa. Värien toistumista voidaan säätää valoisuuden tai sävyn mukaan portaattomasti.

LCD

Nestekidenäyttö (Liquid Crystal Display)

Li-Ion

Litiumi-Ioni

Akkukemia, jolla voidaan tuottaa kevyitä ja suurikapasiteettisia akkuja. Li-Ion akuissa on 3.6 V nimellisjännite ja lataus vaatii erikoistuneen laturin. Siksi niitä ei tehdä AA-paristokokoisina, vaan yleensä akut ovat laitekohtaisia.

Laukaisuviive

Aika, joka kuluu laukaisimen painamisesta varsinaiseen kuvan valottamisen alkuun. Sähköisissä kameroissa aikaa kuluu valotus- ja tarkennusautomaattiin. Useimmissa digikameroissa tarkennuksen voi tehdä painamalla laukaisin puoleen väliin. Pitämällä laukaisin tässä ja painamalla vasta sopivan hetken tultua, voidaan laukaisuviive kutistaa hyvin lyhyeksi.

Makrokuvaus

Makrokuvauksessa pyritään saamaan kuvauksen kohde esille luonnollista kokoa isompana. Alkuperäisen määritelmän mukaisesti makrokuvauksessa pyritään kohde saamaan filminegatiiville suurempana kuin alkuperäinen. Digikameroiden kennon ollessa melkolailla pienempi kuin kinofilmiruutu, on määritelmää pyörästetty kattamaan lähes kaikki lähikuvaus.

Makro, makro-objektiivi

Objektiivi, joka on suunniteltu siten, että sillä voidaan tarkentaa tarpeeksi lähelle makrokuvien ottoa varten. Objektiivin avulla voidaan ottaa kohteesta kuvia, jossa se esiintyy luonnollista kokoa isompana.

Microdrive

Microdrive on alunperin IBM:n kehittämä ja nyttemmin Hitachin tuottama kovalevy, joka on pienennetty mahtuvaksi type II Compact Flash -muistikortin kuoriin. Näin voidaan tehdä edullinen ja suurikapasiteettinen muistiväline, jota voidaan käyttää digikameroissa ja muissa pienissä mobiililaitteissa.

Monopodi

Yksijalkainen jalusta. Monopodi tukee kameraa ylös-alas -suunnassa, mutta ei sivuttain.

NiMH

Nikkeli-Metalli-Hydridi

Akkukemia, jolla nykyään tuotetaan ehkä parhaat AA-kokoiset akut. Vastaavanlaisia tekniikoita ovat NiCd (nikkeli-kadmium) ja Li-Ion (litiumioni).

Objektiivin kuvakulma, field of view

Se sektorin kulma, joka näkyy kennolle valottuneessa kuvassa. Objektiivin polttoväli ei suoraan mittaa kuvakulmaa vaan lisätietona tarvitaan kennon tai filmin mitat. Jos ei puhuta makrokuvauksesta, niin näkyvä kuvakulma voidaan laskea kaavalla:

kuvakulma = $2 \times \arctan(\text{kennon läpimitta} / (2 \times \text{polttoväli}))$

Panoraamakuva

Panoraamakuvassa pyritään esittämään leveä (tai joskus korkea) siivumaisemaa samassa kuvassa. Kuva joko kuvataan erittäin leveän kuvan ottamiseen tarkoitetulla kameralla tai sitten otetaan useita kuvia vierekkäin ja liitetään nämä kuvat kuvan jälkikäsitteilyssä yhteen.

Peiliheijastuskamera, peilietsinkamera, SLR

Kameran etsin näkee kameran objektiivin läpi. Tämä toteutetaan siten, että objektiivin takana on vino peili, joka ohjaa kuvan ylös etsimeen. Kuvanoton ajaksi peili kääntyy syrjään ja valo pääsee sen takana olevalle kennolle tai filmille.

Perspektiivi

Vaikutelma kuvan kohteiden välisistä suhteista ja etäisyyksistä kolmiulotteisessa avaruudessa. Riippuu pääasiassa kameran etäisyydestä kohteeseen.

Perspektiivivääristymä

Kun kohdetta kuvataan hyvin läheltä laajakulmalla, syntyy kuvaan hiukan epätodellinen perspektiivi. Ihmissilmä ei ole tottunut katsomaan asioita tällaisesta kulmasta. Perspektiivin sanotaan vääristyvän.

Piirtokyky

Piirtokyvyllä tarkoitetaan pienien yksityiskohtien toistumista terävänä. Objektiivin huono piirtokyky voi aiheuttaa yksityiskohtien sumentumista varsinkin kuvan reuna-alueilla. Kennon piirtokyky yleensä liittyy sen antureiden määrään, tosin kameran sisäisellä kuvankäsittelyllä voidaan asiaan vaikuttaa.

Pistemittaus

Kameran valonmittaustapa, jossa valo mitataan vain yhdestä pienestä alueesta. Tällä pyritään varmistamaan juuri oikea valotus kohteessa. Mittaus tehdään esimerkiksi vain kohteen kasvoista.

Pikseli

Pixel-sana tulee sanoista Picture Element, 'kuvapalanen'. Se on kuvatiedoston pienin osa - yhden kuvapisteen väri, valoisuus ja läpinäkyvyys. Digikameran kennon antureitakin kutsutaan pikseleiksi. Pohjimmiltaan tässä nimeä käytetään väärin, koska yhden kuvatiedoston pikselin luomiseen tarvitaan useita kennon antureita.

Potentiaali

Potentiaaliksi kutsutaan jännitettä kahden eri pisteen välillä. Kennossa puhutaan ns. potentiaalivalleista. Näissä muodostetaan kennon siirtorekisteriin paikallinen vastakkainen jännite, joka estää kerätyn varauksen siirtymisen vapaasti pitkin rekisteriä. Kun valleja liikutetaan aaltomaisesti pitkin rekisteriä, niin varaukset liikkuvat mukana vallien välissä.

Potretti

Tulee sanasta 'portrait': kuva, muotokuva. Yleisesti ihmisten muotokuva, mutta sopinee hyvin tarkoittamaan enemmän vapaasti otettua kuvaa ihmisestä tai ihmisjoukosta.

PPI

Pixels per inch, pikseleitä tuumalla.

Prepress

Painotyön taittamisen ja painon välinen käsittely. Sisältää usein tiedostomuotojen konvertointia, väriprofilointia ja värierottelun (eri painovärien erottelun ja rasteroinnin).

Punasilmäisyys

Kameran oma salama on lähellä linssiä. Tällöin salaman valo heijastuu helposti silmän pohjasta ja näkyy kuvissa kirkkaana punaisuutena ihmisten silmissä.

Puskurimuisti

Digikamera tuottaa varsin paljon kuvadataa, varsinkin sarja- tai videokuvauksessa. Muistikortit eivät pysty tallettamaan tietoa samalla nopeudella. Tämän vuoksi kuvat talletetaan ensin kameran omiin hyvin nopeisiin puskurimuisteihin, joista ne voidaan kirjoittaa hitaammalla vauhdilla kortille.

Rae, rakeisuus

Filmin ominaisuus, joka aiheuttaa, että kuvassa alkaa näkyä väri 'möykkyinä'. Filmillä värit ja valoisuus muodostuu aina pienistä hopeasuolakeiteistä, mutta kun filmin herkkyys kasvaa, nämä alkavat keräytyä suuremmiksi rakeiksi, jotka erottuvat silminkin.

Rengassalama

Salama joka sijoitetaan kameran objektiivin ympärille. Näin salaman valo saadaan suunnattua aivan objektiivin edessä olevaan kohteeseen.

Repro

Reproduktion, kuvan kopiointilaitos. Ennen ja vieläkin reprojen päätyö oli muuttaa paperikuvat ja diat painotyön tarvitsemiksi tiedoiksi, nykyään työnkuva on laajentunut digitaalisen kuvan myötä.

Resoluutio

Tarkkuus - yleisesti jonkun ilmiön määrän mitattavuus jonkun toisen mitan suhteen. Tulostetussa digitaalisessa kuvassa tulostusresoluutiolla tarkoitetaan pikseleiden määrää pituusmittayksiköllä.

Salamakenkä

Tavallinen salamalaitteen kiinnitystapa. Kamerassa on kiskot, joihin salaman jalan urat kiinnittyvät. Sähköiset kontaktit ovat kengän keskellä jalan alla. Toinen tapa kytkeä salama on käyttää johtoa ns. PC-liitäntöin.

Salaman ohjeluku

Salaman teho esitetään usein ohjeluvun avulla. Pienien kameroiden

salamoissa tämä on 9-12 luokkaa ja ulkoisissa salamalaitteissa 30-50 luokkaa. Jakamalla ohjeluku kameran käyttämällä aukolla saadaan salaman maksimikäyttöetäisyys ISO100-herkkyydellä.

Sisätarkenteinen objektiivi

Kameran tarkennus tapahtuu objektiivin sisällä siirtyvillä linsseillä. Tällöin ei objektiivi pitene tai etulinssi pyöri.

Skripti

Komentojono, sarja yksittäisiä toimintoja, joista on rakennettu joku monimutkaisempi toiminto. Skripti voidaan usein tallettaa ja käyttää myöhemmin uudestaan. Suuri kuvajoukko voidaan käsitellä toistamalla skripti kullekin kuvalle.

Slow sync, yökuvaustila

Tällä termillä yleensä tarkoitetaan salaman ja pitkähkön valotusajan yhdistämistä. Salama valaisee pääkohteen ja pitkä valotusaika saa taustankin näkymään.

sRGB

Väriavaruus, joka pyrkii mallintamaan normaalin näytön esittämään värialueetta.

Still-kuva

Valokuva. Vastakohta liikkuvalla videokuvalla.

Suljinaika, valotusaika

Aika, jonka kamera pitää suljinta auki päästäen kennolle valoa. Yleensä välillä 1 - 1/1000 sek. Vähemmässä valossa suljinta pidetään pidempään auki (esim. 20 sek.), jotta kuva valottuisi. Kirkkaassa valossa taas aika voi olla hyvinkin lyhyt (esim. 1/5000 sek.), jottei kuva ylivalottuisi.

Suodintehoste, -efekti

Kameran objektiivin eteen voidaan laittaa erilaisia suodattimia, joilla voidaan muuttaa kuvan värejä tai valoisuutta. Vaikka mustavalkokuva-uksessa värillisistä suodattimista ei tuntuisi olevan apua, ne kuitenkin muuttavat eri väristen pintojen korostumista lopullisessa kuvassa.

Suora salamavallo

Salamavallo kohdistetaan suoraan kamerasta kohteeseen.

Syväys

Syväys on kuvankäsittelytermi, jolla tarkoitetaan kuvan kohteen irrottamista kuvaustaustasta ja siirtämistä uuteen taustakuvaan.

Synkronointiaika, täsmäysaika

Jotta salamavallo valaisisi koko kuva-alan, täytyy kameran suljimen olla kokonaan auki salaman välähtäessä. Verhosuljin toimii siten, että se on kokonaan auki vain tiettyyn suljinaikaan asti. Tätä pienintä suljinaikaa kutsutaan salaman täsmäysajaksi.

Synkronointijohto, täsmäysjohto

Kun käytetään etäällä olevaa ulkoista salamaa, täytyy oikea laukaisu hetki välittää jotenkin sille. Yleisin tapa on liittää salama kameran salamaliitäntään johdolla. Yleensä kameran päässä johto liitetään ns. PC-liitäntään, pieneen pyöreään liittimeen.

Telejatke

Telejatke lisää objektiivin polttoväliä. Esimerkiksi 2x-telejatke muuttaa 200mm polttovälin objektiivin 400 milliseksi tai 100-300 mm zoomobjektiivin, 200-600 milliseksi. Järjestelmäkameroissa telejatke sijoitetaan kameran ja objektiivin väliin, kompaktikameroissa objektiivin eteen.

Terävyysalue

Kamera tarkentaa kuvan teräväksi vain tietyltä yhdeltä etäisyydeltä. Lähempänä tai kauempana kuva sumentuu. Sumentumisen nopeus riippuu kohteen etäisyydestä, aukosta ja polttovälistä. Riippuen kuvalla asetetusta tarkkuusvaatimuksesta ja lopullisesta kuvan koosta, silmä näkee tietyn etäisyysalueen tarkennusetäisyyden ympärillä terävänä. Tätä aluetta kutsutaan terävyysalueeksi (engl. depth of field).

- Terävyysalue pienenee kun aukkoa suurennetaan (f-luku pienenee).
- Terävyysalue pienenee kun etäisyys pienenee.
- Terävyysalue pienenee kun polttoväli kasvaa.

Terävöitys

Kun kuvassa ovat viivat tai pintojen reunat näyttävät sumeilta, niitä voidaan terävöittää. Tällöin kuvassa olevien väri-rajojen kontrastia lisätään. Tuloksena on, että kuva näyttää selväpiirteisemmältä. Terävöitys ei auta tärähtäneeseen tai huonosti tarkentuneeseen kuvaan.

Täytesalama

Salaman valoa käytetään täydentämään jo muutenkin kuvaukseen riittävää ympäröivää valoa. Täytesalamalla yleensä valaistaan varjoon jääviä paikkoja.

Ultraäänimoottori

Ultraäänimoottorissa on kaksi rengasta joita pyöritetään toisiinsa nähdän ohjaamalla niihin sopivan taajuista sähkövirtaa. Moottori on kevyt, pieni ja hiljainen. Lisäksi se voidaan rakentaa suoraan objektiivin linssien ympärille, eikä muita liikkuvia osia tarvita. Moottoria käytetään automaattitarkennuksen ohjaamiseen.

Vakaaja, kuvanvakaaja, stabilisaattori

Kuvanvakaajan tehtävänä on tasoittaa kameran tärähdyksiä. Kamerassa on tunnistin, joka havaitsee kameran liikkeen. Liikettä vastaten liikutetaan kameran optiikkaa tai kennoa, jotta kuva muodostuisi ilman epäterävyyksiä. Yleensä vakaajan kanssa voidaan käyttää 2-8 kertaa pitempiä valotusaikoja käsivaralta kuvatessa.

Vallitseva valo

Tällä tarkoitetaan sitä ympäröivää valoa, jota ei tehdä erikseen valokuvausta varten. Päivänvalo, sisätilojen normaali valaistus tms.

Vastavalo

Vastavalolla tarkoitetaan valoa, joka tulee suoraan kohteen takaa.

Vastavalosuoja

Vastavalosuoja on objektiivin ympärille kiinnittyvä kehys, joka estää viinosti edestä tulevan valon osumisen etulinssille. Etulinssille osuva valo voi aiheuttaa kuvaan valoläikkiä tai harsoa. Suoja ei näy kuvassa, eikä estä suoraan kuvaan osuvan valon aiheuttamia heijastumia tai ylipalamista.

Vastavärit

Vastaväreiksi sanotaan niin sanotun väriympyrän vastakkaisilla puolilla olevia värejä. Tällaisia pareja ovat mm. punainen ja vihreä, keltainen ja violetti, sininen ja oranssi. Vastavärit erottuvat erittäin vahvasti toisistaan.

Vinjetointi

Kuvan nurkkien tummeneminen. Syynä voi olla objektiivin valotehon heikkeneminen kuvan reunoja kohden, valon vino tulosuunta digikennolle tai jopa fyysinen este objektiivin reunoilla - esimerkiksi suodattimen reuna.

Väriavaruus

Väriavaruus kertoo sen osan väreistä, joka voidaan toistaa. Mikään laite ei pysty tuottamaan kaikkia värejä. Osa on liian kirkkaita tai liian tummia, osaa ei vain voida toistaa kunnolla.

Väriämpötila

Väriämpötila kuvaa valkoisen valon väriä. Termin nimi tulee siitä, että väriä verrataan hehkuvan metallikappaleen väriin. Mittayksikkönä onkin lämpötilan yksikkö Kelvin. Hehkulampun väriämpötila on noin 3500 kelviniä, auringonvalon noin 6500, siniseltä taivaalta tuleva valo jopa 9500 kelviniä.

Ylivuotaminen, blooming

Kennon anturin saadessa liikaa valoa, siinä muodostuva varaus voi valua potentiaalivallin yli seuraavaan pikseliin ja jopa eteenpäinkin. Tällöin palanut osa muodostaa kuvaan juovan.

LÄHDE:

<http://www.pikseli.fi/?id=127>

Pohjois-Savossa luonto edustaa vahvasti itseään kauneutensa ja ainutkertaisuutensa vuoksi. Savonian Matkailu- ja ravitsemisalan opettajat saivat idean kirjasta, joka tuo esiin paikallisen luonnon runsasvesistöistä estetiikkaa ja alueellista kulinariasta osaamista. Opinnäytetyöni aiheena on Savonian Matkailu- ja ravitsemusalan kirjajulkaisun kuvittaminen. Kirjan sisältö rakentuu vesistöalueiden johdattamana tarinalliseen muotoon, jossa esitellään paikallisia korkeassa virassa työskenteleviä henkilöitä, heidän maistuvimpia ruokareseptejään sekä elämyksellisiä kokemuksia savolaisen vesistön varrelta. Toteutin kuvituksen valokuvauksen ja kuvankäsittelyn keinoin kuvaamalla järviolueiden maisemakuvia, kirjassa esiteltävien henkilöiden muotokuvia sekä heidän valitsemiaan rakkaimpia ruokia. Raportissani tuon esiin kirjan kuvitukseen, kuvamateriaalin suunnitteluun sekä toteutukseen vaikuttaneita tekijöitä, joiden kautta pohdin hyvää valokuvan elementtejä. Kokonaisuuden on tarkoitus toimia kuvausteknisenä oppaana opiskelijalle, joka tuottaa omaa valokuvamateriaalia toimeksiannettuun projektiin.

